

פרשת ראה תשע"ח

לוח שעורי למוזים לאנשי שלומנו "חסידי ברסלב" תלמידי "היכל הקדש"

שבוע פרשת _____

שב"ק	ו	ה	ד	ג	ב	א	
							חמש ורשי עם
							התרגום
							תנ"ך
							משניות
							בבלי
							ירושלמי
							תוספתא
							מדרש רבה
							מדרש תנחומא
							רמב"ם
							טור
							שלחן ערוך
							זהר
							תקוני זהר
							לקוטי מוהר"ן
							לקוטי הלכות

רבנו ז"ל אמר: מעט גם כן טוב, על כן ראה ללמד מכל שעור מעט

או הרבה כפי הפנאי.

זבחים. פרק ארבעה עשר – פרת חטאת דף קיד עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזליץ)" קצנז

הוספות

אֲתָנָן מוחרר יוצא דופן ובלאדם בולדות קדשים. אתנו מוחרר לא מיתוקם בקדשישם קלים אפילו לרבי יוסי הגלילי דאף על גב דמתנו יהוה אינו ליל עליו כדרשתינן ו' פ' כל האסוקין (תמורה ל') לכל נדר פרט לנדרו: **וְקִסְפָּר** ולדות קדשים בחייתין הן קדושים. ואת' למה לו קרא למעשה הלא חולין נגזרים נערה ודיבם בשאר חולין לשיטת בחוץ דאפילו

בְּשִׁלְמָא רובע וְנִרְבַּע, מִשְׁפַּחַת לֵיהּ דְּאֶרְכָּשִׁינְהוּ מַעֲרִינְרָא, וְהָרֵד רִבְעוּ. אֵלָא מוֹקְעָה וְנִעְבֵּד, אִין אֵדָם אוֹסֵר דְּבָרְ שְׂאִינּוּ שְׁלוּ. קְדָרְשִׁים קְלִים, וְאֵלִיָּא דְרָבִי יוֹסִי הַגִּילְיָא. דְּאָמַר, קְדָרְשִׁים קְלִים, כְּמוֹן בְּעִלִים הוּא. דְּתַנַּי, 'וְנִעְלָה מַעַל פּוֹחַ', לְרִבּוֹת קְדָרְשִׁים קְלִים שְׁהוּן כְּמוֹנוּ, דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי הַגִּילְיָא. הַלְפָּךְ רֹבַע וְנִרְבַּע, דְּבַר עֲרוּהּ, מוֹקְעָה, וְנִעְבֵּד עֲבוּדַת פּוֹכְבִים, קְדָרְשִׁים קְלִים. אֲתָנָן וְנַחְרֵי, כְּלָאוּם, יוֹצֵא אֶפְסָן בְּלוּלוֹת קְדָרְשִׁים, קִסְפָּר, וְלָדִי קְדָרְשִׁים, וְהַיְיִוּתִין הָן קְדָרְשִׁים: כְּעִיל מוֹמִין וְכוּ' אוֹתוּן וְיָתָם בְּגוּ נְבוּ': וְזָרְבִי. דְּאִי תַנָּא בְּעִיל מוֹמִין, מִשּׁוּם דְּמָאִיס. אֲבָל תּוֹרִין דְּלֵא מָאִיס, אִימָא (לֵא) דְּמוֹדוּ לֵיהּ לְרַבִּי שְׁמַעוֹן. וְאִי תַנָּא תּוֹרִין, מִשּׁוּם דְּלֵא חוּי, וְאִדְחֹו. אֲבָל בְּעִיל מוֹמִין דְּאִדְחֹו וְאִדְחֹו, אִימָא (לֵא) דְּמוֹדָה לְהוּ רַבִּי שְׁמַעוֹן לְרַבְּנָן, וְאִי תַנָּא הֵי תַרְתִּי, מִשּׁוּם דְּפִסְלוּלָא דְּנַפְשִׁיהוּ. אֲבָל אוֹתוּן וְיָתָם בְּגוּ, דְּפִסְלוּלָא מַעֲרִינְרָא קִתְּמִי, לְהַ, אִימָא מוֹדוּ לֵיהּ רַבְּנָן לְרַבִּי שְׁמַעוֹן. צִרְיָא: שְׁהִיה רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: מָאִי שְׂמַמָּא דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן. אִמָּר רַבִּי אֵלִיעֶזֶר אִמָּר רִישׁ לְשִׁישׁ, דְּאָמַר קְרָא לֵא תַעֲשׂוּן כְּכָל אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ עוֹשִׂים, פַּה הַיּוֹם! אִמָּר לְהוּ מִשְׁה לְיִשְׂרָאֵל כִּי עוֹיְלִיתוּ לְאַרְצֵי, יְשׁוּת תַּרְבִּיבוּ. חוֹבוֹת, לֵא תַרְבִּיבוּ. וְנִלְגַל לְבָבִי שְׁלֵה, מְחִסְרֵי זְמַן הוּא, וְקָאֵמַר לְהוּ מִשְׁה לֵא תַעֲשׂוּן. אִמָּר רַבִּי יְרֵמְיָה לְרַבִּי יוֹרָא, אִי הָבִי, מִלְּקַ

כיצד מעריעין (תמורה כה) אם שייך משויר ועשה העובר אתנו מוחרר ואחר כך הקושין ואע"ג דרבי יוחנן איתתבה דהם לא לכסוף מסיק כתנאי ועוד מצו לאוקומה בבמהם של חולין משעבדת ועשה העובר אתנו מוחרר אך קדושים י"ל ונציא ליה לאוקומה בפשיטות במנא ועשה בחייתין הן קדושים והקושין לא תנעברת וא"כ אתא בדוהי דביצד מעריעין (ג' שם) דרייק ארביש' דסבר בחייתין הן קדושים מירשא נמי דהי מצו למידיק הכי דאם נקבה ובחי שלמים דאוקומנא בבמה דהקדש ואי במעי אמן הן קדושות לא היה יכול להפקיע קדושת הולד ויש לומר דנטר עד סיפא ומפרש לה ודהי לירשא לא אתא בסוף בהמה ומקשה (חולין עו) דאחן הנמכרת שהפליח בעלי שילכבה בעלם ובמקושין תקבר ומפרש בגמ' (שם) משום דרובא בן מיקדש היא על כרחך מוקדמא תקבר קסבר במעי אמן הן קדושים דאי בחייתין אמאי תקבר דא לא יחילא קדושה אלא בחי' הקרבה פרישה ואם בן כולה בן מיקדש היא אמאי נקב דאפי' אכלאם נגרמה קדושת אמייה אי במעי אמן הן קדושים דאיתתבה בתורה בסוף יש בקרבנות (ף ק"ז) אלא שמוטום ואנדוניוס דאי אתא מוצא אלא בולדות קדשים ולכל הפחות אתאי במנא דאמר במעי אמן הן קדושים ויש לומר דנקט רובא ולא כולה משום דאיכא דנית ויהו או קלוט לר' שמעון דכיון דלא מישרת באבליה לא מישרת דתפשינור קדושת אמן על גב דבמעי אמן הן קדושים:

משום פסולא דגופיהו. בכל דוכתי שמעון פסול הגוף חסיר מפסולא דאחי מעלמא דאמרין פריק קנא (לעיל דף ד) מה לשניו קדש שכן פסולו בגופו ובפסחם בסוף אלו דברים (דף עג) נמי אמרין כל פסולו בגופו שירק מיד דהא דנמשעת בהא איפכא לא משום פסול הגוף הן אלא דהכי קאמר דגוס עובר ותורין שלא הגיע עור הפסול חליו בגופו ואם היה מום עובר מיד התורמים ביצילא דרבי ראיין אלא אותו ואת בני אן הפסול חליו בגופו שחילע לו שום תיקון וכלבלי יומא לא חו:

בשלמא רובע ומנע משבחת ליה דאיצטרך למעשינורו מלהקריב דאקשינורו הדר נרבע ובין דוחו כבר ודודורו אריקנא ביה ביה ממעטי מאל פתח דאיכא למימר הכי אמר קרא ואל פתח אהל מועד לא הביאו בשנראה לבא ואחר כך שחטו בחוץ זיב אביל שיער המשתחא לנורא ודיו ממעט מאל פתח שחטו והי' הביאו

לבא: אלא מוקצה ונעבד. על כרחך מקביל דאקשינורו הוו ליה מוקצה ונעבד דאי לבתר דאקשינורו הוו לא מיחסי' בוקאמא ונעבדה דאין אדם אוסר דבר שאינו שלה כ"ל, ודילי אף על בעימותו דברים שיש בהם לשם ועלמתי' לרבות קדשים קלי'. שהבופר בתן ונשבוע הודה הייב עליהם אשם גילות שהן ממון בעלים דקרינא ביה ודלא בני הוקצה בעי' עריות. ודילי אף על המוקדשים כבר הלכך ממעטי בחוץ מלהקריב קרבן ודלא בני הוקצה בעי' דכותבי (ויתקרא) וב' כי משתחם בהם ולכו מקום לשנא המשתחא אינו אלא דבר ערוה ועבדה ודה: נראה לי דה"ג אתנו ומוחרר ובלאדם יוצא דופן בולדות קדשים. כלומר הך דארבענו למעשינורו מלהקריב קרבן ולא נפקי מאל פתח על כרחך בשנראה כבר מיירי לא משבחת אלא בולדות קדשים ואיירע ליה פסול במעי אמן דנראו לבא אל פתח אהל מועד קדש שנעשה אתנו מוחרר אם בא להקריב את אמן ויהו הן באין אל פתח אהל באקשינורו לא משבחת לה דאין אתנו מוחרר חל על המוקדשין לפי שאינו שלו ומקרא נפקא לן בתמורה (דף ט) ואי ברזוח אתנו הדר אקשינורו מאל פתח נפקי וכן כלאים יוצא דופן דאי אקשינורו משלולד מאל פתח נפקי אלא בולדות קדשים ומעריקא עם אמן נראו לבא: ונעבד לרבות קדשים בחייתין הן קדושים: בלידות מתקדשות ולכך חל אתנו מוחרר עליהן אם נתן לה עובר של מוקדשין אתנו לא קדש עד שנולדה בחייתין (הן). לשון יהודה נקט ביה משום דנמאשר יהיה לך נפקי לן ולדות קדשים ליקריב רק קדשין אלו והמזרות אשר יהיו לך אלו הלדות משבחת תמורה (דף יז) וצריכי'.

הן חלת פלוגתא דר' שמעון ורבנן במנתי: משום דפאיסי'. בעדן במזמן פטרי רבנן בחוץ דלא מתקלבי בפנים: מויד ליה. והדאילי וחוו לאורן זמן קאי בלא תעשה: ובני יונה לא רטינן: דאיהו יאריחו. אימא אמי' ג' דבי ערובי השתא מידא דחייני נערה ופטרי בחוץ: לא תעשון בן: כקריב דריש כל בתולות ביאת ארצן היום אנו משלטינן את המשכן ואנו אסוקין בבמה ואין אנו מוקיבין אלא במשכן לפיכך כל הקרבנות כשרים להקריב משנבוא לארץ יד שנים של כבוש וחילוקו אנו מותרין בבמה ושם לא תעשון ככל אשר אנתנו עושים פה להקריב חובות ומה אנו מותרין בה איש כל הישר בעיניו נדרים ונעבד שאין חובה עליו אלא שישור בעיניו להתנדב בו על באתם עד עתה וזו עד שתבאו אל המנוחה לשלילא שאע"פ שנכנסתם לארץ בעברכם את הירדן עדיין לא באתם אל המנוחה: כי עייליהו לארץ. יד שנים שתכבשו ותחלקו: ישירות תתיבון: נדרים ונעבדת הקרבן בצמת: חובות לא תתיבון. איש איש שכבם לא יקריב שום חובה ואפילו יקריב במעי עד שתבאו אל המנוחה ותתיבון אלמא חובות דגולגל מוסרינן הן הם עד כי יבא שילה הקיבום שם וקאמר דהמנא לא תעשון אתכם בגולגל ומשעמ בן בכמת ציבור בין בכמת יחיד אלמא מחסור זמן בכמה בלא תעשה: אי הכי. לא תהי' דגולגל מוסרינן זמן קרית להו:

מילקין

קצוה **זבחים** **פרק ארבעה עשר – פרת חטאת דף קטו עמוד ב – מתוך מהדורת “אבן ישראל – (שטיינזליץ)”**
 תוספת

מזה העלאת שהיא גמר עבודה בו. סוגיא זו קשה אחייה לדעיל בריש שהושת נרף קו: (מש) ודרשנין רחביו כר רוממא או לרבות אל הוורק ולא תיתי ממניא ומשום הכי פטור מקבל בחין.

וירחיב וקאמר ארב חזנא קאי: **א"ל** הכי אמר רב אסי ופסקוה. פי' כמנ שאמרת אמר רב אסי 7
 ודישלת הינוי בעבודה בכבורות אבל הכניסו 8
 הפסיקוה ומנעוהו מלומר כן ושני לשונות 9
 בעקבותיה עיקר:
רמזו הקב"ה למשה ולא ידעו. פי' ולא ידע בני 10
 אבל היה יודע ששניה הקב"ה לקרש את 11
 המשכן במדע גדול דאמריי במדרש שאמר לו 12
 כיאת לארחי הייתי סבור כי בני ישראל 13
וקיבל שכר על שתיקוהו. תניא תורת הכניס 14
 בשכרה או תניחא אצלו הדיבור 15
 דכתיב בפרשת פי ושכר אל תעש וידבר ה' אל 16
 אחרי ולא כתיב אל משה ותימה דבסיפרי דריש 17
 בפרשת קרח דכתיב וידבר אל אחרן שמע אני 18
 שהיבור אל אחרן תל' כאשר דבר ה' ביר משה 19
 לו בפרשת מתנות השופרים והא למדנו שהיבור 20
 למשה שיאמר לאחרי ושמהו זה קרא ותניחא הא 21
 כתיב אל אחרן ולא שיאמר לבני ישראל: 22
בללות נאמרו בסניי בו. היה מצל לאחרי 23
 מדר יוסי הגלילי דאמר בפי' כדחגיגה 24
 (דף ה' ולקמן קכ) דאין טענה הפשת היתיהו 25
 ודילמא 26

כררד הונא אמר רב בו שניקח לרעיה. שניקח מרין הקריבה ומסודרה לזעה עד 1
 שיסתאב דקירל (תמורה דף יח) כל שבחא ממז מזה באשך ורעה עולה אשר יעלה 2
 עולה נטר עבודה. שאן אחרייה עבודה ואיתריכו לזה באף כל כגון הנמקן ומקטיר 3
 קטרת ומקטיר קמצים ומקטיר מנחת כרתיים: ותיב רב הסדא וקאמר וישלח את נערי 4
 בני ישראל. נראה בעיני שהפסיקו חסידים כאן 5
 ולא ידעתי מהו ואם את חסרין וזה פירושו יתיב 6
 רב הסדא וקאמר להאי קרא ישלח את נערי 7
 וגו' ומפרש דאלו בכבורות: **א"ל** רב הונא הבי 8
 אמר רב אסי ופסקו. אורח היום פסקה בעבודה 9
 מן הכבורות שסמטיי נצטוו על הכהונה כדילוף 10
 לקמן ושמשו רב ובאיהוהו כל אותה ש 11
 ראשונה עד שדוקם המשכן ומתו: **לישא** 12
אחיורא הכי אמר רב אסי ופסקו. עירך 13
 להפסיק כאן נגנית טעם המוקרא באתנתאם 14
 ולא יקרא בטעם פשטו ממז שאנו עוקין אותו 15
 וכדשרא נקרא טעם פשטו ממז שיפיקא 16
 נערי בני ישראל דבק על היעלו עולות שממע 17
 שהם העולם אבל כשאנת קרוהו באתנתאם 18
 עומדת התיבה לבדה ואינה דבק על היעלו ויל 19
 שלא שלחם אלא מתיבי הקשנות ולעמד 20
 עליהם יעלו עולות אותם שכשרים להעלותם 21
 דרתי נרב ואבדוהו שממע שטנבא לטיעו הפרשת 22
 הכרתיים כדילוף לקמן כבר רב הסדא **לאותיב** 23
 סתני'. דקתני שנתנו עבודה בכבורות עד יום 24
 הקמת המשכן. שמעיה. רב הסדא לרב חנא 25
 דתיב וקאמר תו שמעיה דרב אראו כי: 26
אייתיבא מבנייהא דמוריהו בבבולה. שתתא שה 27
 להשיב על כל דבריה. עולה שהקריבו ישראל 28
 מבניי סניי. קודם מן חורן תתיבי הקשנות את נערי 29
 וגו: וחבל כשרין **ליקרי**. כדמרשאל ואל כתיב 30
 וזהו ועוף בו: **ובבל** קריבו עולות. השתא 31
 שממע שלא היו חייבין אלא עולות ולקמה 32
 פריך עליה: רשאיין לעשות בו. נאס דלאסרו לון 33
הכמות: ויקרישו. ומלכות ארצ'ו שריגלין 34
 לגשת אלי ולהעלות הער בהן שלא יעלו בערה 35
 זו פרישת בכבורות. החורן את הכבורות 36
 להפריש מן חדרו. זו פרישת נרב ואבדוהו. 37
 כלומר לא נקרא בכבורות חטאת אלא מן 38
 הכרתיים הנגשים שהוחדרו כאן לפרוש מן הדר 39
 זה חז' ואבדוהו שנגשו בסניי כרתיים 40
 הכרתיים הנגשים אל ה' להקריבו קרבנות: היינו 41
 דכתיב. כשמונו נרב ואבדוהו אשר דבר וגו' 42
 דקראמר בסניי (שמות ט') מן ישרץ בהם ה' 43
 כימותם שלא נזרזו לפרוש מן היחבל בהקמת 44
 המשכן פריך בתו: **א"ל** למי' ה' 45
 בכורות היבא רשיאו. ה'ג' ולא גרסי פרישת 46
 נרב ואבדוהו היבא מרזא מיתב נרב ואבדוהו 47
 היבא מרזה למשה קודם לכן דקאמר הוה אשר 48
 דבר: ונקדש כבודו. נאמר לו למשה ביום 49
 שנצטווה על מלאכת המשכן רמזו לו שביום 50
 שישרה שכנתו על הבית ויקדש בכבודו ולא 51
 נרמו לבנות מהו דעו ע' שמתו: **א"ל** כי 52
 להתקדש בכבודו של פקום עליהם. להדיע 53
 שהוה נרוא על יראוי ומיודעו וזהו דבר ונקדש 54
 דבר א"ל ביום שנצטווה על המשכן ואת 55

כררד הונא אמר רב **דאמר רב הונא אמר רב**,
אשם שניקח לרעיה ושחבוו סתם, **כשר עולה**:
המעלה מקדש חטאת [וכו']: **תנו רבנן**, **מנין למעלה**,
מבשר חטאת, ומבשר אשם, ומבשר קדשי קדשים,
ומבשר קדשים קלים, ומפותר העומר, ושתי הלחם,
ולחם הפנים, ושירי מנחות, שפסורה. תלמוד לומר
עולה, מה עולה שהיא ראויה להעלאתה, אף כל
שוואיה להעלאתה. מנין שאף היוצק והכולל והפוחת
המולח והמנוף והמגוש והמסורח השלוק, והמטבוי
את הנרות, ותקומין והמקבל בחוץ שפסורה, תלמוד
לומר אשר עלה עולה או יבחר, מה העלאת שהיא
גמר עבודה, אף כל שהוא גמר עבודה: עד שלא
הוקם המשכן [וכו']: **ויתב רב הונא בר רב קמינא**
קמיה דרב חסדא, וקא קרי וישלח את נערי בני
ישראל, אמר ליה, הכי אמר רב אסי, (קרבן)
ופקסו. כבר לאותיביה ממתניתין, שמשויה דקאמר
משמיה דרב אדא בר אבהי, עולה שהקריבו ישראל

בכבודי באותם הנכבדים וקריבים לי אקדש: שאמר וידם אחרי, הרי ששתק וקבל השכר מפרש בביר' שמתוך כך וזה תימרוז אליו הדיבור כשאמר אחרי אותו ענין פרישת שתיי 56
 יין ולא הוכיח באותו דיבור מזה כלל. אחרן נרוא אליהם ממקדשך. אליהם זו מרת הדין איתוי הוא נרוא ע"י שדוא עשה דין במקדשך. **א"ל** עולה קשיא. דקתני אמר ויתענה 57
 למשה ויתנהו בללות נאמרו בסניי. כלל מנחה ארומה תעשה לי בחבת עליו ולא נתפרשו הלכות והלכות ושילמטו שם. ופירוש. **בא"ל**. מושה. **לומר** שדוקם המשכן נאמר תיב 58
 עולה שם נתפרשו שנתח כרבי ישמעאל בעני' ועולה שהענין בסניי לא הושתנה הפשת ויתנהו. שמלשו עקביתו מנחה. כענין מהו שמה ומאברה להם על 59
 הסוד כדכתיב (זכריא א) בעבר הדין בארץ מנזע הואיל משה וגו: היה ככלל ברמה. דכתיב זאת דכמהה אשר האכלו וגו' וסמקי ליה א"ל וצבי ויחמדו וגו' (שם יד) 60
 ה"ג

זבחים. פרק ארבעה עשר – פרת חטאת דף קטז עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" ר"א רש"י

1 ה'ג זכרים ונקבות תמימים ובעלי מופין לאפוקי בחוסר אבר דלא. ולא גרסי תמות
2 וחזרת בבהמה כו דמאי אריא קודם מנת תורה לאחר הקמת המשכן נמי איתא לרא
3 ועד ומקראם אבל מחוסר אבר לא מכלל דבעלי מומין לא נפסלו לא בבהמה ולא בעוף
4 שנאמר לבני נח. והקריב לגבות שחיין ראשי אביהם. ולמה לו לאחזרו עליהו אי לאו

5 משום הקרבה שהקריב מהן בצאתו מן החיה? 6
6 מלכותו ויע נפקא. וטרופה איה וילדת בריון 7
7 לך. למעט טרופה תמים בדיכוי. עניו וסבלך 8
8 מזה דרמיא אתך. לא למירדש ברומין לך אלא 9
9 שילומה שאינו עושה אלא לכבודו לחיות לו 10
10 לעזותא קמיל לחיות ויע. לאו לעזותא בעי 11
11 לזו ומחשאת על ברוך אתך יתירא הוא 12
12 למירדש ביה ברומין לך. פי חו. הרי לא נתנה 13
13 תורה. תבין מאיליהו. גז איתן שבאו אל 14
14 החיה מנאליהו באו ובהו הכיר אתם שבאו 15
15 בענת שבעה ידע שחת טורחין ושבאו שנים 16
16 שבע שות טמאין ובהו זבחים שלמים. ויטו 17
17 קודם הקמת המשכן היה ואת אמרת דיע 18
18 (שלא) הוהק המשכן לא קרבו שלמים כלל 19
19 לכל. בין לישראל בין לבני נח קרבו עולות אבל 20
20 שלמים לא קרבו לבני נח ומשעת מתן תורה 21
21 שבחרו ישראל קרבו להם שלמים. התנעך. 22
22 לשון (שמות ד) ויעה ה' את מצריים משעשע 23
23 בצפון. היינו קרבו לשבעה צפון. ותבא אל 24
24 מלך המדינת אומה משעשע צפון וירום. היינו 25
25 ישראל שמקריבין עולות ושלמים. משמניהו 26
26 דיהוה. מן השעשען שבחן ומיזו עולות דהו 27
27 בקביעין גליות. והדק עור רוח צפנית ובואי 28
28 רוח דרומית לכבץ גליות המפוזרות בבם. וזבחי 29
29 ועולות. וזבחים היינו שלמים וקודם מתן תורה 30
30 כולו בני נח. ומשני וזבחים אינן שלמים אלא 31
31 לשון משתה בעלמא ולאכילתה הניחא למי' 32
32 כו'. פלוגתא לקמן. כתנאי. אי קודם מתן תורה 33
33 היה ויחורו אי לאתרו. ומיכילו כולו אויבי כבוד 34
34 כו'. רישא דקרא קול ה' ויחלל אילות בבהו 35
35 תורה משתעי ובהיכלו של כל מלך ומלך כולו 36
36 אומר כבוד להקדיש. אבר להם וישב ה' מלך 37
37 לעולם. כבר נשבע שיהא מלך לעולם על 26
38 ברייתו ה' שחתום. תשע מאות ושבעים 27
39 וארבעה היות קודם שנבאר העולם. וכז' מאדם 28
40 ועד משה ברבתי רוח דבר עזא אלף דור ותרתיים 41
41 קדוה עני. התורהו שהיא מעותל פישאל 29
42 דאפי' 30

1 **וּדְלִמָּא** למעטי טריפה. תימה דבפי שילוח הן (וחולין דף קטז. ויש) בני שתי צפריס חיות
2 דרשי מנה תרוי רשין ראשי אברים שלה ולמעטי טריפה וי'ל דשאני צפירוס
3 מצורע שהוא בעין קרבו ושעידן שוין לענין פסול אבל גבי נח דשאר מומין כשרין הו'ל
4 לאוקמה למעטי טריפה דקא:
5 **אבל** למד טריפה וילדת מאי איכא למימר. פי
6 דלדידה לא מיתור לא מילכ מלכ הו' למסור
7 אבר ואעטרין למעטי טריפה וא'ת כיון טריפה
8 היה וילדת היכי מיעטא מכל מהו חיה ואת פ' 9
9 שילומה הן (ג' שם) לא מנעט מוחיות טריפות
10 למד טריפה היה ויש לומר דשאני הכא ומכל
11 היה מיתור ושפיר משמעט למעטי טריפה אינן
12 דהיה דמשמעט חיות גמורה ומסתבר למעטי
13 טריפה אינן דהיה וילדת פני מפתחות אבר
14 דמי' אין טריפה בראה נשאר' ולא חו'א לקום
15 העולם כולי האי: **אתך** ברומין נק. וא'ת א"כ
16 דא'ת היה למה לו דהירדשו נתאך פ'א'ט
17 תימא לדמא נח גופיה מחוסר אבר הוה מי קאמר
18 דבנאן דבוחר' עילי שלמים לא תעילי וי'ל
19 דמוקא קרא בדמי' טריפה ולא דמי למחוסרות
20 שילומה קום העולם לא וישיש:
21 **דילמא** נח גופיה טריפה הוה. וא'ת הלא חי
22 אחרי כן ג' מאות שנה וי'ל טריפה
23 היה בכח בריאות כר'אי לו וטויין כמד דשמה
24 היה ור'ת היה רגיל לחלק בין טריפות דאדם
25 לטריפות דבהמה משום דאדם אית ליה מלא
26 וקשה דבריש אלו טריפות (וחולין דף קטז) מיתי
27 ר'איה מאיזב אמריתו דבהמה:
28 אסור

1 **וְקָרְבַּן חֵטְאֵי** וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
2 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
3 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
4 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
5 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
6 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
7 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
8 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
9 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
10 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
11 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
12 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
13 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
14 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
15 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
16 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
17 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
18 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
19 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
20 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
21 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
22 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
23 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
24 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
25 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
26 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
27 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
28 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
29 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
30 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי

1 **וְקָרְבַּן חֵטְאֵי** וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
2 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
3 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
4 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
5 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
6 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
7 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
8 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
9 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
10 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
11 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
12 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
13 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
14 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
15 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
16 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
17 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
18 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
19 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
20 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
21 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
22 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
23 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
24 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
25 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
26 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
27 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
28 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
29 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
30 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
31 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
32 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
33 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
34 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
35 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
36 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
37 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
38 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
39 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
40 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
41 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
42 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי
43 וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי וְקָרְבַּן חֵטְאֵי

1 לסייען ואסור לעשות שלוחות, תימה לר' יוסי דאמר לעיל בפרק (יש ביה מה).
 2 דקדשי גוים השוחטין בתוך חייב לא היל למיתני האב לשון אסור כדמוכח בירוש פ'
 3 בתרא דיובא (דף עג) דדוב ברת לית ליה למיתני אסור ויל דקתני אסור לפי שכי כמה
 4 עבודות ולא מייחבי עלייהו בתוך דאסור לסייען הגורמין אטו עבודה דבת דחובא:

כמאן

1 כמאן כרבי אלעזר בן שמעון בור', עיקר מילתיה
 2 במנחות בחקמינין רבה (דף כב.).
 3 **גבה** חמשים מכל שבת ושבת שוקן שש מאות.
 4 הא דרבימי הכא כסף חבא חזב מפרש
 5 לקמיה דהיק דבה כסף שהו' ג' שקלים של חזב לכל
 6 שבת הדיניו שהו שש מאות וזה לכל השבטים
 7 ורת' אמור שהו שש שקלים כסף וקשה דבפ' שור
 8 חזב הדיניו שש מאות שקלים דריתן של חזב כיה'
 9 כסף (ביק דף לו) שמעון דדייר של חזב שיה כיה'
 10 כסף ותרע מדמארי' בפ' אלו טריפות (תולין דף
 11 טה) גבי טהיל ואי אשתיירי ביה כעובי דינר חזב
 12 כסירה שמעון דמשהו בעוביו כסף משל: **אימא**
 13 בכל מקומות מתנה ישראל, שאפילו
 14 בשעת

1 **דאפילו אקשינו, נמי לא אקשו. ומנא דיעה. דאמר**
 2 **מר, אין לך כל שור ונגיד שלא בא על הרב**
 3 **הזונה. אמרו, בת עשר שנים היתה בשיצאו ישראל**
 4 **ממצרים, וזנתה [כל] ארבעים שנה שהיו ישראל**
 5 **במצרים. אחר חמשים שנה, נתגזרה. אמרו, והא**
 6 **מחול לי, בשכר תכל חלוץ ופשתים: אמר מר, ועובדי**
 7 **כוכבים בזמן הזה, רשאין לעשות בן, מנא הני מילי.**
 8 **דתנו רבנן, 'דבר אל בני ישראל, בני ישראל מצוין**
 9 **על שהחטי חטין, ואין העובדי כוכבים מצוין על**
 10 **שהחטי חטין. לפיכך, כל אחד ואחד בונה לו כמה**
 11 **לעצמו, ומקורב עליה כל מה שירצה. אמר רבי**
 12 **יעקב בר אחא, אמר רב אפי, אסור לסייען ולעשות**
 13 **שלוחות. אמר רבה, ולאורייתו [לחן]. שרי. פי הא דאפרא הורמיו, אמייה דשבור מלכא,**
 14 **שרה קורבנא לרבא. שלחה ליה, אסקוה ניהליה לשם שמים. אמר להו לרב ספרא ולרב**
 15 **אחא בר הנא, וילו ודברו תרי עולמי גולאי, וחוו היכא דמסקא ימא שירטון, וישקלו יציבי**
 16 **דתיה, ואפיקו נורא מפרא דתרא, ואסקוה ניהליה לשם שמים. אמר ליה אביי, כמאן, קרבי**
 17 **אלעזר בן שמועי. דתניא, רבי אלעזר בן שמועי אומר, מה מנזב שלא ישתמש בו הרויט, אף**
 18 **עצים שלא ישתמש בהן הרויט. והא, מורה רבי אלעזר בן שמועי בקמה. דתניא, כהוב אחד**
 19 **אומר ויתן דוד לארנן במקום, שקלי זהב משקל שש מאות' וגו', וכתוב ויגן דוד את הגרן**
 20 **ותתקן בקפף שקלים וישים' הא ביציד, גובה מכל שכט וישכט חמשים, שהו שש**
 21 **מאות. רבי אומר משום אבא יוסי בן דוסתאי, אמר [ועצים] ויקום מנזב בחמשים. וכל**
 22 **הבית כולו, בשש מאות. רבי אלעזר בן שמועי אומר, קטר ועצים ויקום מנזב בחמשים.**
 23 **וכל הבית כולו, בשש מאות. דכתיב ויאמר ארונה אל דוד, וקח ויעל ארונה המלך [הטוב**
 24 **בעיניו]. ראה תקטר לעולה, והמורגים [וכלי תקטר] לעצים. ורבא אמר לך, התם נמי**
 25 **בחדתי מאי מורגים. אמר עולאי, מטה של מורבל מאי, מטה של מורבל. אמר אביי, עיוא**
 26 **דקרקסא דדיישן דישא. אמר אביי, מאי קרא 'הנה שמתוך למורגן חרוץ חדש בעל פפיות'.**
 27 **מקרי ליה רבא לבריה, ורמי ליה קרא אהדרי. כתיב ויתן דוד לארנן וגו', וכתוב ויגן דוד**
 28 **וגו'. הא ביציד, גובה מכל שכט וישכט חמשים, שהו שש מאות. ואפתי, קשינן אתהדרי. התם**
 29 **קפף, הקא והב. אלא הכי קאמר, גובה כפף במשקל שש מאות והב: קדשים קלים נאכלים**
 30 **[בכל מחנה ישראל]: אמר רב הונא, בכל מקומות ישראל, אבל מחנה לא הוי. איתוביה**
 31 **רב נחמן לרב הונא, ומחנה במדבר, לא הואי. והא תניא, כשם שמחנה במדבר, קד מחנה**
 32 **בירושלים. מירושלים ליה הבית, מחנה ישראל. מהר הבית לשער נקוהו, מחנה ליה. כמאן**
 33 **ויאלך מחנה שכניה, ותן חן קלעים בשמדבר. אלא אימא, בכל מקום מחנה ישראל. פשטיא.**
 34 **מור דתימא, איפסלו בימיא, קא קאמשע לן. ואימא הכי נמי. אמר קרא וינסע אהל מועד',**
 35 **אף על פי שנסע, 'אהל מועד' הוא. תניא, רבי שמעון בן יוחי אומר, עוד אחרת היתה, וחיל**
 36 **עורת נשים היא, ולא היו עונשין עליה. ובשילה, לא היו אלא שני מחנות בלבד. הי מנייחיה,**
 37 **לא תהו. אמר רבה, מסתברא, דמחנה ליה, הואי. דאי סלקא דעתך, מחנה ליה לא תהוי,**

1 **דאפי' אקשינו. אבר לתשמיש לא אקשו והיא שהיתה יודעת דבר אמרה לשלוחי**
 2 **יהושע בלשון זה: דאפי' מר. במבילתא ג' יתרו: אמרת יהחל לי בשביל חבל ופשתים**
 3 **וזלון, במבילתא תניא הכי אמרה רבשעי' בג' דברים חטאתי בגי' ימחל חבלו ופשתים**
 4 **וזלון שהיו נמפים עליון אליה חבילתא דרך החלון ויורדים וגם טמנים בפניו**
 5 **החבילתא ואתו שלשה דברים בעמך וזכה לחציל**
 6 **השולחיה: אמרין לסייען, בעמך אמר הבנות**
 7 **כמון כמון הזה קדושתו וירשלה אין אחריה**
 8 **היתה: אורייו לון, היאך יעשו: וילו דברו תרין**
 9 **עולמי גילאי. לבו וקחו שני גוים בחורים בני**
 10 **גיל אחד שכן נוי לרבה: דמסקא ימא שירטון.**
 11 **לימון בלעזו ומתיישב ועשה קרקע דבעין**
 12 **שלא נשתמש הדיוט במבואת ואיתו ציבי חרתי.**
 13 **שלא נשתמש בתן אדם שלא היא שברי כלים:**
 14 **ואפוקי נורא כמארי חרתא. גיל שהוא מיישיר**
 15 **מן איתמא אצייר בלעזו שמרציאן בא ש**
 16 **מן האבנים: ה'ל כמאן ברא' בן שמעון דתניא**
 17 **ריא בן שמעון אומר מה מזבח כר. ובתיכ**
 18 **היא ענינה בפרשה ראשונה: גוים אחד אחי אומי.**
 19 **ברייאתו ולא נבדשתה בספרים ושניה היא בספרי**
 20 **בבבית כהנים וכן היא שניה הא כיצד מקום**
 21 **מזבח בחמשים וכל הבית בשש מאות רבי**
 22 **אומר בשם אבא יוסי בן דוסתאי גבה מכל**
 23 **שכט חמשים שוקן שש מאות ריא' בן שמעון**
 24 **אומר ויקן דוד את הגרן כדמפרש בעין ויקן**
 25 **דוד לארונה במקום ושקליו זהב משקל שש**
 26 **מאות אלא הבקר לשלה ההומריגים וכלי הבקר**
 27 **לעצים בכסף שקלים חמשים ואמר ארונה וגו'**
 28 **ע"כ (הג' הכי פירושא דקרא ויקן דוד את**
 29 **הגרן ולא פירש כמה קנאו שדרי פירושו במקום**
 30 **אדר רבא וקא פירש כמה קנאו שדרי פירושו במקום**
 31 **וגו' ואת הבקר עקב בכסף שקלים חמשים**
 32 **(הדב): הא מורה ר' אלעזר בבבא. דקתני**
 33 **הומריגים לקח דוד לעצים כדבר ארונה משקל**
 34 **שש מאות. לקמיה מפרש כסף שוקן שש משקל**
 35 **שש מאות והב מטה של מורבל. כל נקרא**
 36 **במסכת פרה (פ"ב מ"ט) עיוא דקרקסא. כמון**
 37 **עז על עז ויש בו תיחדת חדים וגם עשיון**
 38 **חריצים חריצים קניניש ומוליכין מכלה על**
 39 **הקשים של ידשה לאור שנידחה ומתחבבין**
 40 **ועשין תבן סאי קרא דהוא עשוי חריצים**
 41 **ומוכן לרוך ולרוק: כסף שש מאות שקלי**
 42 **הב. דהיק כסף שהו שקלים חמשים של חזב**
 43 **גבה מכל שבת ושבת: בכל מקומות ישראל.**
 44 **קא סלקא דעתך השתא דאפי' ימא אחד מן**
 45 **חזן למחנה ישראל אכל קדשים קלים שב**
 46 **שער נקוהו. של עורה היה שער המורת ותן**
 47 **חן קלעים כמבדרי. לפנים משער נקוהו וזה**
 48 **במקום לפנים מן הקלעים ממשקל אימא בגל**
 49 **מקומות מחנה ישראל. שאפי' בשעת סילוק**
 50 **מסתעף אין נפסלים אלא מוליכין עמו ובמקום**
 51 **תייתין אוכלין במחנה: עוד אחרת היתה. מחנה**
 52 **רביעית חלוקה מדר הבית ומעורה ולא היו**
 53 **עונשין עליה על הבגס לה בטומאה במסכת**
 54 **כלים (פ"א מ"ח) מפרש מה היא חלוקתה מדר הבית: דמתנה ליה מיהא הואי. ומתנה ישראל הוא דחסר דאם**

נמצאו

זבחים. פרק ארבעה עשר – פרת חטאת דף קזי עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" רה רש"י

1 נמצאו וכן ומצאי מתיים משתלחין חוץ למחנה. שכניה לברא דהא שניהם מותרין במחנה
 2 ישראל כדאמרין בפסחים בפי אלו דברים (דף טו.). מתייהם. שני מחנות משמע אחת לכל
 3 זב ואחת לכל טמא נפש אלא ודאי הואי מחנה ליה ומשתלחין טמאי מתיים ממחנה
 4 שכניה ומותרין במחנה ליה וזבין ובעלי קריין משתלחין חוץ למחנה ליה: **אילא מאי**
 5 מחנה ישראל וכו'. ומצינו חוץ למחנה
 6 ליה שזב אין שם קביע מחנה ודרי הוא כמחנה
 7 בעלמא ומותרין מוציעין לישב שם הערביין
 8 השתלח למחנה ממחנה ישראל וישבו עבשיו עם
 9 הובק: אי"ב נמצאו וזבין ומצויעים. חוץ למחנה
 10 ליה בלבה אלא כולחו חוה. ודקתני לא היו אלא
 11 שתי מחנות לענין קליטה הוא דנשתלקה תורת
 12 מחנה ליה מלקלותו של ההרעים שנגזג ושפתי
 13 לך מוקם בחי"ד. רמז לו הקב"ה למשה כמות
 14 תורה שיחבה למצוה זו כדכתיב (דברים ד) או
 15 יברל משה שלש ערים בטוח ארבעים שנה. לך
 16 פוקם. ודקתני שלש ערים מחנה ליה אין אות
 17 נקלט: מכאן אמרינן ב"ז. שהיה דר בערי מקלט
 18 שכל ארבעים ושמונה עיריות של לים ערי
 19 מקלט היו כדאמרין במס' מכות (דף יד.) ואם
 20 הריג בשוגג גולה לאחז מעיר בחי"ד ודריש היה
 21 נמי הכי ושמתי לך מקום אף הליום גולים: **ואם**
 22 גלה בשלכו. עצמו כגון משכנתו לשכנתו פלכו
 23 קולשו: ודמיא דמברר שהיה מחנה ליה קולשו
 24 כל הנידד והנידד קרב בבמה. קטנה דאילו
 25 בבמה גדולה ע"כ קרבו חובת במבר דכתיב
 26 ועשה את הפסח בגלגל אלא בקטנה ואמר
 27 דקרבין ודריש ונדבות לא חובת ונדבות כתיב
 28 תני לה כדריש לר' מאיר: מנחות ועיריות. נידד
 29 ונידב הוא קרובי. כל שאין נידד ונידב אין חיד
 30 בבמה קטנה. כדילפי טעמיה לקמה שאין חיד
 31 מקריב חובה ששכח היתיר דבמות ואפילו
 32 בגדולה ונברר בקטנה לא מקריב בו אשתבח
 33 דאין חובת קריבין בקטנה ואי קשיא לר' מאיר
 34 אי"ב חיד לא עשה פסח בגלגל וקרא כתיב
 35 ועשה את הפסח (במדבר ט) פסח קרבן עבור קרי
 36 ליה דאתי בכניפאי במס' יומא (נף נא.) והביי נמי
 37 בדר"ש קתני אף עבור לא הקריבו אלא פסחיהם
 38 אלמא קרבן עבור קריב לר' יצחק לטעמי טעמא
 39 דכולהו: לא קרבי בו. לאפוקי מנחות ונדבות
 40 דלא קרבי בבמה קטנה: כל שהנברר היתיר
 41 מקריבין אלא עשה שפמברר. ודריש בו
 42 הקרבות כולן נדרים ונדבות וחובות (שקבע

43 להם זמן) מקריבין באהל מועד שבגלגל דהיא במה גדולה והשתא פליג אדר"מ ואדרבן
 44 דמרוקתני כל שהנברר בו לאשמועינן דאין חילוק באהל מועד שבמברר באהל מועד
 45 שבגלגל מכלל דשמעיהו לר"מ ורבנן דאמרין יש חילוק ומה חילוקו שאין חיד מקריב בו
 46 חובת וטעמיהו נמי שמעיהו לקמן דאפי' בבמה גדולה לא קרבי ליהודי אלא נדרים
 47 ונדבות ולי' מאיר מנחות ונדבות בכלל: במות חיד: ובמותי שביאר' ונה.
 48 דהא במת חיד: **אילא עולה ושלמים.** ולא מנחות ועיריות: וכן אמר. במת במבר ובמת חיד
 49 לא קרבו בהן ליהודי אלא עולות ושלמים ולקמן פריש חוהי תנא קמא דהא חכמים דלעיל
 50 נמי הביי אמרי' ר' שמעון פליג אבלוהו דכולהו כביא' להו דאין חילוק לצבור בין מדבר
 51 לגלגל בבמה גדולה ורבי שמעון אמר אף עבור עצמם לא הקריבו בגדולה יותר מחדד בקטנה: **אילא פסחים בו.** אבל לא פר הלום דבר ושעירי עבדיה וזה לא קרבו להם בגלגל:

1 כשת סילוק המסעות אין נפסלין אלא מוליכין עמו ובמקום תיחון אובלין במחנה
 2 כך פירש בקונטרס ונראה דאף שעת הליכתם שרי כיון דאמרי' לעיל (דף סא.) אינ'פ
 3 שנסע אהל מועד הוא ורוקא לקדשים קלים אינ'פ שנסע אהל מועד הוא אבל קדשי
 4 קדשים דבעי מחנה כיון דנשתלקו מקדש מפיסלי כיראם לדומהו במנחות
 5 קדשי משפטי כיראם לדומהו במנחות
 6 בפי שתי הלחם (דף צה.) ולעיל בפי קדשי
 7 קדשים (דף סה) דאמר בעני מקומות קדשים
 8 נאכלין מוקד ליה בקדשי קדשים ולאחר שפירקו
 9 להם את המשכן הניחו כל זמן שלא נסע מכל
 10 וכל דעריין תמובה וקלעי החצר במקומן וא"ת
 11 בריש שתי הלחם (מנחות דף צה.) דפליגי בלחם
 12 הפנים אמר נפסל במסעות ומפשי דבמסודר כי
 13 לא פליגי ולא מפיסלי בי פליגי במשולק מאן
 14 דאמר אינו נפסל כדדרשין דאינ'פ שנסע אהל
 15 מועד הוא ואיך הווא תגלגלי הוא דאחא פי'
 16 להודיע אחז הדל יסע תהלה והשתא אמאי
 17 לא משני דאתא לקדשים קלים ולקדשי קדשים
 18 קודם סילוק הקלעים: **והתורה** אמרה ביד
 19 ישב. שלא יהו טמאים אחרים יושבים עמו אינ'פ
 20 דרך סוניה לר"ש דאם רשאל לר' יהודה ולר"ש
 21 דריש ליה מקרא אחרתא בפסחים בריש אלו
 22 דברים (דף טו.) נראה ליה לר"ש לא אחיזר אלא
 23 הפשוטה הקצרה: **פלו**. כליטתו. אף דנראה
 24 בנתיבא בעני נסך נסכו: **עיר** שקלטו כבר. עיקר
 25 קרב בורחם שהריג בעיר מקלטו ותרתייהו נתינה
 26 מכות פ"ב (דף יב.) גלה באותה העיר גלה
 27 משכנתו לשכנתו ולוי חיד מעיר לעיר ושמא
 28 היינו לכתחלה רבו לוי גלה מעיר לעיר אבל
 29 עירבה הוא אמרי' דאם גולה לתוך פלכו פלכו
 30 קולטו ומפליך לתוך היינו מעיר לעיר ואם גלה
 31 לתוך פלכו כגון משכנתו לשכנתו וכן שמענו פי'
 32 הקונטרס אי נמי גם לכתחלה אין זקוק לצאת מן
 33 העיר והא גולה לעיר אחרת כדי להלך כולה
 34 ובתחומה דאי בעירו משכנתו לשכנתו אם חוה
 35 לשכנתו כיראם חוץ לתחום: **כל** הנידד ונידב
 36 קרב בבמה. אפי' מנחות ונדבות קרב בבמה קטנה
 37 כדנרפשי ושאיין נידד ונידב אין קרב בבמה קטנה
 38 דאילו עבור אין מקריבין בקטנה וחובות יחיד
 39 אפי' בגדולה לא קרבי בשעת חידר הבמות לר'
 40 מאיר כדמובח מלאת דר' יהודה כרפי' בקונטרס
 41 דמדיקאמר ר' יהודה כל שהנברר יחיד מקריבין
 42 בו מכלל דשמעיהו לר' מאיר ורבנן שיש חילוק
 43 והוה הלוקו שאין יחיד מקריב חובת בגלגל אפי' בבמה גדולה דר' מאיר ורבנן דריש
 44 לא תעשה בגלגל ככל אשר אנחנו עשים פה היום חובות ואפי' בבמה גדולה אלא
 45 אש חשיר בעינו ועשה ישרות ודיתי רבתי' ר' יהודה סבר כי כתיב השיר אשעניו
 46 קאי דהיא במת יחיד: **רבי** שמעון אמר אף עבור לא הקריבו בו. פי' בקונטרס ר"ש
 47 פליג אבלוהו וכולהו כביא' להו דאין חילוק לצבור בין מדבר לגלגל בבמה גדולה
 48 ור"ש אמר אף עבור עצמם לא הקריבו בגדולה יותר מחדד בקטנה ופסחים בו
 49 וחובות

וזה הלוקו שאין יחיד מקריב חובת בגלגל אפי' בבמה גדולה דר' מאיר ורבנן דריש
 לא תעשה בגלגל ככל אשר אנחנו עשים פה היום חובות ואפי' בבמה גדולה אלא
 אש חשיר בעינו ועשה ישרות ודיתי רבתי' ר' יהודה סבר כי כתיב השיר אשעניו
 קאי דהיא במת יחיד: **רבי** שמעון אמר אף עבור לא הקריבו בו. פי' בקונטרס ר"ש
 פליג אבלוהו וכולהו כביא' להו דאין חילוק לצבור בין מדבר לגלגל בבמה גדולה
 ור"ש אמר אף עבור עצמם לא הקריבו בגדולה יותר מחדד בקטנה ופסחים בו
 וחובות

זבחים. פרק ארבעה עשר – פרת חטאת דף קיח עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזליץ)"

תוספות

37 הדרב הבית בשנת ל'ו ליובל הזה ליה שנת היובל שנת י"ד שנה אחר שנה שזוכתה
 38 העיר ואי לא לא משכחת לה כיצד יהיה בשמנים שנה ר"ז מאות שנה וגו' וכן הבית לה'
 39 צא מוקן מן שהיו במדבר נמצא משכבו לארץ עד שנבנה הבית ארבע מאות ארבעים
 40 והבית עמד ד' מאות ועשר הרי ח' מאות וחמשים הרי י"ו יובלות שלמיכם צא מוקן י"ד

41 שכבשו וחשלקו שלא מוד יובלות נמצא בית
 42 חרב קודם השלמת היובל י"ד שנה והבי תנא
 43 בהדיא בכריתין (שם) י"ז יובלות מן ישראל
 44 שמנכסו לארץ עד שיצאו ואי תוכל לומר
 45 שמנכסו מן שאם אתה אומר כן נמצא בית
 46 חרב בתחילת היובל ואי אתה מוצא י"ד שנה
 47 אחרי אשר הורתה העיר אלא צא מן שבע
 48 שכבשו ושבע שחלקו והאם מוצא ארבע עשרה
 49 שנה אחר שהזכחת העיר. חרבה נוב. ע"י שאול
 50 בקרית יערים. שם נתגודו לסוף ד' חדשים
 51 שעמד בשרה פלתיים שנאמר (שמואל א' ה'
 52 ובחבד ד' ה' א' האשודים והחורדות בעגלה
 53 חדשה נתגודו שם ועשה שם עשרים שנה עד
 54 שהיבאו ודו' משם בשנה ראשונה שנעשה מלך
 55 על כל ישראל שהיא שנה שמינית למלכו על
 56 יהודה י"ב גרסין עשרה רמב"א וצ"ע. שהיה
 57 שופט לבדו משמת עלי עד שמלך שאול
 58 ומכסת המורה (דף י"ד טו.) ה"ג על עשר
 59 שמלך שמואל לעצמו אדוות שנה ששאלו
 60 לדם מלך היה שנה עשירית ושמואל דרמי
 61 ושנה אחת מלכו שמואל ושאל יודו שהיה
 62 שאול הולך אחר עצת שמואל עד סתרה
 63 במעשה אגן וטר שמואל מלכו כדכתבי
 64 (שמואל א' טו) ולא יסף שמואל לראות את
 65 שאול וגו' ומלך שוב שאול שתי שנים חן
 66 שכתב במקרא (שם י"ג) ושתי שנים מלך על
 67 ישראל ולא חשב אותם נדבך שמואל בהדיא
 68 והיינו דאמרין במסכת תענית (דף ה') מי גרם
 69 לשמואל שישב בגבעה שתי שנים ומזהה תפלו
 70 של שאול ברמה רבתי שנה ראשונה סרה
 71 ונגורה עליו מיתה שנה שעמדה לה תפלת
 72 שמואל ושבע שמלך דוד בחברון על יהודה
 73 ולכשהמליכהו כל ישראל עליהם הביא את
 74 הארון מקרית יערים עיר דוד ורי עשרים.
 75 רכתב

1 ולו תאנת שילה. ופשתיו ולא מצאתיו במקרא אבל מצאתיו (עובר) מזרחה תאנת שילה
 2 (יהושע ט"ו). תאנת. לשון תאנת ונאה (איכה ב) שדותי ומנחתי ורוחקי שממם היו וכו' וכן
 3 אבילת קרשים שהיתה במקום מראיתו: שאינו שלו. אשת אדוני: בן פרת יוסף. לשון
 4 פרה ורבה מקום אבילת קרשים נתרבה לו על ידי העין ושילה בחלקו של יוסף היתה
 5 כרתיב (תהלים עז) וימאס באהל יוסף וגו'

6 אור ושם משכן שילה כתבו: ורעון. ע"י רעון
 7 שלא רצה ליוון ממה שאינו שלה בין השנאים.
 8 שילה קרשה אכלין אף בגבולו שאר שבטים
 9 שנשאו: אכבדו: לי. הדני דונמא לרבי. ב'
 10 בנישוא רמקון. משם היו רואין את שילה ולא
 11 היה דבר מפסיק: לא רואה את כולה. לראות
 12 משם את כולה שילה אלא מקצת: חד ברא היה
 13 ליה לכיילוי ולא מיתבין: נראה בעיני כי אבין
 14 של אבין כיילוי שמו. מי מקרבן; שילה וגבול
 15 נחלת בנימין: תאנת שילה. על שהיה בבית
 16 מתאונן עליה: תעולה היה. כל מקום ששקמה
 17 שכניה ואף שילה טוב ונבעך: נשתדו לשילה.
 18 מארבע מאות וששנים מיראת צמרים לנכין
 19 הבית שסי' עשה חוקם המשכן. דכתבי ויהי
 20 בשנה השנית בחורש הראשון וגו' (שמות ג'
 21 וקאמר כלב. בשעת חילוק שכבא לתבוע חברון
 22 כן מ' שנה וגו' ויהי היתה השנה השנייה
 23 נתעבב מברר שנה שלשים ושמונה שנה
 24 נמצא כלב בן עי' שנים שכבשו והיון וקאמר
 25 בשעת חילוקן בן חמש ועשמונים שנה הרי שבע
 26 נשתדו לכיבוש: מרשעם כיבוש שכב חילוקן.
 27 סברה (שמואל א' א') ואיכתיב אימא מילא
 28 אשכח י"ד שנה אחריה) שהזכחת העיר. דלא
 29 מיוחסת קראם אבית בחיולק (ל) ארבע
 30 עשרה שנה אחר אשר הזכחת העיר בראש
 31 השנה שנאמר בעשור לחדש היה דבר ה' אלי
 32 וגו' ודרשין במסכת ערכין (דף י"ב) איזה היא
 33 ויכל ולא נשאו ששנים וחודש יחד ואמר ה'
 34 ויכל ולא נשאו ששנים וחודש יחד אלא אחר
 35 ירושה וישיבה וכי אמרת דרשנת כיבוש חילוק
 36 י"ד היו ורלית להו ממנין היובלות משכחת לה

27 מי מקרבן. הקא נמי מקרבן. פראמר רבי חמא ברבי חנינא, רצועה היתה יוצאת מחלקו
 28 של יהודה, ונכנסת לחלקו של בנימין, ובה היה מוצב בני, והיה בנימין הצדיק מוצטער
 29 עליה לבלעיה. הקא נמי רצועה היתה יוצאת מחלקו של יוסף לחלקו של בנימין, והיה הצדיק מוצטער
 30 עליה זה מקדש ראשון, כל היום זה מקדש שני, יבין פתיפו שכן אלו ימות המשיח. רבי אומר, 'חופ' עליה זה העולם
 31 הזה, רבי חמא, אלו ימות המשיח, יבין פתיפו שכן זה העולם הקא. תנו רבנן, ימי אהל מועד שפפדבר, ארבעים שנה
 32 שנה אחת. ימי אהל מועד שפגלגל, ארבע עשרה, שבע שפכשו ושבע שחלקו. ימי אהל מועד שפגבו ורעון, ארבעים ושבע.
 33 נשתדו לשילה, ושל מאות ושלשים חסר אחת. ימי אהל מועד שפפדבר, ארבעים חסר אחת. מנלן. דאמר רב, שנה ראשונה
 34 עשה משה את המשכן, שנה, הוקם המשכן ושלה משה מרגלים. שפגלגל, ארבע עשרה, שבע שפכשו ושבע שחלקו. מנלן.
 35 דאמר רב, בן ארבעים שנה אנו בשלוש משה עבד ה' אותי מקדש ברנע לרגל את הארץ ואשיב אותו דבר פאשר
 36 עם לבבי, וכתוב יעקב הנה אנוכי היום בן חמש ועשמונים שנה. כי עברתי לירדן, בר פסח הו', בר שבועין ותמני. וקאמר
 37 בן חמש ועשמונים שנה, הרי שבע שפכשו ושבע שחלקו. מנלן. איבעית אימא, מדשבשע פכשו, שבע נמי חלקו. ואיבעית
 38 אימא, מדלא משפחת לה פארבע עשרה שנה אחר אשר הוצתה העיר: אהל מועד שפגבו ורעון חמשים ושבע מנא לן.
 39 דכתבי ויהי בתוכיו את ארון האלהים, ותנא, משמת עלי הכהן, הריבה שילה, ובא לנו. משמת שמואל הרמתי, הרבה
 40 נוב, ובאו לגבוען, וכתוב ויהי מיום שבת הארון בקרית יערים וירבו הנמים ויהיו עשרים שנה ויגו כל בית ישראל אחרי
 41 ה'. הני עשרים שנה, עשר שנה שפולך שמואל בעצמו, ושנה שפולך שמואל ושואל, ושתיים שפולך שואל, ושבע דדוה.

כתב

זבחים. פרק ארבעה עשר – פרת חטאת דף קיט עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" ר"ג רש"י

1 דבחים והימים אשר מלך וגו'. ל"ג שנה הרי נ"ג ארבע שמשך שלמה לפני בנין הבית
2 ואתה שנה שלמה ארבע מאות ושמונים וליציאת מצרים נשתדור לשילה שס"ט: מנתי
3 מילי. שהיה היתר לבמות אחר קדושת שלה משחרבה: כי לא באתם בימי גלגל אל
4 המנוחה ש"מ: דלוח אחר קדושת המנוחה תחזור
5 קרא בחיור ונמטה ודלגל משתעי ואקמו עד מתי

6 אני אומר לכל אשר יש כל הישר בעיניו כי לא באתם
7 עד עתה וגו' אבל לא משנאתם ואי אין היתר
8 בין זו לזו לא היל למיכתם אלא מנחה ומדוכתיב
9 נחלה ש"מ: דלוח אחר קדושת המנוחה תחזור
10 להיתר הראשון עד שבאכם אל הנחלה אי הכי.
11 השעת היתר הואי יחתי נמי מעשר שני לנב
12 וגבעון שהרי שנתלקו כל קדושת שלה ומאי טעם
13 לא נתן מבתינ' לאוכלי שם שם שם. ואבלתם
14 שם (דברים ב') אי נמי כי (אם) לפני ה' אלהך
15 (ותאכלנו) במקום אבן יבחר לשכן שמו שם שם
16 (ד) ובארזי כתיב (שמות מ) ונתת: שם את הארץ
17 וגו' ויבין דארזין לו הוה. דכל ימי טוב וגבעון
18 היה הארץ בקרית יריעים כ"י. דהא ובעיר הוד עד
19 שבנה הבית: פסח וקדשים נמי. דהא ואבלתם
20 שם בזה ימי כתיב (דברים יב') מני דך ומנתי
21 דקתני מעשר שני בכל עיר ישראל ולא היה צורך
22 להביאן שם: ר"ש דאמר חובות שאין קבות
23 לתם זמן לא קרבו בנב וגבעון והינין בכורות
24 ומעשר בהמה וילף טעמא בדארזין לעיל בגלגל
25 ובין דמעשר בהמה לא היה תתם מעשר דגן נמי
26 לא בעי לאיתווי תתם דאיתקוש להדדי דכתיב
27 (שם יד) עשר תעשר ואשרנת מבתי משחרת
28 הכתוב מדבר במסכת בכורות (דף נג:) ה"ג אבל
29 ל"י יתודה ה"ג דאמר ר"י אביב: ארבע הוה
30 שני נאכל בנב וגבעון דבביר' ר' יהודה ויא
31 בעינין בנב (דברים יב) לפני ה' אלהיכם
32 נוב וגבעון. דהא חשיב לה: זו וזו שילה ואפי
33 הכי שני היתר בתרה דקסבר קדושה ראשונה
34 קדושה לשעתה ולא קדושה לעתיד ולבוקדושת
35 וירושלים גופה סבירא ליה דיש ארזיה היתר
36 בדארזינן במגילה (דף י.) שמעתי שמעקבי
37 בבית חזוני בזמן הזה ואוקסנאט רבי שישמעאל: ו
38 וזו ירושלים. ועיד שיענה הבית לא נאסרו במנוחה:
39 ורוד

1 דבתיב והימים אשר מלך דוד על ישראל ארבעים
2 שנה, בהבאין מלך שבע שנים [גו']. ובשלמה כתיב
3 והל לבנותו ארבע למלכותו, ונשתדור
4 לשילה, שלש מאות ושבעים חסר אחת: באו לנוב
5 ונבעון [וכו']: מינא הני מילי. דתני רבנן, בי לא
6 באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה, אל
7 המנוחה זו שילה, הנחלה זו ירושלים. לפה חלקון פרי
8 ליתן היתר בין זה לזה. אמר ליה ריש לקיש לרבי
9 יוחנן, מעשר שני נמי ליתני. אמר ליה, מעשר, שם
10 שם' מארזין, קא רלפי. בין דארזין לא הוה, מעשר שני
11 לא הוה. אי הכי, פסח וקדשים נמי דרש' שם'
12 מארזין רלפי, דבין דארזין לא הוה, אינהו נמי לא הוה.
13 אמר ליה, דאמר ר' יוחנן, הא מיני, רבי שמעון היא.
14 דאמר, אף צבור לא הקריבו אלא פסח וחובות
15 הקבוע לזמן זמן. אבל חובות שאין קבוע להם זמן,
16 הקא והקא לא קרב. מעשר בהמה, חובות שאין קבוע
17 לזמן זמן הוא, ואיתקוש מעשר דגן למעשר בהמה.
18 מקבל דלבי יהודה, קרב. אי, דהאמר רב אריא בר
19 מתנה, מעשר שני ומעשר בהמה יאכלין בנב ונבעון,
20 דלברי רבי יהודה, לא פני ביה. ולא תני ר' יוסף,
21 שלש בירות הן, שילה, נוב ונבעון, ובית עולמים.
22 הוא הני לה, והוא אמר לה. ואבלת מעשר שני,
23 ואילביא דרבי יהודה: באו לירושלים [וכו']: תנו רבנן,
24 כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה.
25 מנוחה זו שילה, הנחלה זו ירושלים. ואומר יהודה
26 לי נחלתי פארה בעיר, ואומר העשט צבוע נחלתי לי
27 העשט סביב עליה, דברי רבי יהודה. רבי שמעון
28 אומר, מנוחה זו ירושלים, נחלה זו שילה. ואומר

1 לטוב וגבעון [וכו] קדשים קלים ומעשר שני בכל עיר ישראל. ברש פירקין
2 במתניתין (דף ק"ב) פירש בקונטרס דלעיל באו לגלגל לא הוה מעשר שני
3 לפי שלא נתנו מעשרות עד לאחר ירושה ושיבה ותימה דהא פריך הכא בגמרא
4 דמעשר שני נמי נסקיה להתם בנב וגבעון ומסקי דמנתי' ר' שמעון היא דאמר
5 חובות שאין קבוע להם זמן לא קרבו והיני
6 בכבור ומעשר בהמה זמן ומעשר שני בכל עיר ישראל
7 היה התם מעשר דגן לא בעי לאיתוי תתם
8 דאיתקוש להדדי השתא מהאי טעמא דאיתקוש
9 למעשר שני היא נאכל כלל כמו מעשר בהמה
10 בנב וגבעון למיד לא קרבו חובות והווי צריכין
11 להמתין בכבור ומעשר עד שימנונו ונאכלין
12 במזמן לכלעיל ומעשר שני לא יהא לו תקנה
13 אלא בפנין ויש ספרים דלא גרסי במתניתין
14 מעשר שני כלל וביי נוב וגבעון ונראה לפרש
15 לדעתן גביה הוא שייך לחקשי דהא אי טען
16 הכאת מקום גם זה היה שעתו בראי מקום
17 כדקאמר לר' יהודה דאמר חובות קרבו דנב
18 וגבעון נאכל גם מעשר שני נאכל שם אבל מה
19 שאין מעשר בהמה קרב לרבי שמעון משום
20 דחובות לא קרבו לענין זה אין שייך לחקשי
21 מעשר שני שלא היה נאכל בכל מקום דהא
22 דאין מעשר בהמה נאכל משום דבעי מתי
23 דמים ואומרים ולא אפשר באי מעשר שני
24 שרי ומיזו קשה דלעיל בפרק קדשי קדשים (דף
25 ס:) וליפנין מעשר בכבור דאין נאכל בזמן הזה
26 ויש גירוסות בספרים ושם פירשתי ועוד קשה
27 אי משבת מעשר דנאכל בכל עיר ישראל
28 א"כ הא דאמר בפרק כל שעה (פסחים דף לו)
29 מרבה אני מעשר שיש לו היתר בכל משבות
30 דאמר ר' אלעזר מנין למעשר שנעמא כו' למה
31 לי דרבי אלעזר לא כיון דנבנב ונבעון
32 נאכל בכל עיר ישראל א"כ שני היתר בכל
33 משבות בדארזי תתם (דף לו) לקמייה דהוא
34 פירקא דלא חלות חובות וירוקין ניהי נאכלי בנב
35 וגבעון וי"ל דאיצטריך תתם דרבי אלעזר משום
36 רבי יהודה דאמר בשמעתין שלש בירות הן
37 שני שילה ושל נוב וגבעון ושל בית עולמים
38 לאיבולת מעשר שני ואילביא רבי יהודה ויא
39 והכי קאמר התם ומוציא אני בכורים שאין
40 להם היתר בכל משבות והלא נאכלין בנב
41 וגבעון בכל עיר ישראל במעשר שני ויש לומר
42 דבכורים לא אפשר משום דבעי תתה אעל
43 המחבא ונבנב וגבעון ממנו לזו התם בדארזינן
44 לעיל בפרק קדשי קדשים (דף ס) ובפרק בתרא
45 דמנתי (דף ט"ז) ובתומאה בפרק אלו קדשים
46 (דף כ"א) דבכורים אינם שלא בפני הבית
47 משום דבעי ועוד תני דהא חזוני אחיה ויסק
48 ותומאת לחמי תורה דאמר ר' לעיל (דף ק"ב)
49 נהנין בכמה גדולה ואין נהנין בכמה קטנה משום דבעי תנופה בכורים נמי בעי תנופה דלא דמי לתנופה דקריבה בכמה כלא תנופה לרבנן דרפליני עליה ר"י יהודה במתניתין
50 בפירקין דכרפישית לעיל דמנתי עיקר מוצתה (סמיכה) הקטרה הלכך משום תנופה לא בטלה אבל דעי דיעקב מנותן תנופה בטלה תנופה סבלי איתיה. **M** ויש כ"י שמעון היא.
51 הכי נמי מצוי לממר רבנן היה דאמר חובות ליהודי לא קרבו בשעת היתר הכמות אף בבמת צבור וכן רבי מאיר אלא נקט ר' שמעון משום דעביד דך דרשא עשר תעשר שני
52 מעשרות חובות מרבה: ויהי **ואיתקוש** (מעשר) דגן למעשר בהמה. לעיל בפרק קדשי קדשים (דף ס) נקט היקשא ומעשר לכבור והכא והתם טני בתרא: **ע** ויש כ"י. פירש
53 בקונטרס ואפילו הכי הוי היתר בתרה דקסבר קדושה ראשונה קדושה לשעתה ולא קדושה לעתיד לכא ובקדושת ירושלים גופה סבירא ליה דיש ארזיה היתר בדארזינן במגילה
54 (דף י.) שמעתי שמעקבי בבית חזוני בזמן הזה ואוקסנאט רבי שישמעאל כ"י ויש דהוא בתראה בימי רבי הובא רבי שישמעאל כ"י אילשע
55 בר פלוגתיה דר' עקיבא רבנן של ר' שמעון בן יודי והוא אסקנאט לעיל לפסח דהוה נירסא דבלי עלמא קדושה ומיזדא אי אפשר למר לדידיה שלא היה היתר אחר שילה דהא
מצינו

ר"ד זבוחים. פרק ארבעה עשר – פרת חטאת דף קיש עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" תוספות

מציעו אבשלום שהקריב כרתבים (שמאל ב טו) אלאכה נא ואשלמה את נרדי אשר נרדתי לה. חברוקי ובתיב (שם) כי נרד נבדך בשבתי בנישור דאן לומר דודה מפרש ולא הלך אבשלום אלא להביא בכשים מחברוקי שדיו שם טובים ולהקריבם בגבעון בבמה גדולה באהל מועד כדכתיב למעט בריש פרק שני והמהרה (דף יז.) דהא מסתקין התם על בחרוך

מאמר קרובי חברוקי בנימט יחיד דאן אולי דהא להביא מחברוקי מוציב ליה ועוד כתיב בשמאלא (א ט) כי ה' יברך הובב ובשאלו כתיב (ש יג) והישו אלי העלה השלמים ויעל העלה הסכסוך מיחיל לה קריא שהקריב בלילה בבמה: ויורי מנח הארון. פירש רש"י ספוק כדברי הימים (ב ו) קומה ה' אלהים לנחך אתה ארון ערך דודה מצי להביא הספוק דכתיב ביהושע יהיה כנח כפות רגלי ה' בפתח ביתו אחרון א"י (מדרב"ג יח) ויהי בנסות הארון וגו' ובמחה יאמר וגו' הר"ג

משכניהו גברא כנברי. פירשתי לעיל בפ' יסוד דרומי: **ואליהם** כתיב. דהא דאמר ליה ליה אליהם לעיב פרישות ויהי שחיתת העלאל אבל כולי האי לא אמר לעיב החבמות על איסור המנוחה הר"ג

הקדישן בשעת היתר הבמות ושעת העלה בשעת היתר הבמות פטור מכלום וקשה היאך נשקל למינוי דברכ שמתונו כתיב וכי תשא ואדמיצקין משום חובת דאן קרביין בבמה או משום קרבנות צבור ואם שחת העלה בחוץ פטור מכלום אלא איכא לא הבא מכלל בעי' ונראה לפשר דמיייר בעלומה בתי יחיד ואפילו הקדישה על מנת להקריבה בבמה גדולה ואפי' הכיטיה בפנים לקלוטה מחדשה כדבסומך אפי' הכי אם חזר והצניאה ושחת העלה בחוץ פטור מכלום **אין** מנחה בבמה גדולה ובגדי שרת ב' מנחה לא היא דומיא דאינך דמאן דלית ליה מנחה בבמה היינו אלא קריבה ככל אפילו בבמה גדולה כחן מנחה הנוחשת שבנובו ונבעת וכולהו ננוו דרבי' לעלמא חזויהו דבקדשי מנח שרת ב' חציו: **בע"ז** רב ארע טעם מנח יחיד שהכניסה בפנים וחזר והצניאה לחוץ מנח מי אמרינן כיון דיעלאל לה לטהר לוח מחדשה ואן דלמנח כיון דהדורו הדור לאו היינו דרב ורב יוסף דתנן קדשי קדשים ששחטן בדרום מועלין כחן ואביעמי ליה מנח שירדו רבה אמר ירדו רב יוסף אמר לא ירדו יזבעע לרבה חיבעע לרב יוסף כן גירסת ש"י ו'ל אכל

ויהי כנח הארון. חפשיהו ולא מצאתי ואם אינו בכתובים כי לא מקרא אחר בדברי הימים (ב ו) שלמה קומה ה' אלהים לנחך אתה ארון קונו. מנח שילה דהו שרד לא דרבה עד שמת עליה הכי גרסינן תנא דבי ר' ישמעאל כ"ר שמעון בן יוחי. ברייתא גמזאתא בבית מדרשו של ר' שמעון שהיו הלמדי' ר' ישמעאל שונים במנחתו. מנשיניו

גברא כנברי. ר' שמעון שהוא יחיד שמת את הלמדי' ר' ישמעאל לנחך דבי רבם שמנח ו'ו שילה לא שנו. דהא דקמי' והקדישן בשעת היתר והקריבם בשעת איסור. אם בהם ברת: **אלא** בשחיתת. כדתיניא בהשוחט (לעיל דף קט) יכול ידא חיובין עליו כרת תלמוד לומר ואת להם ואן אחרת להם: **ואליהם** תאמר. גבי העלאל כתיב ובתר קרא דאיירי בשחוט קדישם שהקריבן בשעת היתר ושחטן בשעת איסור ולא יחבוו עד וגו' דאוקימנא כדכתי' ושחט וקעלה. אחר שחת העלה אחר שחת תבירו העלה אלמא כהעלאל נמי קטני דאן בה רה כתיב לפני ה' וכפי'. לרענע לפני ה' וסמיק ליה (ויקרא א) וספק את ידו: צפונה לפני ה'. ולא צפונה בבמה הכי דרש ליה על מנת בתורת כתיבה: על המנוחה כתיב. ומכאן נפק לן מנח סוכב באיודו מקומן (לעיל דף גג) וסיפיה דקרא אשר פתח אהל מועד: נראה בעיני דאוקימנא הגשה דכתיב (ויקרא ו) הקריב אותה לפני ה' וגו' ומתאי קרא נפק לן הגשה כקמן מערבית דרומית במסכת סוטה (דף יד.) ובמנחת (דף יט.) ובזה: (ויחזיר ויבדק) שלמים לך אתום אוקימנן לעיל (דף קט) דהאי קרא בקדשים שהקדישן בשעת היתר הבמות ובתיב אותם מיעטא אלמא זבחים הוא דהוה נהגי בתו ולא עשית ומנחתו: וריק הבקן את הים על מנחה ה' פתח וגו' (ויקרא יז) ודרשנין ליה בתכ' בפרשת שחיתו שחיתו חוץ וריקת כחן פתח אהל מועד ואין וריקת כחן בבמה אלא אין הורים העבירים: שחיתו גם בקדש. היינו משכין ריה נחות. ביהונו קרא נמי הקריב החלה לריח נחות ה' עד חצי השובה. מתבא נפק לן מחדשה לזמינס בפרק אהרו מקומן (לעיל דף גג) ובתיב המנחה היינו מיעטא בהווא ופולחן לחרודת דאיירי בה קרא היינו מנחה של משכין: לא שנו. דרש מחדשה לזמינס בבמה גדולה **אלא** קדישים. שהקרישו לשנו והכניסו והקריבן בגדולה אין חציו ואם בא ליתן דעיהו עלה למעלה מן החוט יתן ואין נהנינן בגדולה שכיב ברו העופה ליה מכל מקום בבמה גדולה איתנהו ואפילו בקדש מנח מעט מהה' לזמולת: לא שנו. דרש חציו בבמה גדולה אלא בזמן המנחה גדולה כלומר איסור הבמות אבל בזמן היתר הבמות אין חילוק בין רב דברב הקריב בשעתו הלכך אפילו גדולה הקריבן לגדולה אין חציו:

שחיתת אוקימנן לעיל (דף קט) דהאי קרא בקדשים שהקדישן בשעת היתר הבמות ובתיב אותם מיעטא אלמא זבחים הוא דהוה נהגי בתו ולא עשית ומנחתו: וריק הבקן את הים על מנחה ה' פתח וגו' (ויקרא יז) ודרשנין ליה בתכ' בפרשת שחיתו שחיתו חוץ וריקת כחן פתח אהל מועד ואין וריקת כחן בבמה אלא אין הורים העבירים: שחיתו גם בקדש. היינו משכין ריה נחות. ביהונו קרא נמי הקריב החלה לריח נחות ה' עד חצי השובה. מתבא נפק לן מחדשה לזמינס בפרק אהרו מקומן (לעיל דף גג) ובתיב המנחה היינו מיעטא בהווא ופולחן לחרודת דאיירי בה קרא היינו מנחה של משכין: לא שנו. דרש מחדשה לזמינס בבמה גדולה **אלא** קדישים. שהקרישו לשנו והכניסו והקריבן בגדולה אין חציו ואם בא ליתן דעיהו עלה למעלה מן החוט יתן ואין נהנינן בגדולה שכיב ברו העופה ליה מכל מקום בבמה גדולה איתנהו ואפילו בקדש מנח מעט מהה' לזמולת: לא שנו. דרש חציו בבמה גדולה אלא בזמן המנחה גדולה כלומר איסור הבמות אבל בזמן היתר הבמות אין חילוק בין רב דברב הקריב בשעתו הלכך אפילו גדולה הקריבן לגדולה אין חציו:

שחיתת

ויחזיקו אש' שרתו כם בקודש': לריח נחות, דכתיב לריח נחות לה'. מחציה פדמיס, דכתיב ויחזיקו ידים, דכתיב ויקרבתם אל המזבח ויחצו. אמר רמי בר חמא, לא שנו אלא בקדש' פמה (קטנה והקריבום בבמה קטנה) גדולה, והקריבו בכמה גדולה. אבל בקדש' פמה קטנה דקריבינהו בכמה גדולה, (יש) [אין] חציו. מותרים רבה, הוה ישוק ותיחזיקו לחמי תודה, נוהגין (בקדש כמה) [בבמה] גדולה, ואין נוהגין (בקדש כמה) [בבמה] קטנה. אימא. נוהגין (בבמה) [בקדש' פמה] גדולה, ואין נוהגין (בבמה) [בקדש' פמה] קטנה. אפיא דאמרי, אמר רמי בר חמא, לא שנו אלא בקדש' (בזמן) פמה גדולה, והקריבין בכמה גדולה. אבל (בקדש' (בזמן) פמה קטנה, אף על גב דקריבינהו בכמה גדולה, אין חציו. (לימא מסייע ליה) (מתיב רבה), הוה ישוק ותיחזיקו לחמי תודה, נוהגין (בקדש' כמה) [בבמה] גדולה, ואין נוהגין (בקדש' כמה) [בבמה] קטנה. אימא, נוהגין (בבמה) [בזמן פמה] גדולה, ואין נוהגין (בבמה) [בזמן פמה] קטנה. ופליגא דרבי אלעזר, דאמר רבי אלעזר, עולת כמת יחיד שהכניסה בפנים, קלטתה מחצותא לכל דבר. צע רבי זירא, עולת כמת יחיד, שהכניסה

זבחים. פרק ארבעה עשר – פרת חטאת דף קכ עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" ר"ן רש"י

1 שהנשנה. גרס דרברי אלעור. שהחניטה לאחור ששחטה בחוץ קלטוה מודיעות לכל דבר
2 גרס במסכת מעילה (דף ג.) אלאמא אף קדשים שנשחטו בבמה קטנה שהקריבו בגדולה
3 כל דין במה גדולה נהוג בהן ושענין מיה נמי בדבשת היתר במה נמי לא נשתנה דין
4 גדולה מולמלתא ושתיקון הלשונות דרמי בר חמא פליגי אורבי אלעור. שהנשנה אלפינ.

5 אחר ששחטה בחוץ חזו והוציאה: דמי בר חמא פליגי אורבי אלעור. שהנשנה אלפינ.
6 נהוג בהן דין קדשי במה גדולה לטעון בתרומת
7 חזו ושקו וצריך להחזירה לפניה או לא: ד"ג
8 דתנן קדשים קדשים בו. ולא גרסינן דאיתמר
9 ולא גרס אמר עלו לא לראש ומשנה היא במסכת
10 מעילה: מועלין בהן. ולא אמרין במאן דהקנינן
11 דמי דחי להו בקדשים שמתו דינאו מדי
12 מעילה כדנטיא במסכת מעילה ד"ג במסכת
13 מעילה חזבי עמי רסנין לה לא היני דרבה
14 ורב יוסף דתנן קדשי קדשים ששחטו בדרום
15 מועלין בהם ואיבעיא להו עלו מהו שירדו
16 רבה אמר ירדו רבי ורבי יוסף אמר עלו לא
17 ירדו רבה אמר ירדו דמי דמו לשאר פסולין
18 שפסולין בקדש אלא במאן דהקנינן דמי אלאמא
19 לרבה לא אמרין קלות לרב יוסף אמרין קלות.
20 דלא חוי לא מקדש. דנטיא בפי המובה (מקדש)
21 (לעיל פב) מתוך שנאמר כל הנוגע במובח
22 יקדש שומע אני בין ראיא בין שאינו ראיא
23 תלי עלה ותיא לא בר רסנין נעטו דרלרבה במאן
24 דהקנינן דמי: יחד סמוך הוא. שהרי בעורה
25 נשחטה: דכני רבי ינאי אמר עולה כפת יחד
26 שעלו למובח מהו שירדו. היינו ובמעלה (דף
27 ג.) נמי הכי רס לא אבל לא ברבי ינאי רס
28 לה תחם: אברי עולה שנשחטה כגמתי יחד.
29 שלא כמקובל אלא לרבי במה גדולה
30 קדשים ששחטו פסולין בדרום. ה"ג איתמר עולה כגמתי
31 יחד ששחטה בלילה רב אמר כשעומא
32 אמר סוסל ומקפילני ברא דרבי אלעור דמי
33 כתיב געלו אלי היום אמר גדולה כעור שהיא
34 יום אלמא חזיה לילה סלמא בבמה כגמתי
35 במה קטנה הואי שהרי במלמטה חיו הודפים
36 אורי פלשתים וכתבי סיפא דקרא וישני כל
37 העם איש שורו בידו הלילה רב משני בל
38 בקדשי במה גדולה. שהקדשו ליקרב בבמה
39 גדולה ואע"ג דאקריבנדו בבמה קטנה בעינן
40 יום: כןאן בקדשי כמא קמנא. קרבו בלילה
41 ושמואל משני דא דכתיב יום אקדשים קאי
42 ואפילו בקדשי במה קטנה בעינן יום דא דכתיב
43 לילה בחולין: כפירי. סיני: מאהל מועד ואילך.
44 ששם נאמר בויקרא: קרן וכבש ויסוד וריבוע.
45 ילפינן להו בפרק קדשי קדשים (לעיל פב) כ
46 ובמבוא של משכן כתיב כור וכן בין אהל
47 מועד בין המבוא כתיב ביה (שמות ל:) חזו
48 ושק. תופח פיהו דה כתיב ביה (ויקרא ז.)
49 שחיטה הפשט עיתוהו כו. דלא אשכחן בהו
50 משטטא: דם. לזריקת מתוך את הנשר בירקא
51 ומקמי זריקת אסירא: ומפני. מיטל נהוג בהן
52 כדילף לקמן: ומפני. דלא אשכחן דשריטו

1 אבל בספרים ישנים גרסינן קדשי קדשים ששחטו בדרום מועלין בהן אם לא ירדו
2 ואיבעיא להו ירדו מהו שיעלו רבה אמר לא יעלו רב יוסף אמר יעלו תיבעי לרבה בר ממידי
3 במשלה בהן האור להכי ל"כ"ע אם עלו לא ירדו וברשי מעילה (דף ב.) דאמר רבה אם עלו
4 ירדו מיירי בלא משלה בהן האור ותודע בלא תחיא דמעילה צריך לאקמריה בלא משלה בהן

5 האור דאי בלא משלה אמאי אמר רב יוסף אם
6 ירדו יעלו הא אמרין פרק ריש (לעיל מג.) ששם
7 שאם עלו לא ירדו כך אם ירדו לא יעלו וכל שכן
8 דשחיטת דרום גדרתו משאר פסולין דבא מיירי
9 בהנשנה: חזו וקלטוהו כדן במה גדולה להצריך
10 כיהון וירחיץ ידים והגלים מן הכיור ואם היא
11 שלמים ענה תופח חזו ושקו ולפי דרסא זו גרסינן
12 בסמוך אברי עולה כגמתי יחד שעלו למובח של
13 במה גדולה וירדו מהו שיעלו פירוש דרשטון
14 בחוץ שמתו היי כמו שחטו בדרום וגם שמתו כיון
15 ששחטה בחיורו בחוץ כגמתי יחד שלבן הקדושה
16 תחילה ליתא לכתוב עלמא חזבא דמשלה האור יעלה
17 אבל ללשון ראשון דמבעיא ליה בלא משלה
18 וממי ליה לשחיטת דרום הלא פשיטא אפי' שאר
19 פסולין דלא גרעינא כמו שחיטת דרום אם עלו וירדו
20 לא יעלו כדאמר עלילא פרק ריש (שם) אם לא
21 משלה בהן האור כשם שאם עלו לא ירדו כך אם
22 ירדו לא יעלו וצריך לומר דא דקאמר מילתא
23 דפשיטא לרבה רבי יוסף כמבעיא ליה להכי ינאי
24 היינו לאיבא דאמר:

הדרן עלך פרת חטאת וסליקא לה מסכת זבחים

1 איתמר, שחיטת לילה בבמת יחיד. רב ושמואל, חד אמר פסולת, וקא
2 מפילי דרבי אלעור, דרבי אלעור רמי קראי אהרדי. תחביב ויאמר בגדתם, גלו אלי היום
3 אכן גדולה, וכתבי ויאמר שאלו פצו כעם, ואמרתם להם הגיטו אלי איש שורו ואיש
4 שורו, וישחתם בזה ואכלתם ולא תחטאו לה' לאכל אל תדם. וגיטו כל העם איש שורו
5 בידו הלילה, וישחטו שם'. מר משני, פאן בחולין, פאן בקדשים. ומר משני, פאן בקדשי
6 במה גדולה, פאן בקדשי במה קטנה. איתמר, עולת כמות יחיד, רב אמר, אין מעונה הפשט
7 וניתוח. ורבי יוחנן אמר, מעונה הפשט וניתוח. וקא מפילי דרבי יוסף הגלילי, דתניא, רבי
8 יוסף הגלילי אומר, עולה שהקריבו ישראל במדבר, אין מעונה הפשט וניתוח, שאין הפשט
9 וניתוח אלא מאהל מועד ואילך. מר סבר, מאהל מועד ואילך, לא שגא במה גדולה, ולא
10 שגא במה קטנה. ומר סבר, בבמה גדולה אין, בבמה קטנה לא. תניא כותיה דרבי יוחנן,
11 דברים שבין במה גדולה לבמה קטנה. קרן וכבש ויסוד וריבוע, בבמה גדולה. ואין קרן
12 ויסוד וכבש וריבוע, בבמה קטנה. פירור וכבש בבמה גדולה, ואין פירור וכבש בבמה קטנה. חזו
13 ושוק בבמה גדולה, ואין חזו ושוק בבמה קטנה. בדרים ששוחטת במה גדולה לבמה קטנה.
14 שחיטה, בבמה גדולה וקטנה. הפשט וניתוח, בגדולה וקטנה. דם ממידי ומפני, בגדולה
15 וקטנה. מומין וזמן, בגדולה וקטנה. אכל נטר ותזמן ותקמא, שוין בזה וזה: תנו רבנן, מנן
16 לעשות זמן בבמה קטנה. (אמרה תורה, לן ישרף, ופיגול ישרף. מה פיגול)
17 [לן] פסול בבמה, אף [לן] פיגול פסול בבמה. או פלך לדרך זו, דהא אמרה תורה, לן
18 ישרף, ויצא ישרף. מה יוצא, כשר בבמה. אף לן, כשר בבמה. ולאן קל וחומר הוא מעופות.
19 מה

20 כשנתה וזמן. לאיבילה אבל חזון ותורתו והנפא כו. סיפא דמתניא היא ולא בכרייתא הוא: מעין לעשות זמן. לזית נפסל בנותר הלן, היינו נותר והוציא ישרף.
21 נפקא לן בפסחים (דף פב.) מןן לא דבאנת את דמה אל קדשי פנימה היהיה לפיכך אבל האכלו אותה אתה אם לא היהיה פנימה ראייה היא לישרף. מה יוצא כשר
22 בבמה. קטנה שהרי כשירה בלא מודיעות אף לן כשר ומעתה לא ידא חזון פוסל דהא איתא מהאי דינא כדאמרן: וזין הוא. מדרך אחרת שיהא חזון פוסל בה

23 ומה

1 ומה עופות שאין המום פוסל בהן. דאמר מר (תמורה דף ד') אין ממות חכרות בעופות:
 2 זמן פוסל בהן. דהא רבינו לרז גבי פיגול בפי' בית שמואי (לעיל מד-) אלמא פסול ברו זמן
 3 תורת ובה השלמים. תורה אחת לכל השלמים ואפילו לשלמי קטנה למד מה שאמור
 4 בענין מזה אמר באותו ענין זמן לתורה זמן השלמים ומחשבת פיגול הוא דאיצטרך
 5 לרבינוהו משום דאחי' מבנין באו הדלן ישרף והוציא ישרף דלא יפסול בה זמן לפיכך הוצרך
 6 לרבותה לעשות זמן במה קטנה כיון כהן גזילה. לתורה יום גזילה ולשלמים שני ימים
 7 ולילה אחד ותורת נמי מפגול לילה (שם) מגיש דעון עון וטמא נמי בהדיא פרשתא כתיב
 8 (ויקרא ז) והפגש אשר תאכל וגו'

1 מה עופות שאין המום פוסל בהן, זמן' פוסל בהן. קרשי' במה
 2 קטנה, שתמום פוסל בהן, אינו דין שיזמן' פוסל בהן. מה
 3 לעופות, ששן אין הדר פשר בהן. תאמר בקטנה קטנה, שהדר
 4 פשר בה, לא יהא זמן' פסול בה. תלמוד לומר 'וזאת תורת
 5 זבח השלמים', לעשות זמן בקנה קטנה, זמן' בקנה גדולה:
 6
 7
 8

הדרן עלך פרת חטאת וסליקא לה מסכת זבחים

המשר ביאור למס' זבחים ליום חמישי ע' ב

1 מצרים ועד בנין הבית היו ארבע מאות ושמונים שנה. נמצא
 2 שנשתיירו למשכן שילה שלש מאות ושבעים שנה חסר שנה אחת,
 3 כלומר שמונים ימי אהל מועד שבשילה היה שלוש מאות וששים
 4 ותשע שנים.
 5 הגמרא מבררת את דברי הברייתא: נאמר בברייתא. ימי אהל מועד
 6 ששפסקו ארבעים שנה חסר שנה אחת. מבאר הגמרא: מנלן –
 7 מדיכן למדה הברייתא מנלן זה, דאמר מר – שנאמר בברייתא
 8 אחרת, בשנה הראשונה ליציאת מצרים עשה משה את המשכן,
 9 ועשה השנה הוסיף המשכן ושלח משה פרטים לתור את הארץ.
 10 עוד נאמר בברייתא, מנין ימי אהל מועד ששפסקו, ארבע עשרה
 11 שנה, שבע שנים שפסקו את הארץ, ושבע שנים שחלקו אותה בין
 12 שנים עשר השבטים. מבאר הגמרא: מנלן – מדיכן למדה
 13 הברייתא מנלן זה, שנאמר בפסוק (יהושע ד' ז) וקראו ו-שאמרן קלב
 14 כאשר ביקש לקבל בחלוקת הארץ את העיר חברון, זמן ארבעים
 15 שנה אנכי בשלוח משה עבד ה' אותי מקדש פרנע לרגל את הארץ
 16 ואביט אותו דבר באישה עם לבי, וכתבי ו-נאמרן) שם עד (שם פסוק
 17 ע' ועתה הנה הנהיגה ה' אותי כאשר דבר זה ארבעים וחמש שנה
 18 מאז דבר ה' את הדבר הנה אל משה אשר הלך ישראל ממדבר
 19 ועתה הנה אנכי היום בין המש ושמונים שנה, ומדברי כלב אלו ניתן
 20 לדעת כמה שנים עסקו בכיבוש הארץ, כי עברתי לירדן בר פנה
 21 הוי – כאשר עבר כלב את הירדן, יחד עם כל העם, ונכנסו לארץ,
 22 כן במה שנים היה, בר שבעין ותשעים – כן שבעים ושמונה שנים,
 23 שהרי מהפסוק הראשון למדנו שבשנה השניה ליציאת מצרים
 24 (שאו נשלחו המרגלים באמור בברייתא ומבואר לעיל), היה בן
 25 ארבעים שנה, וכיון שלאחר מכן נחתה עור שלושים ושמונה
 26 שנים במדבר (עד שמלאו ארבעים שנה ליציאת מצרים), נמצא
 27 שבעת הכניסה לארץ היה בן שבעים ושמונה שנים, וקראו
 28 ו-ראמרו) כלב בסוף שנות הכיבוש, שעתה הוא זמן חמש ושמונים
 29 שנה, נמצא שחלפו שבע שנים.
 30 אומרת הגמרא: הוי למדנו מכאן את המקור לאמור בברייתא
 31 אודות שבע שנים שפסקו את הארץ, ועדיין יש לברר, שבע שנים
 32 שחלקו בהן את הארץ. מנלן – מדיכן למדה הברייתא מנלן זה.
 33 הגמרא מבאר שני אופנים: ארבעית אימא – אם תרצה האמר
 34 לתרץ, מן שבע ו-ממה ששבעו שנים כפשו, שבע נמי ו-גם כן
 35 חלקו. וארבעית אימא – אם תרצה האמר לתרץ באופן אחר,
 36 שלמדה הברייתא שמונים שנות החלוקה הן שבע שנים מן הארץ
 37 משפחת לוי – משום שאין לא תאמר בן לא תוכל לקיים את האמור
 38 באחת הנבואות ביחזקאל (א) שהיתה נבואה זו בעשרים וחמש
 39 שנה לגלותה בראש השנה בעשור שלש מאות שנה אחת

40 אשר הוקמה העיר, ביאר הפסוק הארץ, שנבואה זו היתה בראש
 41 השנה החל בעשירי לחודש, הוא יום הכיפורים של יובל שבו
 42 תוקעים בשופר בנפטרים עבדים לבתיהם ושדות חזרות לבעליהן
 43 ואז היא ניכרת כשנת יובל, ולמדנו מן הפסוק שארבע עשרה שנה
 44 אחר שנחרבה ירושלים היתה שנת יובל, והחורבן היה בשנת
 45 שלושים ושש ליובל. והנה מכניסת ישראל לארץ ועד חורבן בית
 46 המקדש הראשון חלפו שמונה מאות וחמישים שנה, ומנין זה הוא
 47 במנין שבע עשרה יובלות שלמים, וכיון שכמובאר בפסוק שהיובל
 48 היה ארבע עשרה שנים אחר שנחרבה העיר, מוכח מזה שלא מנו
 49 יובלות בארבע עשרה השנים הראשונות מעת הכניסה לארץ
 50 ולכן נשלם יובל רק ארבע עשרה שנים אחר החורבן, ובהכרח
 51 טעם הדבר הוא מפני שאו עסקו בכיבוש החילוק, וכיון שכבר
 52 הוכחנו ששנות הכיבוש היו שבע שנים, יש להוכיח ששנות
 53 החילוק היו גם כן שבע שנים, שהן ביחד ארבע עשרה שנים.
 54 עוד נאמר בברייתא, מנין ימי אהל מועד ששפסקו ונגעו הוא חמשים
 55 ושבע שנים. מבאר הגמרא: מנלן – מדיכן למדה הברייתא מנלן
 56 זה, דכתיבי ו-שאמרן) אודות עלי הכהן בעת שנתבשר שנשבה
 57 ארון האלוקים במלחמה על פלישתים, (שמואל א' ד' ז) ויהי כהןכרז
 58 את ארון האלהים ויפל מעל הכסא אחרנית בעד יד השער והשער
 59 מפרקתו וימות, ותנא – ושנינו בברייתא, כשפדת עלי הכהן הריכה
 60 שילה, וקאו לנוח הקימו שם את אהל מועד, כשפדת שמואל הרמתי
 61 ו-שמואל הנביא הריכה נוב על ידי שאול המלך, וקאו לנגעון
 62 הקימו שם את אהל מועד, וכתבי ו-נאמרן) (שמואל א' ב' ז) בשנה
 63 הראשונה שנעשה דוד מלך על כל ישראל אחר שכבר מלך שבע
 64 שנים על יהודה (יהו' מ'ז) שכת הארון בקרית יערים וירבו התימים
 65 ויהיו עשירים שנה וינחו כל בית ישראל אחרי ה', וארון האלקים
 66 הניעו לקרית יערים שבעה חודשים אחר שנשבה באותה עת שמת
 67 עלי, וכאמור. והנמצא שבעת מות עלי, שאו חרבה שילה ובאו לנוח
 68 ובאותה עת הניע הארון לקרית יערים, עד תחילת מלכות דוד על
 69 כל ישראל, היו עשרים שנה.
 70 הגמרא מפרשת את מנין עשרים השנים. אומרת הגמרא: הני
 71 ו-אלון עשרים שנה, זהו חשבונן, עשר שנה שפסקו שמואל בעצמו,
 72 כלומר שהיה שופט על ישראל משמת עלי ולא היה עדיין מלך עד
 73 שהומלך שאול, ושנה אחת שפסקו שמואל ושאול יחד, לפי שהיה
 74 שאול הורף בעצת שמואל בכל דבר עד מלחמת עמלק בו לא
 75 שמע לשמואל ושבו לא יסף שמואל לראותו, ושיתם שפסקו שמואל
 76 לבדו, ושבע שנים שפסקו דוד חברון על שבת הירדה, ובעת שהיה
 77 דוד למלך על כל ישראל, אז העלה את הארון לעיר דוד, ונמצא
 78 שהיה הארון בקרית יערים במשך עשרים שנה.

[דף ב' ע"א]

מלאכה - מביא חטאת. שנים - מביא אשם תלוי. שלשה - פטור.

רבי יוסי ברבי בון בעי: אין תימר: שנים - ספק, ראה שני פוכבים בערב שבת והתרו בו ועשה מלאכה. ראה שני פוכבים במוצאי שבת והתרו בו ועשה מלאכה. מה נפשך, אם הראשונים יום הן - אף האחרונים יום הן, ויהא חייב על האחרונים. אם האחרונים לילה - אף הראשונים לילה, ויהא חייב על הראשונים!

ראה שני פוכבים בערב שבת, וקצר פחצי גרוגרת. בשחרית, וקצר פחצי גרוגרת. ראה שני פוכבים במוצאי שבת וקצר פחצי גרוגרת, מה נפשך, אם הראשונים יום הן, אף האחרונים יום הן, ויצטרף של שחרית עם של מוצאי שבת, ויהא חייב על האחרונים! אם האחרונים לילה, אף הראשונים לילה, ויצטרף של שחרית עם של לילי שבת, ויהא חייב על הראשונים! הדיא דתימר באילין דלית אורחהון מתחמיא ביממא. ברם, באילין דאורחהון מתחמיא ביממא - לא משערין בהון.

אמר רבי יוסי ברבי בון: ובלחוד דיתחמוז תלתא פוכבין בר מן הדיא פוכבתא.

רבי יעקב דרומנה בשם רבי יהודא בן פאי: פוכב אחד - ודאי יום. שנים - לילה. ולית ליה ספק? אית ליה ספק בין פוכב לכוכב. תני: כל זמן שפני מורח מאדמים - זהו יום.

[דף ב' ע"ב] חכסופו - זהו בין השמשות. השחירו נעשה העליון שנה לתחתון - זהו לילה. רבי אומר: הלכנה בתקופתה, התחיל גלגל חמה לשקוע ותחלת גלגל לכנה לעלות - זהו בין השמשות. אמר

[דף ג' ע"א]

רבי חנינא: סוף גלגל חמה לשקוע, ותחילת גלגל לכנה לעלות. ותני שמואל בן: אין הלכנה זורחת בשעה שהחמה שוקעת, ולא שוקעת בשעה שהחמה זורחת.

רבי שמואל בר חייא בר יהודה בשם רבי חנינא: התחיל גלגל חמה לשקוע, אדם עומד בראש הר הכרמל, ויורד וטובל פים הגדול, ועולה ואוכל בתרומתו - חזקה ביום טבל. הדיא דתימר, בההוא דאזיל ליה בקפונדרא, ברם, ההוא דאזיל ליה באיטרמא - לא בדה.

איזהו בין השמשות? אמר רבי תנחומא: לטיפה של דם שהיא נתונה על גבי הדיא של סייף, נחלקה הטיפה לכאן ולכאן - זהו בין השמשות!

איזהו בין השמשות? משתשקע החמה כדי שיהלך אדם חצי מיל; דברי רבי נחמיה. רבי יוסי אומר: בין השמשות - פהרף עין, ולא יכלו לעמוד עליו חכמים.

רבי יוסי ורבי אחא הוו יתבין, אמר רבי יוסי לרבי אחא: לא מסתברא סוף חצי מיל דרבי נחמיה, פהרף עין דרבי יוסי. אוף אנא סבר בן. רבי חזקיה לא אמר בן, אלא כל הרף עין ופהרף עין שפחצי מיל דרבי נחמיה, ספק הוא.

אָמַר רַבִּי מְנַא: קְשִׁייתָהּ קוּמִי דְרַבִּי הֲזַקִּינָה, בַּד תַּנְיִנָּן תַּמּוּ: רְאָה אַחַת בַּיּוֹם וְאַחַת בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת, אַחַת בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת וְאַחַת לְמַחֵר, אִם יָדוּעַ שְׂמַקְצַת הָרְאִיָּה מֵהַיּוֹם, וּמַקְצַתָּהּ לְמַחֵר – וְדַאי לְטוּמְאָה וְלִקְרַבָּן.

[דף ג' ע"ב] וְאִם סָפַק שְׂמַקְצַת הָרְאִיָּה מֵהַיּוֹם, וּמַקְצַתָּהּ לְמַחֵר – וְדַאי לְטוּמְאָה וְסָפַק לְקְרַבָּן.

רַבִּי חֵיִיא בַר יוֹסֵף בְּעָא קוּמִי רַבִּי יוֹחֲנָן: מַאֵן תִּנְא "רְאִיָּה נְחַלְקַת לְשָׁנִים?" רַבִּי יוֹסִי אָמַר לָהּ.

קִשְׁתָּהּ עַל דַּעְתָּךְ דְּאֵת אָמַר: כָּל הַרְפָּה עֵינֵי וְהַרְפָּה עֵינֵי שְׁבַחְצֵי מִיַּל דְרַבִּי נְחֻמְיָה סָפַק הוּא, לְמַה? אָמַר לִיה: קִשְׁתִּיהּ לְכַשְׁיבָא אֶלְיָהוּ וְיֹאמַר זֶהוּ בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת. מַאֵן פְּלִיג!

רַבִּי חֲנִינְא חֲכָרְהוּן דְרַבְּנָן בְּעֵי: כְּמָה דְאֵת אָמַר בְּעַרְבִית, נִרְאוּ שְׁלֹשָׁה בּוֹכְכִים, אֵף עַל פִּי שְׁהַחֲמָה נְתוּנָה בְּאֻמְצַע הַרְקִיעַ – לִילָה הוּא.

וּמַר אֵף בְּשִׁהְרִית כְּזוֹ אָמַר רַבִּי אַבָּא: כְּתִיב (בְּרַאשִׁית יט): **הַשָּׁמֶשׁ יָצָא עַל הָאָרֶץ וְלוֹט בָּא צַעְרָה.** וּכְתִיב (וַיִּקְרָא כב) **וּבָא הַשָּׁמֶשׁ וְטָהַר.** מְקִיֵּשׁ יִצְאָתוֹ לְבִיאָתוֹ, מַה בִּיאָתוֹ – מִשְׁתִּיבְפָסָה מִן הַבְּרִיּוֹת, אֵף יִצְאָתוֹ – לְכַשְׁיָתוּדָע לְבְרִיּוֹת.

[דף ד' ע"א]

אָמַר רַבִּי בָּא: כְּתִיב (בְּרַאשִׁית מד): **הַבֶּקָר אֹרֵר.** הַתּוֹרָה קִרְאָה לְאוֹר בּוֹקֵר.

תַּנְי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל (שְׁמוֹת טו): **בְּבֹקֵר בְּבֹקֵר** – כְּדִי לִיתֵן תַּחֲוִם לְבּוֹקְרוֹ שֶׁל בּוֹקֵר. אָמַר רַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי בּוֹן: אִם אֹמַר לִיתֵן עוֹזְבוֹי שֶׁל רְקִיעַ לְלִילָה, בֵּין בְּעַרְבִית בֵּין בְּשִׁהְרִית, נִמְצָאתָ אוֹמַר: שְׂאִין הַיּוֹם וְהַלִּילָה שְׂוִינָן! וְתַנְי: בְּאֶחָד בְּתַקּוּפַת נִסָּן, וּבְאֶחָד בְּתַקּוּפַת תִּשְׁרִי – הַיּוֹם וְהַלִּילָה שְׂוִינָן. אָמַר רַבִּי הוֹנָא: נִלְפִינָה מִדְּרֹךְ הָאָרֶץ, שְׂרִי מִלְּבָא נֶפֶק, אֵף עַל גַּב דְּלֵא נֶפֶק, אֲמַרִין דְנֶפֶק. שְׂרִי עֲלִיל, לֵא אֲמַרִין דְעַל עַד שְׁעָתָה דִּייעוּל.

זֶהוּ שְׁעוּמַד וּמִתְפַּלֵּל – צְרִיף לְהַשׁוּוֹת אֶת רַגְלֵיו. תַּרְיִן אֲמַרִין, רַבִּי לְוִי וְרַבִּי סִימוּן. חַד אָמַר: כְּמִלְאָכִים, וְחַד אָמַר: כְּכַהֲנִים. מַאֵן דְאָמַר: כְּכַהֲנִים, וְלֵא **תַעֲלֶה בְּמַעֲלַת עַל מִזְבְּחִי**, שְׁהִי מְהַלְכִים עַקֵּב בְּצַד גּוֹדֵל וְגוֹדֵל אֶצֶל עַקֵּב. וּמַאֵן דְאָמַר: כְּמִלְאָכִים, (יחזקאל א) **וְרַגְלֵיהֶם רַגַל יִשְׂרָה.**

רַבִּי חֲנִינְא בַר אֲנְדֵרַיִי בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר סוּטָר: הַמִּלְאָכִים אֵינָן לְהֵן קַפִּיצִין¹. וּמַה טַעְמָא (דְנִיאל ו)

קִרְבַת עַל חַד מִן קוּמֵי קִימֵי.

אָמַר רַבִּי הוֹנָא: זֶה שְׂרוּאָה אֶת הַכַּהֲנִים כְּבֵית הַכְּנֶסֶת בְּכַרְכָּה רֵאשׁוּנָה – צְרִיף לֹאמַר **בְּרַכּוּ אֶת ה' מִלְאָכָיו.** בְּשִׁנְיָה – **בְּרַכּוּ אֶת ה' כָּל צְבָאוֹ.** בְּשִׁלִּישִׁית – **בְּרַכּוּ ה' כָּל מַעֲשָׂיו.** בְּמוֹסַף

[דף ד' ע"ב] בְּכַרְכָּה הִרְאשׁוּנָה – צְרִיף לֹאמַר (תהלים קלד): **שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הִנֵּה בְּרַכּוּ אֶת ה' כָּל עַבְדֵי ה' הַעֲמִידִים בְּבֵית ה' בְּלִילוֹת.** בְּשִׁנְיָה – (שם) **שְׂאוּ יַדְכֶם קִדְשׁ.** בְּשִׁלִּישִׁית – (שם) **יְבָרְכֶךָ ה' מִצִּיּוֹן.** אִם הָיוּ אַרְבַּע הוֹזֵר תְּלִיתִיאָתָא בְּקַדְמִיתָא וְרַבִּיעִיתָא בְּתִיבְיָוֹתָא.

¹ חוליות ברגליים.

אמר רבי חננאל: מאיילת השחר עד שיאזר המזרח – אדם מהלך ארבעת מילין. משיאזר המזרח עד שתנין החמה – ארבעת מיל.

ומניין משיאזר המזרח עד שתנין החמה ארבעת מיל? דכתיב (בראשית ט): **ובמו השחר עלה וגו'.** וכתיב (שם): **השמש יצא על הארץ ולוט בא עברה.** ומן סדום לצוער ארבעת מיל. יותר הוון! אמר רבי זעירא: המלאך היה מקדר לפניו הדרה.

ומניין מאיילת השחר עד שיאזר המזרח ארבעת מיל? כמו, וכמו, מילה מדמיא להכירתה.

אמר רבי יוסי בי רבי בון: הדיא איילתא דשחרא, מאן דאמר בוכבתא היא, טעניא! זימנין דהיא מקדמא וזימנין דהיא מאחרה. מאי בודו? כמין תרין דקורנין דגהור דסלקין מן מדינחא ומגהרין.

דלמא, רבי הווי רבא ורבי שמעון בן הלפתא, הוו מהלכין בהדיא בקעת ארבל בקריצתה וראו איילת השחר שפקע אורה. אמר רבי הווי רבא לרבי שמעון בן הלפתא בי רבי: כף היא גאולתן של ישראל. בתהילה – קימאה קימאה, כל מה שהיא חולכת – היא רבה והולכת. מאי טעמא? (מכא) **כי אשב בחשך, ה' אור לי.** כף בתהילה (אסתר ב) **ומרדכי ישב בשער המלך,** ואחר כף (שם ח) **ויקח המן את הלבוש ואת הסוס,** ואחר כף (שם) **וישב מרדכי אל שער המלך,** ואחר כף (שם ח) **ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות,** ואחר כף, ליהודים היתה אורה ושמחה.

ואתיא דרבי הווי רבא וידהו דתני בשם רבי יודה: עביו של רקייע – מהלך חמישים שנה. אדם בינוני מהלך ארבעים מיל ביום. עד שהחמה נוסרת ברכיע – מהלך חמישים שנה. אדם מהלך ארבעת מיל. נמצאת אומר: שעוביו של רקייע – אחד מעשרה ביום.

וכשם שעוביו של רקייע – מהלך חמישים שנה, כף עוביה של ארץ ועוביו של תהום – מהלך חמישים שנה. ומה טעם? (ישעיה ב) **הישב על חוג הארץ.** וכתיב: **וחוג שמים יתהלך.** וכתיב (איוב כב): **בחוק חוג על פני תהום.** חוג חוג – לגזירה שנה.

תני: עין חיים – מהלך חמש מאות שנה. אמר רבי יודה בי רבי אלעאי: לא סוף דבר נופו, אלא אפילו פורתו וכל פילוג מי בראשית מתפלגין מתתתיו. ומה טעם? (תהלים א) **והיה כעין שתול על פלגי מים.**

תני: עין חיים – אחד מששים לגן. הגן – אחד מששים לעדן. (בראשית ב) **ונהר יצא מעדן להשקות את הגן.** תמצית כור – תרקב

[דף ה' ע"א]

שזתה. תמצית בוש – מצרים שזתה. נמצאת אומר: מצרים – מהלך ארבעים יום, וכוש – מהלך שבוע שנים ועוד.

ורבנן אמרין: בשני אבות הראשונים, **כימי השמים על הארץ** (דברים יא, כא).

וכשם שבין הארץ לרכיע – מהלך חמש מאות שנה, כף בין רקייע לרכיע – מהלך חמש מאות שנה.

ועוביו – מהלך המש מאות שנה. ומה חמית מימר: עוביו של רקיע מהלך המש מאות שנה? אמר רבי בון: (בראשית א) **יהי רקיע בתוך המים** – יהי רקיע בתווד!

רב אמר: לחים היו שמים ביום הראשון, ובשני קרשו. רב אמר: **יהי רקיע** – יהזק הרקיע, יקרש הרקיע, יגלד הרקיע, ימתח הרקיע. אמר רבי יודה בן פזי: יעשה כמין ממלית הרקיע, היך מה דאת אמר (שמות לט): **וירקעו את פחי הזהב וגו'.**

תני בשם רבי יהושע: עוביו של רקיע – בשתי אצבעיים. מילתיה דרבי חנינא פליגא! דאמר רבי אחא בשם רבי חנינא: (ויקרא לו) **תרקיע עמו לשחקים חזקים בראי מוצק**. תרקיע – מלמד שהן עשויין בטם. יכול שאינן בריאי? תלמוד לומר: **חזקים**. יכול שהן נתרפיין? תלמוד לומר: **בראי מוצק** – בכל שעה ושעה נראין מוצקים.

רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש. רבי יוחנן אמר: בנחה שבועולם, אדם מותח אוהל, על ידי שהות – רפה. ברם הכא, (ישעיה ט) **וימתחם כאהל לשבת**. וכתוב: **חזקים**. רבי שמעון בן לקיש אמר: בנחה שבועולם, אדם נוסף פלים, על ידי שהות – הוא מעלה חלודה. ברם הכא, **בראי מוצק**, בכל שעה ושעה הן נראין בשעת יצירתן.

רבי עזריה אמר על הא דרבי שמעון בן לקיש: (בראשית ב) **ויכלו השמים והארץ וכל צבאם, ויכל אלהים ביום השביעי, ויברך אלהים את יום השביעי**. מה כתיב בתריה? **אלה תולדות השמים**. וכי מה ענין זה אצל זה? אלא, יום נכנס ויום יוצא, שבת נכנס שבת יוצא, הודש נכנס הודש יוצא, שנה נכנס שנה יוצאת, וכתוב: **אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים**.

רבי אומר: ארבע אשמורות ביום, וארבע אשמורות בלילה. העונה – אחד מעשרים וארבעה לשעה. העת – אחד מעשרים וארבעה לעונה. הרגע – אחד מעשרים וארבעה לעת.

כמה הוא הרגע? רבי ברכיה בשם רבי חלבא אמר: כדי לאומר. ורבנן אמרין: הרגע – כתרף עין. תני שמואל: הרגע – אחד מחמשת ריבוא וששת אלפים ושמונה מאות וארבעים ושמונה לשעה.

רבי נתן אומר: שלש, (שופטים ז) **ראש האשמרת התיכונה**.

רבי זריקן ורבי אמי בשם רבי שמעון בן לקיש: טעמא דרבי – (תהלים קיט) **חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך**. וכתוב (סם): **קדמו עיני אשמרות**.

רבי חזקיה אמר רבי זריקן, רבי בא, חד אמר טעמיה דרבי, וחרניה אמר טעמיה דרבי נתן. מאן דמר טעמא דרבי, חצות לילה. ומאן דמר טעמיה דרבי נתן, ראש האשמרת התיכונה.

מה מקיים רבי נתן טעמיה דרבי חצות לילה? פעמים חצות לילה, ופעמים קדמו עיני אשמרות. הא באי זה צד? בשעה שהיה דוד כועד סעודת מלכים – חצות לילה. ובשעה שהיה כועד סעודת עצמו – קדמו עיני אשמרות.

מכל מקום לא הוה שהרא אתיא ומשפח לדוד דמיד! הוא שדוד אמר (תהלים ט): **עזרה כבודי עזרה הנבל וכנור אעירה שחר** – איתעיר

[דף ה' ע"ב] יקרי מן קומי איקריה דברוי, איקרי לא חשיב בלום מן קדם איקריה דברוי! **אעירה שחר**, אגא הוינא מעורר שחרה, שחרה לא הוה מעורר לי.

והיה וצרו מקטרגו ואומר לו: דוד! דרפן של מלכים – להיות השחר מעוררו, ואת אמר – **אעירה שחר!** דרפן של מלכים – להיות ושינין עד שלש שעות, ואת אמר – **חצות לילה אקום!** והוא אומר: **על משפטי צדקך.**

ומה היה דוד עושה? רבי פינחס בשם רבי אלעזר ברבי מנחם: היה נוטל נבל וכינור ונותנו מראשותיו ועומד בחצי הלילה ומנגן בהם כדי שישמעו חבירי תורה. ומה היו חבירי תורה אומרים? ומה אם דוד המלך עסק בתורה, אנו – על אחת כמה וכמה.

אמר רבי לוי: כנור היה תלוי כנגד חלונותיו של דוד, והיה רוח צפונית מנשבת בלילה ומנפנפת בו והיה מנגן מאליו. הדיא הוא דכתיב (מלכים ב, א) **והיה כנגן המנגן, כנגן כמנגן אין כתב כאן, אלא כנגן המנגן.** הכינור היה מנגן מאליו.

מה מקיים רבי טעמא דרבי נתן? ראש האשמורת התיכונה! אמר רבי הונא: סופה של שנייה וראשה של שלישית הן מתווכות את הלילה.

אמר רבי מנא: ויאות? מי כתיב תיכונות? לא תיכונה קדמיתא לא מתחשבא, דעד דדון ברייתא עירין.

פיסקא. וחכמים אומרים: עד חצות. רבי יסא בשם רבי יוחנן: הלכה פחכמים.

רבי יסא מפקד להכרייא: אין בעיתון מתעסקא באורייתא, אתון קרייה שמע קודם חצות ומתעסקין. מילתיה אמרה: שהלכה פחכמים. מילתיה אמרה: שאמר דברים אחר אמת ויציב.

תני: הקורא את שמע בבית הפנסת בשחר – יצא ידי חובתו. בערב – לא יצא ידי חובתו. מה בין הקורא בשחרית ומה בין הקורא בערבית? רבי הונא בשם רב יוסף: מה טעם אמרו: אדם צריך לקרות שמע בביתו בערב?

[דף ו' ע"א]

בשכיל להכריח את המזיקין. מילתיה אמרה: שאין אמר דברים אחר אמת ויציב.

מילתיה דרבי שמואל בר נחמני אמר בן רבי שמואל בר נחמני בד הוה נחית לעיפורה, הוה מקבל גבי רבי יעקב גרוסת. והוה רבי ועירא מטמר ביני קופיאי, משמענא חיד הוה קרי שמע, והוה קרי וחור וקרי עד דהוא שקע מיניה גו שינתיה.

ומאי טעמא? רבי אהא ורבי תחליפתא חמוי בשם רבי שמואל בר נחמן: (תהלים ד) **רגזו ואל תחטאו אמרו בלבבכם על משפכם, ודמו סלה.**

מילתיה דרבי יהושע בן לוי פליגא! דרבי יהושע בן לוי קרי מזמורים בתרה. והא תני: אין אומר דברים אחד אמת ויציב! פתר לה: באמת ויציב של שהרית. דמר רבי זעירא בשם רבי אבא בר ירמיה: שלש תכיפות הן, תכף לפמיכה – שהיטה, תכף לנטילת ידים – ברכה, תכף לגאולה – תפילה.

תכף לפמיכה שהיטה – (ויקרא א) **וסמוך ושחט**. תכף לנטילת ידים ברכה – (תהלים קלד) **שאו ידכם קדש וברכו את ה'.** תכף לגאולה תפילה – (תהלים ט) **יהי לרצון אמרי פי.** מזה פתיב בתריה? **יענף ה' ביום צרה!**

אמר רבי יוסי בי רבי בון: כל מי שהוא תוכף סמיכה לשהיטה – אין פסול נוגע באותו קרבן. וכל מי שהוא תוכף לנטילת ידים ברכה – אין השטן מקטרג באותה סעודה. וכל מי שהוא תוכף גאולה לתפילה – אין השטן מקטרג באותו היום.

אמר רבי זעירא: אנא תכפית גאולה לתפילה ואיתצדית באנגריא מובליא הדם לפלטינו! אמרו ליה, רבי, רבו היא! אית בני אינשי יהבין פריטין מחכים פלטינו.

אמר רבי אמי: כל מי שאינו תוכף לגאולה תפילה, למה הוא דומה? לאחבו של מלך שבא והרתיק על פתחו של מלך. יצא לידע מה הוא מבקש, ומצאו שהפליג. עוד הוא הפליג.

פיסקא. רבן גמליאל אומר עד שיעלה עמוד השחר. אתיא דרבן גמליאל ברבי שמעון! דתני בשם רבי שמעון: פעמים שאדם קורא את שמעו, אחת לפני עמוד השחר, ואחת לאחר עמוד השחר, ונמצא יוצא ידי חובתו של יום ושל לילה.

הא רבן גמליאל ברבי שמעון בערבית, אף בשחרית בן? או יהא ביה כפי דמר רבי זעירא תנאי אחוי דרב הניא בר אשיא ודרב אבא בר חנה: הקורא עם אנשי משמר – לא

[דף ו' ע"ב] יצא, כי משכימין היו.

פיסקא. מעשה שבאו בניו וכו'. ורבן גמליאל פליג על רבנן ועבד עובדא פנותיה? והא רבי מאיר פליג על רבנן ולא עבד עובדא פנותיה! והא רבי עקיבא פליג על רבנן ולא עבד עובדא פנותיה! והן אשפחנן דרבי מאיר פליג על רבנן ולא עבד עובדא פנותיה? דתני: סכין אלוונתית לחולה בשבת. אימת? בזמן שטרפו בינו ושמן מערב שבת, אבל אם לא טרפו בינו ושמן מערב שבת – אסור.

תני: אמר רבי שמעון בן אלעזר: מתיר היה רבי מאיר לטרופ יין ושמן ולסוד לחולה בשבת. וכבר חלה, ובקשנו לעשות לו בן, ולא הניח לנו. ואמרנו לו, רבי, דכריד מבטל בתייד! ואמר לו: אף על פי שאני מיכל לאחרים, מהמיר אני על עצמי, דהא פליגי עלי חברי!

והן אשפחנן דרבי עקיבא פליג על רבנן ולא עבד עובדא פנותיה? כפי דתנינו תמו: השדרה והגולגולת משני מתים, רביעית דם משני מתים. ורובע עצמות משני מתים, אכר מן המת משני מתים, אכר מן החי משני אנשים – רבי עקיבא מטמא, והכמים מטמאין.

תני: מעשה שהביאו קופה מליאה עצמות מכפר טבי, והניחיה בְּאוּר הַכְּנֶסֶת בְּלֹד. וּנְכַנְס תוֹדְרוֹם הַרְּפָא וּנְכַנְסוּ כָּל הַרְּפָאִים עִמוֹ. אָמַר תוֹדְרוֹם הַרְּפָא: אֵין כָּאן שְׂדֵרָה מִמַּת אֶחָד, וְלֹא גוּלְגוּלַת מִמַּת אֶחָד. אָמְרוּ: הוּאִיל וְיֵש כָּאן מְטֵהְרִין וְיֵש כָּאן מְטֵמְאִין – נַעֲמֹד עַל הַמְּנַיִן. הִתְחִילוּ מִרְבִּי עֲקִיבָה, וְיִתְהִיר! אָמְרוּ לוֹ: הוּאִיל וְהִיִּית מְטֵמָא וְיִתְהִיר – טְהוּר!

וְהוּן אֲשִׁפְחֵנּוּ דְרַבִּי שְׁמַעוֹן פְּלִיג עַל רַבְּנִין וְלֹא עֲבַד עוֹבְדָא כְּוֹתִיחָה? כִּי דִתְגִינּוּ תַפּוּן: רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: כָּל הַסְּפִיחִין מוֹתְרִין, הוּיִן מִסְּפִיחֵי כְּרוֹב שְׁאִין כִּיּוּצָא כְּהוּן בְּיַרְקוֹת שְׂדֵה. וְהַכְּמִים אֲוִמְרִים: כָּל הַסְּפִיחִין אֲסוּרִין.

רַבִּי שְׁמַעוֹן כֵּן יוֹחֵי עֲבַד עוֹבְדָא בְּשְׁמִיטָתָא, הָמָא חַד מְלַקֵּט סְפִיחֵי שְׁבִיעִית. אָמַר לִיה: וְלִית אֲסוּרָה? וְלֹא סְפִיחִין אִינוּן? אָמְרוּ לִיה: וְלֹא אַתְּ הוּא שְׁאֵת מְתוּרָה? אָמַר לִיה: וְאֵין חֲבִירֵי הוֹלְקִין עֲלֵי? וְקָרִי עֲלוּי (קהלת י) וּפְרִיץ גֹּדֵר יִשְׁכְּנוּ נַחֲשׁ. וְכֵן הוּת לִיה.

וְרַבֵּן בְּמִלְיָאֵל פְּלִיג עַל רַבְּנִין וְעֲבַד עוֹבְדָא כְּוֹתִיחָה? שְׁנַיִיא הָכָא שְׁהִיא לְשִׁינוּן.

מַעֲתָה, אַף מְשַׁעֲלָה עֲמוּד הַשְּׁחָר! וְאִית

[דף ז' ע"א]

דְּפָעֵי מִימְרֵ: תַפּוּן, הִיוּ יְכוּלִין לְקַיֵּים דְּכָרִי חֲכָמִים. בְּרַם הָכָא, כְּבַר עֲבַר חֲצוֹת וְלֹא הִיוּ יְכוּלִין לְקַיֵּים דְּכָרִי חֲכָמִים. אָמַר לוֹן: עוֹבְדִין עוֹבְדָא כְּוֹתִיחָה.

פִּיסקָא. וְלֹא זֹו בְּלִבְד וְכוּ'. הַקְּטַר הַלְּבִים וְאִיכָרִים, וְאִכִּילַת פְּסָחִים, מְצוּתָן עַד שְׁעִלָה עֲמוּד הַשְּׁחָר. אֲנִן דִּתְגִינּוּ אִכִּילַת פְּסָחִים. אִית דְּלֹא תְנִי אִכִּילַת פְּסָחִים. מֵאֵן תְּנָא אִכִּילַת פְּסָחִים? רַבְּנִין. וּמֵאֵן דְּלֹא תְנָא אִכִּילַת פְּסָחִים, רַבִּי אֲלִיעֶזֶר.

וּמֵאֵי טַעְמָא דְרַבִּי אֲלִיעֶזֶר? נְאֻמַּר כָּאן (שמות יב): לִילָה, וְנֹאמַר לְהֵלֵן (שם): לִילָה. מַה לִּילָה שְׁנַאמַר לְהֵלֵן – חֲצוֹת, אַף כָּאן – חֲצוֹת. אָמַר רַבִּי חוּנָה: וְלִית כֵּן אִכִּילַת פְּסָחִים אֲפִילוּ כְּרַבְּנִין. דִּתְגִינּוּ: הַפְּסַח אַחַר חֲצוֹת – מְטֵמָא אֵת הַיָּדִים.

פִּיסקָא. כָּל הַנְּאֻכְלִין לַיּוֹם אֶחָד וְכוּ'. כָּל הַנְּאֻכְלִין לַיּוֹם אֶחָד – קְדָשִׁים קְלִים. וְאִם כֵּן לְמָה אָמְרוּ חֲכָמִים וְכוּ'. אִם אַתְּ הוּא אֲוִמַר עַד שְׁעִלָה עֲמוּד הַשְּׁחָר, הוּא סְבוּר שְׁלֹא עֵלָה עֲמוּד הַשְּׁחָר, נִמְצָא אֲוִכַל וּמִתְחַיֵּיב. מִתּוֹךְ שְׁאֵת אֲוִמַר לוֹ עַד חֲצוֹת, אֲפִילוּ הוּא אֲוִכַל אַחַר חֲצוֹת, אִינוּ מִתְחַיֵּיב.

הַלְּכָה ב' מִתְנַיִ' מֵאִימְתֵי קוֹרִין אֵת שְׁמַע בְּשַׁחְרִית? מְשַׁיְפִיר בֵּין תְּכַלַּת לְלָבָן. רַבִּי אֲלִיעֶזֶר אָמַר: בֵּין תְּכַלַּת לְכַרְתָּן.

עַד הֲנִין הַחֲמֹה. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר: עַד שְׁלֹשׁ שְׁעוֹת, שְׁכֹן דְּרֹךְ בְּנֵי מְלָכִים לְעֲמוּד בְּשֹׁלֵשׁ שְׁעוֹת.

הַקּוֹרָא מִכָּאן וְאִילָךְ – לֹא הַפְּסִיד כְּאָדָם שְׁהוּא קוֹרָא בַתּוֹרָה.

גְּמָרָא כִּינֵי מִתְנִיתָא: בֵּין תְּכַלַּת שְׁבֵה לְלָבָן שְׁבֵה.

[דף ז' ע"ב] ומה טעמון דרבנן? (במדבר טו) וראיתם אתו – מן הסמוך לו. ומאי טעמא דרבי אלעזר? וראיתם אתו – פדי שיהא ניכר בין הצבועים.

תני בשם רבי מאיר: וראיתם אותה אין פתיב בָּאן, אלא וראיתם אתו, מגיד שכל המקיים מצות ציצית – כאלו מקבל פני שכניה.

מגיד: שהתקלת דומה לים, והים דומה לעשבים, ועשבים דומין לרקיע, ורקיע דומה לכפא תכבוד, והכפא דומה לספיר, דכתיב (יחזקאל י'): וַאֲרָאָה וְהִנֵּה אֵל הַרְקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשׁ הַכְּרִבִּים כַּאֲבֵן סַפִּיר כַּמְרָאָה דְּמוּת כֶּסֶף.

אחרים אומרים: וראיתם אתו – פדי שיהא אדם רחוק מחבירו ארבע אמות ומפירו. רב הסדא אמר: פהדא דאחרים מה אנו קיימין? אם ברגיל – אפילו רחוק כמה, חכים ליה! ואם בשאינו רגיל – אפילו קרוב ליה, לא חכים ליה! אלא פני אנו קיימין: ברגיל ושאינו רגיל, פהדוא דאזיל ליה לאכסניא ואתא לקיצינ.

אית תני תני: בין זאב לכלב. בין חמור לערוד. ואית תני תני: פדי שיהא רחוק מחבירו ארבע אמות ומפירו.

הוא פגי מימר: מן דמר בין זאב לכלב, בין חמור לערוד – פמן דמר בין תכלת לפרתן. ומן דמר פדי שיהא אדם רחוק מחבירו ארבע אמות ומפירו – פמן דמר בין תכלת ללָבָן.

אבל אמרו: מצותה עם הנץ החמה, פדי שיוסמוך גאולה לתפילה ונמצא מתפלל ביום. אמר רבי זעירא: ואנא אמרית טעמא, (תהלים עב, ה) "יראוך עם שמש". אמר מר עוקבא: הויתקין היו משכימין וקורין אותה, פדי שיוסמכו לה תפלתן עם הנץ החמה.

תני: אמר רבי יודה, מעשה שהייתי מהלך בדרך אחרי רבי אלעזר בן עזריה ואחרי רבי עקיבה והיו עסוקים במצות, והגיע עונת קרית שמע, והייתי סבור שפא נתיאשו מקרית שמע, וקריתי ושניתי. ואחר כך התחילו הם, וכבר היתה החמה על ראשי החרים!

עד הנץ החמה. רבי ובדיה בריה דרבי יעקב בר זבדי בשם רבי יונה: פדי שתהא החמה מטפספת על ראשי החרים.

רבי יהושע אומר: עד שלש שעות. רבי אידי, ורב המנונא, ורב אדא בר אהא בשם רב: הלכה פרי יהושע בשוכה.

רבי הונא אומר: תרין אמוראין, חד אמר: בשוכה אגבי ליה חבריה. וכי יש הלכה בשוכה? פה הוא הלכה! ולמה אמרו בשוכה? פדי שיהא אדם מזרו בעצמו לקרותה בעונתה.

[דף ח' ע"א]

תמן תנינן: מפסיקין לקרית שמע, ואין מפסיקין לתפילה. אמר רבי אהא: קרית שמע – דבר תורה, ותפילה – אינה דבר תורה. אמר רבי בא: קריאת שמע – זמנה קבוע, ותפילה – אין זמנה קבוע. אמר רבי יוסי: קריאת שמע – אינה צריכה פוונה, ותפילה צריכה פוונה.

אמר רבי מנא: קשייתה קומי רבי יוסי, ואפילו תימר קרית שמע – אינה צריכה פוננה, שלשה פסוקים הראשונים – צריכין פוננה! מן גו דאינון צבחה, מיכוון.

רבי יוחנן בשם רבי שמעון בן יוחאי: כגון אנו שעוסקים בתלמוד תורה – אפילו לקרית שמע אין אנו מפסיקין. רבי יוחנן אמרה על גרמיה: כגון אנו שאין אנו עוסקים בתלמוד תורה – אפילו לתפלה אנו מפסיקין.

דין גדעתייה, ודין גדעתייה. רבי יוחנן גדעתייה, דאמר רבי יוחנן: ולואי שיתפלל אדם כל היום. למה? שאין תפילה מוסדת.

רבי שמעון בן יוחאי גדעתייה, דרבי שמעון בן יוחאי אמר: אלו הוינא קאים על טורא דסיני בשעתא דאתיהיבת תורה לישראל, הוינא מתבעי קומי רחמנא דיתברי לבר נשא תרין פומין, חד – דהוי לעי באורייתא, וחד – דעבד ליה כל צרכיה.

חזר ומר: ומה אין חד הוא – לית עלמא יכיל קאים ביה מן דילטורינא דיליה. אילו הוו תרין – על אחת פמה וכמה.

אמר רבי יוסי קומי רבי ירמיה: אתיא דרבי יוחנן פרבי הנינא בן עקבא. דתני: בותבי ספרים תפילין ומזוזות, מפסיקין לקריאת שמע ואין מפסיקין לתפילה.

רבי הנינא בן עקבא אמר: בשם שמפסיקין לקריאת שמע – כף מפסיקין לתפילה, ולתפילין, ולשאר כל מצותיה של תורה.

ולא מודה רבי שמעון בן יוחי שמפסיקין לעשות סוכה ולעשות לולב? ולית ליה לרבי שמעון בן יוחי הלמד על מנת לעשות, ולא הלמד שלא לעשות! שהלמד שלא לעשות – נוח לו שלא נברא! ואמר רבי יוחנן: הלמד שלא לעשות – נוח לו אילו נהפכה שילייתו על פניו ולא יצא לעולם מטעמיה דרבי שמעון בן יוחי.

[דף ח' ע"ב] זה שינון וזה שינון, ואין מבטל שינון מפני שינון. והא תנינן: הקורא מכאן ואילך – לא הפסיד, כאדם שהוא קורא בתורה. הא בעונתיה, חביבה מדברי תורה! היא היא.

אמר רבי יודן: רבי שמעון בן יוחי על ידי שהיה תדיר בדברי תורה – לפיכך אינה חביבה יותר מדברי תורה.

אמר רבי אבא מרי: לא תנינן אלא כהוא קורא בתורה, הא בעונתיה כמשנה היא. רבי שמעון בן יוחי גדעתייה דרבי שמעון בן יוחי אמר: העוסק במקרא – מידה ואינה מידה. ורבנן עבדי מקרא כמשנה.

הלכה ג' מתני' בית שמאי אומרים: בערב כל אדם יטו ויקראו, ובבקר יעמדו, שנאמר (דברים ו, ז): ובשכבך ובקומך. ובית הלל אומרים: כל אדם קורא כדרכו, שנאמר (שם) ובלכתך בדרך. אם בן למה נאמר ובשכבך ובקומך? בשעה שבני אדם שוכבין, ובשעה שבני אדם עומדיים.

גמרא הא דבית הלל מקיימים תרין קריין, מה מקיימין דבית שמאי בשבתה דבביתך ובביתך בדרך? בשבתה בביתך – פרט לעוסקים במוצות, ובביתך בדרך – פרט להחן.

ותני: מעשה רבי אלעזר בן עזריה ורבי ישמעאל שהיו שרויין במקום אחד, והוה רבי אלעזר בן עזריה מוטה, ורבי ישמעאל זקוף. הגיע זמן קריאת שמע, נזקף רבי אלעזר בן עזריה והטה רבי ישמעאל.

אמר רבי אלעזר בן עזריה לרבי ישמעאל: אומר לאחד מן השוק מה לך זקנה מגודל, והוא אומר: יהיה כנגד המשחיתים! אני שהייתי מוטה – נזקפתי, ואתה שהיית זקוף – הפיית!

אמר ליה: אתה נזקפת בדברי בית שמאי, ואני הטיית בדברי בית הלל. דבר אחר: שלא יראוני התלמידים ויעשו הלכה קבע בדברי בית שמאי.

הלכה ד' מתני' אמר רבי טרפון: אני הייתי בא בדרך והטייתי לקרות בדברי בית שמאי, וסבנתי בעצמי מפני הלכטים.

אמרו לו: כדי היית לחוב בעצמך שעברת על דברי בית הלל.

גמרא חברייה בשם רבי יוחנן: דודים דברי סופרים לדברי תורה, וחכמים דבברי תורה. (שיר השירים ט חבד כפין הטוב.)

שמעון בר זוה בשם רבי יוחנן: דודים דברי סופרים לדברי תורה, וחכמים יותר מדברי תורה. (שם) **כי טובים דדיד מיין.**

רבי בא בר כהן בשם רבי יודה בן פוי: תדע לך שחכמים דברי סופרים מדברי תורה. שהרי רבי טרפון אלו לא קרא לא היה עובר אלא בעשה, ועל ידי שעבר על דברי בית הלל נתחייב מיתה! על שם (קהלת י) **ופרץ גדר ישכנו נחש.**

תני רבי ישמעאל: דברי תורה יש בהן איסור ויש בהן היתר. יש בהן קולין ויש בהן חוקרים. אבל דברי סופרים, כולן חמורין הן!

תדע לך שהוא כן, דתנינן תמן: האומר אין תפילין, לעבור על דברי תורה – פטור. חמש מוטפות, להוסף על דברי סופרים – חייב.

רבי חנניה בריה דרב אדא בשם רבי תנחום בי רבי הויה: חמורים דברי זקנים מדברי נביאים,

מִסְכַּת סַנְהֶדְרִין פֶּרֶק חֲמִישִׁי

ה, א זה פוסל דינו של זה וזה פוסל דינו של זה - דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: לא כל הימנו לפסל את הדין הממחה לרבים. אמר לו נאמן עלי אבא, נאמן עלי אביך, נאמןני עלי שלשה רועי בקר - יכול לחזור בו עד שישמע מפי הדין; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אין יכול לחזור בו. היה חיב לחברו שבועה, ואמר 'דור לי בחיי ראשך', בקיטא, במקטיור דנקיטא - יכול לחזור בו עד שיקבל עליו שבועה בפני הדין; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אין יכול לחזור בו. רבי יהודה אומר: אמר להן 'אין יחידי דן', אמרו לו 'אין לנו אלא דעתך' וקבלו עליהן - אין יכול לחזור בו. וכן היה רבי יהודה אומר: מי שנתחייב שבועה לחברו בבית דין, ואמר לו 'דור בחיי ראשך' וקבל עליו - אין יכול לחזור בו. ומעשה באחד שנתחייב שבועה לחברו בבית דין, ונדר לו בחיי הקיץ וקבל עליו.

ה, ב משחק בקביא - זו משחק בפסיפסין. אחד המשחק בפסיפסין, ואחד המשחק בקליפי אגוזים, ובקליפי רמונים - לעולם אין יכול לחזור בו עד שישבר את פסיפסין, ויחזור בו חזרה גמורה. המלה ברבית - אין יכול לחזור בו, עד שיקרע שטרותיו, ויחזור בו חזרה גמורה. מפריחי יונים - זה הממרה את היונין. אחד ממרה את היונין ואחד ממרה שאר בהמה חיה ועוף, לעולם אין יכול לחזור בו, עד שישבר את פיגמיו ויחזור בו חזרה גמורה. סוחר שביעית - זה היושב ובטל בשאר שני שבוע, כיון שהגיע שנת השמטה התחיל מפשיט ידיו ורגליו, ונושא ונותן בפרות עברה, לעולם אין יכול לחזור בו עד שתגיע שמטה אחרת, וידבק ויחזור בו חזרה גמורה. רבי נחמיה אומר: חזרת ממון ולא חזרת דברים. כיצד? אמר מאתים דינר אלו כנסתי מפרות עברה - חלקו אותן

לעניים. רבי מאיר היה קורא אותן אוספי שביעית. רבי יהודה היה קורא אותן סוחר שביעית. אמר רבי שמעון: מקים אני דבר שניהן. הא כיצד? עד שלא רבו האונסין היו קורין 'אוספי שביעית' ומשרבו האונסין היו קורין אותן 'סוחר שביעית'. ובבבלי, היה רבי יהודה אומר: בזמן שיש להן אומנות אחרות - הרי אלו פסולין. חזרו בהן - הרי כשרים. וחכמים אומרים: אף בזמן שיש להן אומנות - הרי אלו פסולין. במה דברים אמורים? בקדוש החדש ובעבור שנה, בדיני ממונות ובדיני נפשות, אבל עדות שהאשה כשרה לה - הן כשרין לה.

ה, ג גיסו לבדו. רבי יהודה אומר: חורגו לבדו, אין דינין לא זה את זה, ולא זה עם זה, ולא זה על זה, ולא זה בפני זה, ואין מעידים לא זה את זה, ולא זה עם זה, ולא זה על זה, ולא זה בפני זה. היה יודע עליו עדות עד שלא נעשה חתנו, מתה בתו עד שלא נעשה סוחר שביעית, ומשנעשה סוחר שביעית חזר בו, חרש ונתפקח, סומא ונתפתח, שוטה ונשתפה, נכרי ונתגיר - פסול. עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו, ומשנעשה חתנו מתה בתו עד שלא נעשה סוחר שביעית, נעשה סוחר שביעית ומשנעשה סוחר שביעית חזר בו, פקח ונתחרש, חזר ונתפקח, פקח ונסתמא, וחזר ונתפתח, שפוי ונשתטה, וחזר ונשתפה - כשר. זה הכלל, כל שתחלתו וסופו כשר - כשר. תחלתו פסול וסופו כשר - פסול. היה יודע לו עדות בשטר ונעשה חתנו, הוא אין יכול לקיים כתב ידו, אבל אחרים מקימין לו כתב ידו.

ה, ד לקח הימנו בית או שדה במאה מנה, והיה יודע לו עדות בהן - הרי זה אינו מעיד, שאין מעיד על ידי עצמו.

ה, ה הוסיפו עליהן הרועין, והגולגנין, החמסנין, וכל החשודין על הממון - עדותן פסולה לעולם.

¹ היינו שתופס איזה בגד ונשבע בו.

ו, ד דיני ממונות בשלשה, שנים מזכין או מחזיבין, ואחד אומר 'איני יודע' - יוסיפו הדיינים. 'פה כח האומר 'חזיב' מכח האומר 'איני יודע', עד כמה מוסיפין? אין פחות משנים, יוסיפו הדיינים. אם אמרו זכאי - זכאי. אם אמרו חזיב - חזיב. אחד אומר זכאי ואחד אומר איני יודע - יוסיפו הדיינים, שעד עכשו בית דין שקול, אחד אומר זכאי, ואחד אומר חזיב, ואחד אומר איני יודע - יוסיפו הדיינים, שעד עכשו לא הוסיפו אלא אחד.

ו, ה לעולם מוסיפין הדיינים עד שיגמר הדין. לעולם אין העדים יכולין לחזור בהן עד שיגמר הדין. לעולם מביא עדותי לבית דין עד שיגמר הדין, או עד שיתנו לו זמן. נתנו לו זמן, הביא בתוך זמן - מקבלין הימנו, לאחר זמן - אין מקבלין הימנו; דברי רבי מאיר. וחקמים אומרים: אפלו הביא לאחר שלש שנים - מקבלין הימנו, וסותרין דבריו של זה.

ו, ו יש לה עדים אחרים? ואמר: 'אין לי אלא אלו'. 'יש לה ראיות אחרות? ואמר: 'אין לי אלא אלו', ואחר זמן מצא עדים אחרים ומצא ראיות אחרות - הרי זה אין מקבלין הימנו עד שייביא ראיה שלא היה יודע בהן. לעולם אין העדים יכולין לחזור בהן, עד שתחקר עדותן לבית דין. נחקרה עדותן לבית דין - אין יכולין לחזור בהן. וזהו כללו של דבר: עדים שהעידו לטמא ולטהור, לרחק ולקרב, לאסור ולהתיר, לפטור ולחזיב, עד שלא נחקרה עדותן ואמרו מבורין אנו - הרי אלו נאמנים. משנחקרה עדותן ואמרו מבורין אנו - אין נאמנים. לעולם אין העדים נעשים זוממין עד שיגמר הדין, לא לוקין ולא משלמין, ולא נהרגין עד שיגמר הדין. לעולם אין אחד מן העדים נעשה זומם עד שיהיו שניהם זוממין, ואין לוקה עד שיהיו שניהם לוקין, ואין נהרג עד שיהיו שניהם נהרגים, ולא משלם עד שיהיו שניהם משלמין. אמר רבי יהודה בן טבאי: אראה בנחמה אם לא

ה, ו אין עדותן של העדים מתקמת, אלא אם כן ראו זה את זה. רבי יהושע בן קרחה אומר: אפלו זה שלא כנגד זה, לעולם אין עדותן מתקמת של עדים, אלא אם כן היו שניהן כאחד. רבי שמעון אומר: שומעין דבריו של זה היום, וכשיבוא שני למחר - שומעין דבריו.

מסכת סנהדרין פרק שישי

ו, א העדים שאמרו 'מעידים אנו באיש פלוני שהרג שורו של פלוני וקצין נטיעותיו של פלוני', והלה אומר 'איני יודע' - חזיב. 'אתה אמרת להרגו', 'אתה אמרת לקצו' - הכל הולך אחר הטענה. 'הרגת את שורו וקצצת את נטיעותיו של פלוני', והלה אומר 'לאו! שהוא כמתמיה, או הן שהוא כמתמיה! יש לאו שהוא כהן, ויש הן שהוא כלאו.

ו, ב אין דנין אלא מעמד, ואין מעידין אלא מעמד, ואין נשאלין לנדרין אלא מעמד, ואין מעלין לכהונה ולויה ולישראל אלא מעמד, ולא יהא מאריך פניו כנגד אחד, ולא יהא מעמיד אחד ולא מושיב אחד, שנאמר (ויקרא יט): "בצדק תשפוט עמיתך", אמר רבי יהודה: מקבל אני, שאם רצו להושיב שניהם כאחד - מושיבין ואין בכך פלוס. ואיזה הוא האסור? שלא יהא אחד עומד ואחד יושב, משום רבי ישמעאל אמרו: אומרין לו לבוש כדרך שהוא לבוש, או הליבשהו כדרך שאתה לבוש.

ו, ג כיצד הן דנין? הדיינים יושבין ובעלי הדין עומדין לפניהם, וכל התובע את חברו הוא פותח ראשון, אם יש עדים מכניסים אותן ומאיימין עליהן, ומוציאים אותן לחוץ, ומשירין את הגדול שבהם, ושומעין את דבריו ומוציאין אותו לחוץ, ואחר כך מכניסין את השני ושומעין את דבריו ומוציאין אותו לחוץ, ואחר כך מכניסין את שניהן כאחד, ואומרים דבריהם זה בפני זה, אם אמרו זכאי - זכאי. ואם אמרו חזיב - חזיב. אחד דיני ממונות אחד דיני נפשות.

הַרְגָתִי עַד זֹמַם בְּשִׁבְלִי לַעֲקֹר מִלְבָּן שֶׁל בִּית־וּסִין, שֶׁהֵי אֹמְרִים עַד שִׁיְהַרְג הַנְּדוּן. אָמַר לוֹ שֶׁמְעוֹן בֶּן שֹׁטַח: אֲרָאָה בְּנַחְמָה אִם לֹא שְׁפַכְתָּ דָם נָקִי, שֶׁהָיָה אִמְרָה תּוֹרָה (דְּבָרִים יז): "עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים אִו שְׁלֹשָׁה עֵדִים יוֹמַת הַמֵּת", בְּעֵדִים שְׁנַיִם וּבִזְמַמִּים שְׁנַיִם, מָה עֵדִים שְׁנַיִם - אִף זֹמְמִין שְׁנַיִם. בְּאוֹתָהּ שַׁעָה קָבַל עָלָיו יְהוּדָה בֶּן טַבָּאי שֶׁלֹּא יִהְיֶה מוֹרָה הַלְכָה אֲלֵא עַל פִּי שֶׁמְעוֹן בֶּן שֹׁטַח.

מִסְכַּת סְנֵה־דְרִין פְּרָק שְׁבִיעִי

ז, א אָמַר רַבֵּן שֶׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: בְּרֵאשׁוֹנָה לֹא הָיוּ חוֹתָמִים עַל כְּתָבַת נְשִׁים כְּשֵׁרוֹת, אֲלֵא כֹהֲנִים אִו לְוִיִּם אִו יִשְׂרָאֵלִים הַמְשִׁיאִין לַכֹּהֲנָה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: בְּרֵאשׁוֹנָה לֹא הָיָה מַחְלָקַת בִּישְׂרָאֵל, בֵּית דִּין שֶׁל שְׁבַעִים וְאַחַד שֶׁהָיָה בְּלִשְׁכַּת הַגְּזִית וּשְׂאָר בְּתֵי דִינֵין שֶׁל עֲשָׂרִים וּשְׁלֹשָׁה הָיוּ בְּעִירוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וּשְׁנֵי בְּתֵי דִינֵין שֶׁל שְׁלֹשָׁה הָיוּ בִירוּשָׁלַיִם, אֶחָד בְּהַר הַבַּיִת וְאַחַד בְּחֵיל, נֶצְרָף אֶחָד מֵהֶן הַלְכָה הוֹלֵךְ אֲצֵל בֵּית דִּין שְׁבַעִירו, אִין בֵּית דִּין בְּעִירו - הוֹלֵךְ לְבֵית דִּין הַסְּמוּךְ לְעִירו. אִם שִׁמְעוּ - אָמְרוּ לָהֶם. וְאִם לֹא - הוּא וְהַמְּפָלֵא שֶׁבִּהֶן בְּאִין לְבֵית דִּין שְׁבַהַר הַבַּיִת, אִם שִׁמְעוּ - אָמְרוּ לָהֶם. וְאִם לֹא - הוּא וְהַמְּפָלֵא שֶׁבִּהֶן בְּאִין לְבֵית דִּין שְׁבַחִיל. אִם שִׁמְעוּ - אָמְרוּ לָהֶם. וְאִם לֹא אִלוּ וְאִלוּ בְּאִין לְבֵית דִּין הַגְּדוֹל שֶׁבְּלִשְׁכַּת הַגְּזִית, אִף עַל פִּי שֶׁהוּא שְׁבַעִים וְאַחַד, אִין פְּחוֹת מֵעֲשָׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, נֶצְרָף אֶחָד מֵהֶן לְצֵאתָ, רוֹאָה אִם יֵשׁ שָׁם עֲשָׂרִים וּשְׁלֹשָׁה - יוֹצֵא, וְאִם לֹא - אִינוּ יוֹצֵא, עַד שֶׁהָיוּ שָׁם עֲשָׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. וְשָׁם הָיוּ יוֹשְׁבֵין מִתְמִיד שֶׁל שַׁחַר וְעַד תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרֵבִים, בְּשַׁבְּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים לֹא הָיוּ נִכְסְוִין אֲלֵא לְבֵית הַמְּדַרְשׁ שְׁבַהַר הַבַּיִת. נִשְׁאַלְהָ שְׂאֵלָה, אִם שִׁמְעוּ - אָמְרוּ לָהֶם, אִם לֹא - עוֹמְדִין לְמַנִּין, אִם רַבּוּ מִטְּמָאִין - טְמָא, רַבּוּ מִטְּהָרִין - טְהָרוּ, וּמִשָּׁם הַלְכָה רוּחַת בִּישְׂרָאֵל. מִשְׁרַבּוּ תִלְמִידֵי שְׂמַאי וְהֵלֵל שֶׁלֹּא שִׁמְשׁוּ כָּל צָרְפָן, הִרְבּוּ מַחְלוֹקוֹת בִּישְׂרָאֵל וְנַעֲשׂוּ שְׁתֵּי תוֹרוֹת, וּמִשָּׁם שׁוֹלְחִין

וּבּוֹדֵקִין, כָּל מִי שֶׁהוּא חָכֵם וְעֵנְיוֹ וּשְׁפַל וִירָא חָטָא, וּפְרָקוּ טוֹב רוּחַ הַבְּרִיּוֹת נוֹחָה עָלָיו - עוֹשִׂין אוֹתוֹ דִּין בְּעִירו. מִשְׁנַעֲשֶׂה דִּין בְּעִירו - מַעְלִין וּמוֹשִׁיבִין אוֹתוֹ בְּהַר הַבַּיִת, מִשָּׁם מַעְלִין וּמוֹשִׁיבִין בְּלִשְׁכַּת הַגְּזִית, וְשָׁם יוֹשְׁבִין וּבּוֹדֵקִין אֶת יַחְסֵי כֹהֲנָה וְאֶת יַחְסֵי לְוִיָּה, כִּהֵן שֶׁנִּמְצָא בּוֹ פְּסוּל - לוֹכֵב שַׁחוּרִין וּמִתְעַשֵּׂף שַׁחוּרִין, וְשֶׁלֹּא נִמְצָא בּוֹ פְּסוּל - לוֹכֵב לְכַנִּים וּמִשְׁמֵשׁ עִם אֲחָיו הַכֹּהֲנִים. מְבִיא עֲשִׂירִית הָאִיפָה מִשְׁלוֹ וְעַבּוּדָה בְּיָדוֹ, וְאִף עַל פִּי שְׂאִין הַמְשַׁמֵּר שְׁלוֹ. אֶחָד כִּהֵן גְּדוֹל וְאַחַד כִּהֵן הַדְּיוֹט שֶׁעָבְדוּ עַד שֶׁלֹּא הִבִּיאוּ הָעֲשִׂירִית הָאִיפָה - עַבּוּדוֹתָ כְּשֵׁרָה.

ז, ב אִין דִּין שְׁנֵי דִינֵין בְּיוֹם אֶחָד, אֲפִלוּ נוֹאָף וְנוֹאֲפָתָ, אֲלֵא דִינֵין אֶת הָרֵאשׁוֹן וְאַחַר כֶּךָ דִּין אֶת הַשְּׁנִי, אִין נִמְנִין עַל שְׁנֵי דְבָרִים כְּאַחַד, וְאִין נִשְׁאַלִין עַל שְׁתֵּי שְׂאֵלוֹת כְּאַחַד, אֲלֵא נִמְנִין עַל הָרֵאשׁוֹן וְאַחַר כֶּךָ נִמְנִין עַל הַשְּׁנִי, וְנִשְׁאַלִים עַל הָרֵאשׁוֹן וְאַחַר כֶּךָ נִשְׁאַלִין עַל הַשְּׁנִיָּה, אִין דִּין אֲלֵא בְּמִקּוֹם גְּדוֹל, וְאִין נִמְנִין אֲלֵא בְּמִקּוֹם שְׂמוּעָה, אֶחָד אוֹמֵר מִשׁוֹם שְׂמוּעָה, וְכֹלָם אוֹמְרִים לֹא שִׁמְעֵנוּ עַל זֶה, מַנִּין עוֹמֵד אֶחָד אוֹסֵר וְאַחַד מְתִיר, אֶחָד מִטְּמָא וְאַחַד מִטְּהָר, וְכֹלָן אוֹמְרִים לֹא שִׁמְעֵנוּ, מַנִּין עוֹמֵד אֶחָד אוֹמֵר מִשׁוֹם שְׁנַיִם וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים מִשׁוֹם אֶחָד, יְפָה כִּחַ אֶחָד הָאוֹמֵר מִשׁוֹם שְׁנַיִם מִכַּח שְׁנַיִם הָאוֹמְרִים מִשׁוֹם אֶחָד. עֲשָׂרָה אוֹמְרִים מִשׁוֹם אֶחָד - כִּלְן אֶחָד, וּבְטְהָרוֹת וּבְטְמָאוֹת - הָאָב וּבְכָנוּ הֵרֵב וְתִלְמִידוֹ - שְׁנֵיהֶם נִמְנִין שְׁנַיִם. בְּקִדּוּשׁ הַחֲדָשׁ וּבְעַבּוּר שְׁנָה, בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת וּבְדִינֵי נִפְשׁוֹת, אָב וּבְכָנוּ הֵרֵב וְתִלְמִידוֹ - שְׁנֵיהֶן נִמְנִין אֶחָד. וְלֹא יֵהָא יוֹשֵׁב בְּצִדוֹ, וְאֲפִילוּ הוּא שׁוֹתֵק, אֲלֵא עוֹמֵד וְהוֹלֵךְ לוֹ בְּקִדּוּשׁ הַחֲדָשׁ וּבְעַבּוּר שְׁנָה. בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת - מִתְחִילִין מִן הַגְּדוֹל. מִפְּנֵי מָה בְּדִינֵי נִפְשׁוֹת מִתְחִילִין מִן הַצַּד? שֶׁלֹּא יֵהָא סְמוּךְ עַל דְּבָרֵי רַבּוֹ.

ז, ג בְּדִינֵי נִפְשׁוֹת פּוֹתְחִין לְזַכּוֹת וְאִין פּוֹתְחִין לְחֹבָה, חוּץ מִן הַמְּסִיתָ. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן

מְשִׁיבִין אֶת הַשְּׂוֹאֵל כְּעִנְיָן. וְהַשְּׂוֹאֵל שְׁלֵא כְּעִנְיָן - צְרִיךְ שִׂיאֵמֵר "שְׁלֵא כְּעִנְיָן שְׂאֵלְתִי"; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אִין צְרִיךְ, שְׁכַל הַתּוֹרָה עִנְיָן אֶחָד. עִנְיָן וְשֵׂאִינוּ עִנְיָן - נִזְקְקִין לְעִנְיָן. מַעֲשֵׂה וְשֵׂאִינוּ מַעֲשֵׂה - נִזְקְקִין לְמַעֲשֵׂה. הֵלְכָה וּמְדַרְשׁ - נִזְקְקִין לְהֵלְכָה. מְדַרְשׁ וְאִגְדָּה - נִזְקְקִין לְמְדַרְשׁ. מְדַרְשׁ וְקַל וְחוֹמֵר - נִזְקְקִין לְקַל וְחוֹמֵר. קַל וְחוֹמֵר וְגִזְרָה שְׁוֵה - נִזְקְקִין לְקַל וְחוֹמֵר. חֻכְמִים וְתַלְמִיד - נִזְקְקִין לְחֻכְמִים. תַּלְמִיד וְעַם הָאָרֶץ - נִזְקְקִין לְתַלְמִיד. הֵיוּ שְׂנִיָּהֶם חֻכְמִים, וְשְׂנִיָּהֶם תַּלְמִידִים, וְשְׂנִיָּהֶם עַמֵּי הָאָרֶץ, שְׂתֵי הַלְכוֹת, וְשְׂתֵי שְׂאֵלוֹת, וְשְׂתֵי תְּשׁוּבוֹת, וְשְׂנֵי מַעֲשִׂים - הַרְשׁוֹת בְּיַד הַתְּרַגְּמָן מֵעַתָּה.

כְּשֶׁהִנְשִׂיא נִכְנַס, כָּל הָעַם עוֹמְדִים, וְהֵן יֹשְׁבוּ, עַד שֶׁאֵמֵר לָהֶם: יֹשְׁבוּ! כְּשֶׁאָב בית דִּין נִכְנַס, עוֹשִׂים לוֹ שְׂתֵי שׁוֹרוֹת מִכָּאן וּמִכָּאן, עַד שֶׁנִּכְנַס וַיֵּשֶׁב בְּמִקְוֵמוֹ. חֻכְמִים שְׂנִכְנַס, אֶחָד עוֹמֵד וְאֶחָד יוֹשֵׁב, עַד שֶׁנִּכְנַס וַיֵּשֶׁב בְּמִקְוֵמוֹ.

בְּנֵי חֻכְמִים וְתַלְמִידֵי חֻכְמִים, בְּזִמְן שֶׁהַרְבִּים צְרִיכִים לָהֶם - מִקְפְּצִין אֶפְלוּ עַל רֵאשֵׁי הָעַם, וְאֵף עַל פִּי שְׂאֵמְרוּ אִין שְׁבַח לְתַלְמִיד שִׁיכְנַס בְּאֶחְרוֹנָה. יֵצֵא לְצִרְךְ - נִכְנַס וַיֵּשֶׁב בְּמִקְוֵמוֹ. בְּנֵי חֻכְמִים תַּלְמִידֵי חֻכְמִים, בְּזִמְן שִׁישׁ בְּהֵם דַּעַת לְשִׁמְעַ - הוֹפְכִין אֶת פְּנֵיהֶם כְּלַפֵּי אֲבִיהֶם. אִין בְּהֵם דַּעַת לְשִׁמְעַ - הוֹפְכִין אֶת פְּנֵיהֶם כְּלַפֵּי הָעַם. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי צְדוֹק אוֹמֵר: בְּבֵית הַמִּשְׁתֶּה עוֹשִׂים אוֹתָן סְנִיפִין. חֻכְמִים שְׂנִכְנַס - אִין שׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ עַד שֶׁתִּישֵׁב דַּעַתוֹ. נִכְנַס וּמִצְאָם כְּשֶׁהֵם עוֹסְקִים בְּהֵלְכָה - לֹא יֵהָא קוֹפֵץ לְתוֹךְ דְּבָרֵיהֶם, עַד שִׁינְדַע בְּאִיזָה עִנְיָן הֵן עוֹסְקִים. וְאִם עֲשֵׂה כֵן, עַל זֶה נֹאמֵר: 'שְׁבַעָה דְּבָרִים בְּגַלְסִי. שְׁבַע מְדוֹת דְּרַשׁ הֵלַל לְפָנַי וְזָנְיָ בְּתַרְה: קַל וְחוֹמֵר, וְגִזְרָה שְׁוֵה, וּבִנְיָן אָב, וְכְתוּב אֶחָד, וּבִנְיָן אָב וְשְׂנֵי כְּתוּבִים, וְכָלֵל וּפְרָט וְכָלֵל, וְכִיּוֹצֵא בּוֹ מִמְּקוֹם אֶחָד - דְּבָר הַלְּמַד מֵעִנְיָנו; אֵלוֹ שְׁבַע מְדוֹת שְׂדַרְשׁ הֵלַל הַזֶּקֶן לְפָנַי וְזָנְיָ בְּתַרְה.

קָרְחָה אוֹמֵר: אֵף הַמְדִיחַ. חִבֵּי גְלִיּוֹת - בֵּית דִּין מְחִזְרִין אוֹתָם לְזִכּוֹת, שְׂנֹאֵמֵר (בְּמִדְבָּר לַה): "וְלֹא תִקְחוּ כִפֹּר לְנֶפֶשׁ רוֹצֵחַ", וְאוֹמֵר (דְּבָרִים יט): "זֶה דְּבַר הָרֹצֵחַ", רוֹצֵחַ רוֹצֵחַ לְגִזְרָה שְׁוֵה, חִבֵּי מַלְקִיּוֹת - בֵּית דִּין מְחִזְרִין אוֹתוֹ לְזִכּוֹת, שְׂנֹאֵמֵר (דְּבָרִים כה): "וְהִצְדִּיקוּ אֶת הַצְדִּיק וְהִרְשִׁיעוּ אֶת הַרְשָׁע" וְגו', וְאוֹמֵר (דְּבָרִים כה): "וְהָיָה אִם בֶּן הַכּוֹת הַרְשָׁע"; רִשָׁע רִשָׁע לְגִזְרָה שְׁוֵה. הַפְּרִיס, וְמִי שְׁלֵא רָאָה לוֹ בְּנִים - כְּשֶׁר לְדוֹן דִּינֵי מְמוֹנוֹת וְאִין כְּשֶׁר לְדוֹן דִּינֵי נַפְשׁוֹת. רַבִּי יְהוּדָה מוֹסִיף אֵף אֶכְזָרִי וְהַרְחֵמָן. אִין מוֹסִיפִין עַל הַדִּין בְּתַחֲלָה, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מוֹסִיפִין עַל הַדִּין.

ז, ד. בְּתַחֲלָה הֵיוּ שְׂנִים, אֶחָד אוֹסֵר וְאֶחָד מְתִיר, אֶחָד מְטַמֵּא וְאֶחָד מְטַהֵר, הַאוֹסֵר וְהַמְטַמֵּא - עָלָיו לְהִבְיֵא רְאִיָּה, וְכָל הַמְּחַמְמִיר - עָלָיו לְהִבְיֵא רְאִיָּה. וַיֵּשׁ אוֹמְרִים: אֵף הַמְּקַל. אִין נִזְקְקִין לְדִין אֶלָּא בְּמִקְוֵם שִׁישׁ מְכָרִיעִין, וְאִין מוֹשִׁיבִין אֶת הָאָדָם אֶלָּא כְּמִדּוֹתָיו, נִסְתַּלַּק הַדִּין - אִין רִשָׁאֵי לְהִשִּׁיב. כִּיצַד אִין מוֹסִיפִין עַל הַדִּין בְּתַחֲלָה? נִגְמַר דְּכָרוּ - אִין רִשָׁאֵי לְהִשִּׁיב. נִתֵּן לוֹ חֲבָרוֹ רְשׁוֹת - רִשָׁאֵי לְהִשִּׁיב. נִסְתַּלַּק הָעֵקֶר נַעֲשֵׂה טַפְּלָה עֵקֶר, לֹא יֵשִׁיב אֶת חֲבָרוֹ יִתִּיר מְשַׁלֵּשׁ תְּשׁוּבוֹת כְּדִי שְׁלֵא תִשְׂרַף דַּעַתוֹ. אֶחָד דִּין כְּנִגְדַּ שְׂנִים וְשְׂנִים דִּינִין כְּנִגְדַּ אֶחָד, שְׂנִים דִּינִין כְּנִגְדַּ שְׁלֵשָׁה וְשְׁלֵשָׁה דִּינִין כְּנִגְדַּ שְׂנִים, אֲבָל לֹא שְׁלֵשָׁה כְּנִגְדַּ שְׁלֵשָׁה, וְלֹא מֵהֵן וּלְמַעְלָה, כְּדִי שְׁלֵא נַעֲשֵׂה בֵּית דִּין מֵעָרַב.

ז, ה. בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת אוֹמְרִין 'נִזְדַּקְק הַדִּין'. בְּדִינֵי נַפְשׁוֹת, אִין אוֹמְרִין 'נִזְדַּקְק הַדִּין'. וְהַגְּדוֹל שְׁבַדִּינִים אוֹמֵר: 'נִזְדַּקְק הַדִּין', אִין שׁוֹאֲלִין מֵעַמֵּד וְאִין מְשִׁיבִין מֵעַמֵּד, לֹא מְגֻבָּה וְלֹא מְרַחֵק, וְלֹא מְאַחֲרֵי הַזְּקִינִים. אִין שׁוֹאֲלִין אֶלָּא כְּעִנְיָן וְאִין מְשִׁיבִין אֶלָּא בְּמִדְּע, וְלֹא יִשְׁאֵל הַשְּׂוֹאֵל כְּעִנְיָן יִתִּיר מְשַׁלֵּשׁ הַלְכוֹת. אֶחָד שׁוֹאֵל וְאֶחָד אוֹמֵר שְׁלֵא לְשׁוֹאֵל - נִזְקְקִין לְשׁוֹאֵל. וְהַשְּׂוֹאֵל מַעֲשֵׂה - צְרִיךְ שִׂיאֵמֵר: "מַעֲשֵׂה אֲנִי שׁוֹאֵל"! וְהַשְּׂוֹאֵל כְּעִנְיָן וְהַשְּׂוֹאֵל שְׁלֵא כְּעִנְיָן

מַסְכַּת סְנֵהֲדְרִין פֶּרֶק שְׁמִינִי

ח,א כּל סְנֵהֲדְרִין שֵׁישׁ בֵּה שְׁנַיִם יוֹדְעִים
 לְדַבֵּר וְכֹלֵם רְאוּיָן לְשִׁמוּעַ - רְאוּיִם לַעֲשׂוֹת
 סְנֵהֲדְרִין. שְׁלִשָּׁה - בִּינוּנִית. אֲרַבְעָה -
 חֲכָמָה. סְנֵהֲדְרִין הֵיחָה כַּחֲצִי גֵרִין עֲגוּלָה, כְּדִי
 שִׁיְהוּ רוֹאִין זֶה אֶת זֶה. הַנְּשִׂיא יוֹשֵׁב בְּאִמְצַע
 וְזֻקְנִים יוֹשְׁבִים מִיְמִינוֹ וּשְׂמָאלוֹ. אָמַר רַבִּי
 אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי צְדוֹק: כִּשְׁהֵיָה רַבִּין גַּמְלִיאֵל
 יוֹשֵׁב בְּבֵית דִּין בִּבְבֻנָּה, אָבָא יוֹשֵׁב בִּיְמִינוֹ
 וְזֻקְנִים מִשְׂמָאלוֹ, מִפְּנֵי מָה אֶחָד יוֹשֵׁב
 מִיְמִינוֹ שֶׁל זֶקֶן? מִפְּנֵי כְּבוֹדוֹ שֶׁל זֶקֶן! שֶׁלֹּשׁ
 שׁוּרוֹת שֶׁל תְּלִמִידֵי חֲכָמִים יוֹשְׁבִים לְפָנֵיהֶם,
 גְּדוּלִים בְּרֵאשׁוֹנָה וְשִׁנְיִים בְּשֵׁנִיָּה, וְשְׁלִישִׁים
 בְּשְׁלִישִׁית, מִכָּאן וְאֵילָךְ לֹא הָיָה שֵׁם סֹדֵר
 אֶלָּא כָּל הַקֹּדֶם אֶת חֲבֵרוֹ לְתוֹךְ אֲרַבַּע אַמּוֹת
 - זָכָה. שׁוֹטְרֵי הַדֵּינִים וְהַנְּדוּן, וְהַעֲדִים,
 זוּמְמִיָּהֶם וְזוּמְמֵי זוּמְמֵיהֶם - עוֹמְדִין מִשׁוּרָה
 הַחִיצוֹנָה וְלָעַם, וְלֹא הָיוּ צָרִיכִים לִידַע אֵיזְהוּ
 נְדוּן, מִפְּנֵי שְׂמַעְמִידִים אוֹתוֹ שְׁנֵי לְעַד
 הָרֵאשׁוֹן.

ח,ב כִּיצַד אוֹמַר? שְׂמָא תֹאמַר רְאִינוּהוּ שֶׁרַץ
 אַחַר חֲבֵרוֹ וְסִיף בִּידוֹ, נִכְנַס מִפְּנֵיו לְחִנּוּת,
 נִכְנַס אַחֲרָיו לְחִנּוּת, וְנִכְנַסְנוּ אַחֲרָיו וּמִצְאָנְהוּ
 הָרוּג וְסִיף בְּיַד הָרוּצָח, וּמִטְּנֵף דָּם! שְׂמָא
 תֹאמְרוּ: אִם לֹאוּ? מִי הָרְגוּ? אָמַר שְׂמַעוֹן בֶּן
 שְׁטַח: אֲרָאָה בְּנַחְמָה אִם לֹא רְאִיתִי אֶחָד
 שֶׁרַץ אַחַר חֲבֵרוֹ וְסִיף בִּידוֹ, נִכְנַס מִפְּנֵיו
 לְחֻרְבָּה, וְנִכְנַס אַחֲרָיו, וְנִכְנַסְתִּי אַחֲרָיו
 וּמִצְאָתִיהוּ הָרוּג וְהַסִּיף בְּיַד הָרוּצָח, וְהַטְּיֵף
 דָּם. נִמְתִּי לוֹ: רְשַׁע! מִי הָרְגוּ לָזֶה? אֲרָאָה
 בְּנַחְמָה אִם לֹא אוּ אֲנִי אוּ אַתָּה הָרַגְנוּהוּ,
 אֲכַל מָה אֶעֱשֶׂה לָךְ? דֹּאִין דִּינָךְ מִסּוּר בְּיַדִּי,
 שְׁהָרִי אֲמַרְהָ תוֹרָה (דְּבָרִים ט): "עַל פִּי שְׁנֵי
 עֲדִים אוּ עַל פִּי שְׁלֹשָׁה עֲדִים יוֹמֵת הַמֵּת",
 אֶלָּא יוֹדַע מַחְשְׁבוֹת הוּא יִפְרַע מֵאוֹתוֹ
 הָאִישׁ, לֹא זֶה מִשֵּׁם עַד שֶׁנֶּשְׁכּוּ נַחַשׁ וְמָת.

מִתְגַּרְוֹת זוּ בְּזוּ, וּמָה עַכְשָׁו שֶׁנִּבְרָא יְחִידִי
 מִתְגַּרְוֹת זוּ בְּזוּ, אֵילוּ נִבְרָא שְׁנַיִם עַל אַחַת
 כַּמָּה וְכַמָּה! דְּבַר אַחַר: לְמָה נִבְרָא יְחִידִי?
 מִפְּנֵי הַגְּזוּלָנִין וְהַחֲמֻסְנִין, וּמָה עַכְשָׁו שֶׁנִּבְרָא
 יְחִידִי - גְּזוּלָנִין וְחֲמֻסְנִין, אֵילוּ נִבְרָא שְׁנַיִם עַל
 אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה! דְּבַר אַחַר: לְמָה נִבְרָא
 יְחִידִי? לְהַגִּיד גְּדֻלְתּוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי
 הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁבַחְתֶּם אֶחָד
 בְּרָא אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ, וּמַחֲוֹתֶם אֶחָד יִצְאוּ
 חוֹתְמוֹת הַרְּבָה, שְׁנֹאֲמַר (אִיּוֹב לח):
 "תַּתְּהַפֵּךְ כַּחֲמַר חוֹתֶם" וְגו'. מִפְּנֵי מָה אֵין
 פְּרָצוּפוּתֵיהֶן דּוּמּוֹת זוּ לְזוּ? מִפְּנֵי הָרַמָּאִים,
 שֶׁלֹּא יְהֵא כָּל אֶחָד וְאֶחָד קוֹפֵץ בְּתוֹךְ שְׂדֵה
 חֲבֵרוֹ, וּבָא עַל אִשְׁתּוֹ אִישׁ, שְׁנֹאֲמַר (אִיּוֹב
 לח): "וְיִמְנַע מִרְשָׁעִים אוֹרֶם" וְגו'. רַבִּי
 מֵאִיר אוֹמַר: שְׁנָה מְקוֹם מְרָאָה פְּנִים דַּעַת
 וְקוֹל, מְרָאָה פְּנִים וְדַעַת - מִפְּנֵי הַחֲמֻסְנִין
 וְהַגְּזוּלָנִין. קוֹל - מִפְּנֵי הָעֵרְוָה.

ח,ג אֲדָם נִבְרָא בְּעֶרְבׁ שַׁבָּת, וְלְמָה נִבְרָא
 בְּאַחֲרוֹנָה? שְׂאֵם תּוֹחַח דַּעְתּוֹ עָלָיו, אוֹמַר לוֹ:
 "תּוֹשׁ קְדַמָּךְ בְּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית!" דְּבַר
 אַחַר: כְּדִי שִׁכְנַס לְמַצּוֹה מִיָּד. דְּבַר אַחַר:
 כְּדִי שִׁכְנַס לְסַעֲוֵדָה מִיָּד. מִשְׁלוֹ מִשְׁלֵי, לְמָה
 הַדְּבַר דּוּמָה? לְמַלְךְ בְּשׂוֹר וְדָם שֶׁבָּנָה
 פְּלִטְרִין, וְחֻצְבָּה, וְהַתְקִין סַעֲוֵדָה, וְאַחַר כֶּף
 זְמַן הָאוֹרְחִים. וְכֵן הוּא אוֹמַר (מִשְׁלֵי ט):
 "חֲכָמַת נְשִׁים בְּנִתָּה בִּיתָה חֻצְבָּה עֲמוּדֵיהָ
 שְׁבַעָה." "חֲכָמַת נְשִׁים בְּנִתָּה בִּיתָה" - זֶהוּ
 מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 שֶׁבָּנָה כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ בְּחֻקְהָ. "חֻצְבָּה
 עֲמוּדֵיהָ שְׁבַעָה" - אֵילוּ שְׁבַעַת יְמֵי בְּרֵאשִׁית.
 "טְבַחְהָ טְבַחְהָ מִסְכָּה יִנְהָ" - אֵילוּ יְמִים
 וְנִהְיוֹת וּמִדְּבָרוֹת וּשְׂאָר כָּל צָרְכֵי עוֹלָם,
 וְאַחַר כֶּף "שְׁלַחָה נַעֲרוּתֶיהָ תִּקְרָא" - זֶה אֲדָם
 וְחוּהָ.

מַסְכַּת סְנֵהֲדְרִין פֶּרֶק תְּשִׁיעִי

ט,א רַבִּי שְׂמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמַר: מִסִּיעִין
 אֶת הָעֵד מִמְקוֹמוֹ בְּשִׁבְלֵי שְׁתַּטְרֵף דַּעְתּוֹ
 עָלָיו. רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר: לֹא הָיוּ צָרִיכִין לוֹמַר
 בְּאִיזָה שְׁבוּעָה? בְּאִיזוֹ שְׁנָה? בְּאִיזָה חֹדֶשׁ?
 כַּכְּמָה בְּחֹדֶשׁ? אֶלָּא בְּאִיזָה יוֹם? בְּאִיזָה

חֲדָשׁ? בְּאִיזוֹ שָׁעָה? בְּאִיזוֹ מְקוֹם? מִכִּירֶיךָ אַתָּם אוֹתוֹ? הַתְּרַתְּם בּוֹ? בְּמָה הִרְגוּ? בְּסִיף הִרְגוּ? בְּמַקֵּל הִרְגוּ? עַל שׁוֹקֵיו הִכְהוּ? אוֹ עַל צַפּוֹר נַפְשׁוֹ הִכְהוּ? לְהִכֵּן הָיוּ פְּנֵי הַפּוֹכוֹת בְּשַׁעַה שֶׁהִרְגוּ? אֶחָד אוֹמֵר 'בְּשָׁנִים בַּחֲדָשׁ', וְאֶחָד אוֹמֵר 'בְּשַׁלְשָׁה בַּחֲדָשׁ' - עֲדוּתֵן קִימַת, שְׁאִין הַכֹּל בְּקִיאִין בְּעַבּוֹר. אֶחָד אוֹמֵר 'בְּשִׁטֵּי שְׁעוֹת', וְאֶחָד אוֹמֵר 'בְּשַׁלְשׁ שְׁעוֹת' - עֲדוּתֵן קִימַת, שְׁאִין הַכֹּל בְּקִיאִין בְּשַׁעוֹת, אֶחָד אוֹמֵר 'בְּשַׁלְשׁ שְׁעוֹת', וְאֶחָד אוֹמֵר 'בַּחֲמַשׁ' - עֲדוּתֵן בְּטָלָה. וְרַבֵּי יְהוּדָה אוֹמֵר - קִימַת. אֶחָד אוֹמֵר 'בַּחֲמַשׁ', וְאֶחָד אוֹמֵר 'בְּשִׁבְעֵי' - עֲדוּתֵן בְּטָלָה, שֶׁהַכֹּל יוֹדְעִין שֶׁבַּחֲמַשׁ חֲמָה בַּמְזוֹרָח, וּבְשִׁבְעֵי חֲמָה בַּמְעַרֵב.

ט, ב, נִמְצָא עֲדוּתֵן שֶׁל עֵדִים מְכּוּנָת, הַגְּדוּל שֶׁבְּדִינֵים פּוֹתַח בְּזִכּוֹת, וְחִבְרוּ מְסִיעוֹ. מְצָאוּ לוֹ זְכוּת - פְּטוּרָהּ. אִם לֹא - מַעֲבִירִין אוֹתוֹ, וְלִמְחַר מְזוֹדְגִין וְזוּגוֹת, וּמְמַעֲטִים בְּמַאֲכָל, וְלֹא הָיוּ שׁוֹתִין יַיִן, וְנוֹשְׂאִין וְנוֹתְנִין בְּפָרְשַׁת הָעֵנָב כֹּל הַלֵּילָה. וְאִם הָיָה רוֹצֵחַ, נוֹשְׂאִין וְנוֹתְנִין בְּפָרְשַׁת רוֹצֵחַ, וְאִם הָיָה מְגַלֵּה עֲרִיּוֹת, נוֹשְׂאִין וְנוֹתְנִין בְּפָרְשַׁת מְגַלֵּה עֲרִיּוֹת, וְלִמְחַר מְשַׁכִּימִין וּבִיאִין לְבֵית דִּין, הַחֲזוּיִן קוֹרִין כֹּל אֶחָד וְאֶחָד בְּשֵׁמוֹ - פְּלוּנִי וּפְלוּנִי. מְזַכֵּה הֵייתִי וְעִכְשׁוֹ מְזַכֵּה אֲנִי - מְקַבְּלִין אוֹתוֹ. מַחֲיֵב הֵייתִי וְעִכְשׁוֹ מְזַכֵּה אֲנִי - מְקַבְּלִין אוֹתוֹ. מְזַכֵּה הֵייתִי וְעִכְשׁוֹ מַחֲיֵב אֲנִי אוֹתוֹ - אִין מְקַבְּלִין אוֹתוֹ. מַחֲיֵב הֵייתִי וְעִכְשׁוֹ מַחֲיֵב אֲנִי - אוֹמְרִים לוֹ: 'לִמַּד דְּבִרְיָךְ כְּבַתְחִלָּה'. טְעָה אֶחָד בְּדִבְרָיו מִן הַמְזוֹכִין - סוֹפְרֵי הַדִּינִין מְזַכְרִין אוֹתוֹ. מִן הַמַּחֲבִיבִין - אִין סוֹפְרֵי הַדִּינִין מְזַכְרִין אוֹתוֹ, אֲלֹא אוֹמְרִין לוֹ: לִמַּד דְּבִרְיָךְ כְּבַתְחִלָּה. אִם מְצָאוּ לוֹ זְכוּת - פְּטוּרָהּ. אִם לֹא - עוֹמְדִין לְמַגְנִין, שְׁלֹשִׁים וְשִׁשָּׁה מְזַכִּים וְשְׁלֹשִׁים וְחַמְשָׁה מַחֲיֵבִין - זָכָאִי. שְׁלֹשִׁים וְשִׁשָּׁה מַחֲיֵבִים וְשְׁלֹשִׁים וְחַמְשָׁה מְזַכִּים - דְּנִין אֲלוֹ כְּנַגְדֵּי אֲלוֹ, עַד שִׁיאִמְרוּ אֶחָד מִן הַמַּחֲבִיבִין - רוּאָה אֲנִי אֶת דְּבָרֵי הַמְזוֹכִין. אָמַר אֶחָד מִן הַתְּלַמִּידִים: יֵשׁ לִי לְלַמֵּד עָלָיו זְכוּת - מְקַבְּלִין אוֹתוֹ בְּסִבָּר פְּנִים יְפוֹת, וּמַעֲלִין וּמוֹשִׁיבִין אוֹתוֹ עֲמֵהָן, אִם יֵשׁ מִמֶּשׁ בְּדִבְרָיו

- פְּטוּרָהּ, וְלֹא הָיָה יוֹרֵד מִשֶּׁם עוֹלָמִית, וְאִם לֹא - לֹא יֵרֵד מִשֶּׁם כָּל הַיּוֹם, שְׁלֹא תִּהְיֶה עֲלֵיתוֹ יְרִידָה. הוּא שְׁאִמְרֵי לִי לְלַמֵּד עַל עֲצָמֵי זְכוּת - שׁוֹמְעִין לוֹ. חוֹבָה - מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ בְּנוֹיְפָה. הַעֵד, אִין מְלַמֵּד עָלָיו לֹא זְכוּת וְלֹא חוֹבָה. רַבֵּי יוֹסִי בְּרַבֵּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְלַמֵּד זְכוּת וְאִין מְלַמֵּד חוֹבָה. שְׁנַיִם עֶשֶׂר מְזוֹכִין וְאֶחָד עֶשֶׂר מַחֲבִיבִין - זָכָאִי. שְׁנַיִם עֶשֶׂר מַחֲבִיבִין וְאֶחָד עֶשֶׂר מְזוֹכִין - יוֹסִיפוּ הַדִּינִים, עַד שִׁיכְרִיעַ אֶחָד לְזְכוּת וְשְׁנַיִם לְחוֹבָה. וְרַבֵּי יוֹסִי אוֹמֵר: יַחֲזְרוּ וַיִּמְנְוּ בַּתְּחִלָּה, פַּעַם רִאשׁוֹנָה שְׁנֵיהֶם וְשְׁלִישִׁית, בֵּין שֵׁשׁ מִמֶּשׁ בְּדִבְרָיו בֵּין שְׁאִין מִמֶּשׁ בְּדִבְרָיו, מִכָּאֵן וְאֵילָף, אִם יֵשׁ מִמֶּשׁ בְּדִבְרָיו - שׁוֹמְעִין לוֹ, וְאִם לֹא - אִין שׁוֹמְעִין לוֹ.

ט, ג, הַרוּגֵי בֵית דִּין יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, מִפְּנֵי שֶׁמְתוֹדִין עַל עֲוֹנוֹתֵיהֶן, רְחוּק מִבֵּית הַסֵּקִילָה עֶשֶׂר אַמּוֹת, וְאוֹמְרִין לוֹ: הַתּוֹדָה! וּמַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שִׁיַּצָּא לְסַקֵּל, אָמְרוּ לוֹ: הַתּוֹדָה! אָמַר: תִּהְיֶה מִיתַתִּי כְּפָרָה עַל כָּל עֲוֹנוֹתַי, וְאִם עֲשִׂיתִי כֵּךְ - אֵל יִמְחַל לִי וַיְהִיָּה בֵית דִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל נָקִי, וּכְשֶׁבָא דְבַר אֲצִל חֲכָמִים - זָלְגוּ דְמַעוֹת. אָמְרוּ לָהֶם: לְהַחֲזִירוֹ אִי אִפְשָׁר, שֶׁכֹּכֵר נִגְזְרָה גִזְרָה, אֲלֹא הָרִי דְמִי תְּלוּיִן בְּעֵדִיו, וְכֵן הוּא אוֹמֵר (דְּבָרֵי הַיָּמִים - א ב, ו): "וּבְנֵי זְרַח זְמֵרִי וְאֵיתָן וְהִימֵן וְכִלְכַּל וְדָרְדַע בְּלָם חַמְשָׁה"; וְכִי אִין יוֹדְעִים שֶׁכָּלֶם חַמְשָׁה? אֲלֹא מְלַמֵּד שְׂאֵף עֵכָן הוּא עֲמָהּ לְעוֹלָם הַבָּא. רְחוּק מִבֵּית הַסֵּקִילָה אַרְבַּע אַמּוֹת מִפְּשִׁטֵּין אֶת בְּגָדָיו, הָאִישׁ מְכַסִּים אוֹתוֹ פָּרֶק מִלְּפָנָיו, וְהָאִשָּׁה פָּרֶק מִלְּפָנֶיהָ וּפָרֶק מֵאַחֲרֶיהָ, מִפְּנֵי שֶׁהָאִשָּׁה כְּלָה עָרוּהָ; דְּבָרֵי רַבֵּי יְהוּדָה שְׁאִמְרוּ מִשֶּׁם רַבֵּי אֲלֵיעֶזֶר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: הָאִישׁ נִסְקֵל עָרוֹם וְאִין הָאִשָּׁה נִסְקֵלַת עָרְמָה. בֵּית הַסֵּקִילָה הָיָה גְבוּהָ שְׁתֵּי קוֹמוֹת, וְהוּא קוֹמָה אַחַת - הָרִי שֶׁלֶשׁ קוֹמוֹת. רַבֵּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֲלֵעֶזֶר אוֹמֵר: אֲבָן הֵיְתָה שָׁם, וַיֵּשׁ בָּהּ מִשְׂאוֹי שְׁנַיִם, נוֹטֵל וְנוֹתְנָה עַל לְבוֹ, כְּדֵי לְקַיֵּם בּוֹ מִצְוֹת סִקִּילָה. וּכְשֶׁתּוֹלִין - אֶחָד קוֹשֵׁר וְאֶחָד מְתִיר, כְּדֵי לְקַיֵּם בּוֹ מִצְוֹת תְּלִיָּה. הָיָה רַבֵּי מְאִיר אוֹמֵר: מִה תְּלַמּוּד לּוֹמֵר (דְּבָרִים כֹּא, כג): "כִּי

אָנוּסְתוֹ וּמְפוֹתוֹתוֹ שֶׁל אָביו - פֶּטוּר. אוֹ שֶׁהִיְתָה אַחַת מִכָּל עֲרִיּוֹת שֶׁל אָביו - פֶּטוּר. הֵבֵא עַל אַחֲוֹתוֹ - חֵיב עָלֶיהָ מִשּׁוֹם אַחֲוֹתוֹ, וּמִשּׁוֹם בַּת אִשְׁתּוֹ אַב. רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵינוֹ חֵיב אֶלָּא מִשּׁוֹם אַחֲוֹתוֹ בְּלִבְד. וְכֵן הֵבֵא עַל כָּלָתוֹ, הֵבֵא עַל הַזְכוּר, בֶּן תִּשְׁעֵי שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, וְהֵבֵא עַל הַבְּהֵמָה, כְּדַרְכָּה וְשֵׁלָא כְּדַרְכָּה. הָאִשָּׁה הַמְּבִיאָה אֶת הַבְּהֵמָה כְּדַרְכָּה וְשֵׁלָא כְּדַרְכָּה.

י, ב, וְהַעוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה, אֶחָד הַעוֹבֵד וְאֶחָד הַמְּזוּבָח, וְאֶחָד הַמְּקַטֵּיר וְאֶחָד הַמְּנַסֵּף, וְאֶחָד הַמְּשַׁתְּחִוֶה, וְהַמְּקַבְּלוֹ עָלָיו לְאֵלוֹהַ, וְאוֹמֵר לוֹ: 'אֵלֵי אֵתָּה! הַצִּילֵנִי! כִּלְנֵן בְּסִקִּילָה. הַעוֹשֶׂה עֲבוּדָה זָרָה, הַמְּחַתֵּךְ וְהַמְּעַמֵּיד, הַסֵּף, הַמְּקַנֵּת, הַמְּגַרֵד - עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. אֲבָל אֵינֶן חֵיבִים קָרְבָּן, אֶלָּא עַל דְּבַר שֵׁשׁ בּוֹ מַעֲשֶׂה, כְּגוֹן הַמְּזוּבָח וְהַמְּקַטֵּיר וְהַמְּנַסֵּף, וְהַמְּשַׁתְּחִוֶה. אֲבָל הַמְּגַפֵּף, וְהַמְּנַשֵּׁק, הַמְּכַבֵּד, הַמְּרַבֵּץ, הַמְּלַבֵּשׁ וְהַמְּנַעֵיל, וְהַמְּעַטֵּף - הָרִי אֵלּוֹ בְּאֲזַהְרָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הָרִי הוּא אוֹמֵר (מְלַכִּים א, יט, יח): 'וְהִשְׁאֲרֵתִי בְּיִשְׂרָאֵל שְׂבַעַת אֲלֵפִים כָּל הַבְּרַכִּים אֲשֶׁר לֹא כָרְעוּ לְבַעַל וְכָל הַפָּה אֲשֶׁר לֹא נָשַׁק לוֹ' - מְקִישׁ נְשִׁיקָה לְכַרְיַעַה, מֵהַ כַּרְיַעַה - חֵיבִין עָלֶיהָ, אִף נְשִׁיקָה חֵיבִין עָלֶיהָ. וּבִמָּה הִיא מֵיתַתָּ? בִּידֵי שָׁמַיִם.

י, ג, הַנּוֹתֵן מְזַרְעוֹ לַמֶּלֶךְ - אֵינוֹ חֵיב עַד שִׁמְסַר לַמֶּלֶךְ, וַיַּעֲבִיר בְּאֵשׁ. מִסַּר לַמֶּלֶךְ וְלֹא הֶעֱבִיר בְּאֵשׁ, הֶעֱבִיר בְּאֵשׁ וְלֹא מִסַּר - אֵינוֹ חֵיב עַד שִׁמְסַר לַמֶּלֶךְ וַיַּעֲבִיר בְּאֵשׁ, וְאֵינוֹ חֵיב עַד שִׁיעֲבִיר כְּדַרְכּוֹ, הֶעֱבִיר בְּרַגְלָיו - פֶּטוּר. וְאֵינוֹ חֵיב אֶלָּא עַל יוֹצְאֵי יָרִיכוֹ, הַמְּעַבֵּיר אֶת אָביו וְאֶת אִמּוֹ, וְאֶת אֲחִיו וְאֶת אַחֲוֹתוֹ - פֶּטוּר. הַמְּעַבֵּיר עֲצָמוֹ - פֶּטוּר. וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן מְחִיב. אֶחָד מוֹלֵךְ וְאֶחָד שָׂאָר עֲבוּדָה זָרָה - חֵיב, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אֵינוֹ חֵיב אֶלָּא מִשּׁוֹם מוֹלֵךְ בְּלִבְד. בַּעַל אוֹב - זֶה פִּיתוּס, הַמְּדַבֵּר מִבֵּין פְּרָקִיו, וּמִבֵּין אֲצִילֵי יָדָיו. יָדְעוּנִי - זֶה הַשֵּׁם עֲצָם שֶׁל יָדְעוּנִי בְּפִיו - הָרִי אֵלּוֹ בְּסִקִּילָה, וְהַנְּשֵׂאֵל בְּהֵן בְּאֲזַהְרָה. 'דוֹרֵשׁ אֶל הַמֵּתִים'

קָלַלְתָּ אֱלֹהִים תְּלוּי", מְשָׁלוּ מְשָׁל, לְמָה הַדְּבָר דוּמָה? לְשֵׁנֵי אַחִים דוּמִים זֶה לְזֶה, אֶחָד שֶׁר עַל כָּל הָעוֹלָם, וְאֶחָד יֵצֵא לְסֻטִּים. לְאַחַר זְמַן, נִתְפַּס זֶה שֶׁיֵּצֵא לְסֻטִּים, הֵיוּ צוֹלְבִין אוֹתוֹ עַל הַצְּלוּב, וְהָיָה כָּל עוֹבֵר וְשֹׁב אוֹמֵר: דוּמָה שֶׁהִשָּׁר צְלוּב, לְכַךְ נֶאֱמַר: "כִּי קָלַלְתָּ אֱלֹהִים תְּלוּי", סִיף שֶׁנִּהְרַג בּוֹ, סוֹדֵר שֶׁנִּחְנַק בּוֹ, אֲבָן שֶׁנִּסְקַל בָּהּ, וְעֵץ שֶׁנִּתְלָה עָלָיו - בְּלָן טַעוּנִין קְבוּרָה, וְלֹא הֵיוּ קוֹבְרִין אוֹתוֹ עִמּוֹ. נִתְאָכַל הַבֶּשֶׂר, שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין מְלַקְטִין אֶת הַעֲצָמוֹת, וְקוֹבְרִים אוֹתוֹ בְּאֶרְזֵין, אֲפִלּוּ מֶלֶךְ שֶׁבְּמַלְכִים לֹא הֵיוּ קוֹבְרִין אוֹתוֹ בְּקַבְרֵי אֲבוֹתָיו, אֶלָּא בְּקַבְרֵי בֵּית דִּין, שֶׁנִּי קְבוּרֹת הֵינּוּ מִתְקַנֵּין לְבֵּית דִּין, אֶחָד לְנִסְקָלִין וְלְנִשְׂרָפִין, וְאֶחָד לְנִחְנָקִים וְלְנִהְרָגִים. וְכֵן דוֹד אוֹמֵר (תְּהִלִּים כו, ט): "אֵל תִּאֶסֶף עִם חֻטָּאִים נַפְשֵׁי" וְגו', אֲרַבַּע מֵיתוֹת נִמְסְרוֹ לְבֵּית דִּין - סִקִּילָה, שְׂרָפָה, הֶרַג וְחִנּוּק. הַרְשוּת - לֹא נִתַּן לָהּ אֶלָּא סִיף בְּלִבְד. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צְדוּק: תִּינוּק הֵייתִי, וְהֵייתִי רוֹכֵב עַל כְּתָפוֹ שֶׁל אָבִי, וְרֵאִיתִי בַת כֹּהֵן שֶׁנִּתְּנָה בִירוּשָׁלַיִם, וְהַקִּיפּוּהָ חֲבִילֵי זְמוּרוֹת וְשִׂרְפוּהָ. אָמְרוּ לוֹ: תִּינוּק הֵיָהּ, וְאֵינִי עֹדוֹת לְתִינוּק. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הָרִי אוֹמֵר (וַיִּקְרָא יט, יח): "וְאֵהֲבַת לְרַעֲךָ כְּמוֹךָ" - בָּרַר לוֹ מֵיִתָּה יָפָה שֶׁבְּמֵיתוֹת! כִּיֵּצֵד עוֹשִׂין לוֹ? מֵיִתָּה רֵאשׁוֹ עַל הַסֵּדֵן וְקוֹצֵץ בְּקוֹפִיץ. אָמְרוּ לוֹ: אֵין מֵיִתָּה מְנוּלָת מְזוּ. אָמַר לָהֶם: וְדַאי אֵין מֵיִתָּה מְנוּלָת מְזוּ, אֶלָּא מִשּׁוֹם שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא יח, ג): "וּבַחֲקוֹתֵיהֶם לֹא תִלְכוּ".

מִסְכַּת סְנֵהֲרִין פְּרָק עֲשִׂירִי

י, א, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הֵבֵא עַל הָאֵם - אֵינוֹ חֵיב אֶלָּא מִשּׁוֹם הָאֵם בְּלִבְד. וְכֵן הִיָּה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הֵבֵא עַל אִשְׁתּוֹ אַב - אֵינוֹ חֵיב אֶלָּא מִשּׁוֹם אִשְׁתּוֹ אַב בְּלִבְד. הֵבֵא עַל הָאֵם, אֲלֵמָנָה לְכַהֵן גְּדוֹל, גְּרוּשָׁה וְחִלוּצָה לְכַהֵן הַדְּיוּט, אוֹ שֶׁהִיְתָה אָנוּסְתוֹ וּמְפוֹתוֹתוֹ שֶׁל אָביו, אוֹ שֶׁהִיְתָה אַחַת מִכָּל הָעֲרִיּוֹת שֶׁל אָביו - חֵיב. הֵבֵא עַל אִשְׁתּוֹ אַב, אֲלֵמָנָה לְכַהֵן גְּדוֹל, גְּרוּשָׁה וְחִלוּצָה לְכַהֵן הַדְּיוּט - חֵיב.

- זה המעלה בזכורו. אחד המעלה בזכורו, ואחד הנשאל בגלגלת, מה בין מעלה בזכורו לנשאל בגלגלת? שהמעלה בזכורו אינו עולה כדרכו, ואינו עולה בשבת, והנשאל בגלגלת - עולה כדרכו ועולה בשבת.

יד הבא על נערה מאורסה - אינו חיב עד שתהא נערה בתולה מאורסה, והיא בבית אביה. נערה ארוסה בבית בעלה, בוגרת ארוסה בבית אביה, נשואה בין בבית אביה בין בבית בעלה. הבא עליה - הרי זה בחנק. באו עליה עשרה, ועדין היא בתולה - כלם בסקילה. ואם אינה בתולה, הראשון בסקילה וכלם בחנק. המקבלת את בעלה בבית אביה, ואף על פי בתולה, הבא עליה - הרי זה בחנק. נערה ארוסה שזנתה - סוקלין אותה על פתח בית אביה. אין לה פתח בית אביה - סוקלין אותה במקום שזנתה, ואם היתה עיר של נכרים - סוקלין אותה על פתח בית דין. כיוצא בו, העובד עבודה זרה - סוקלין אותו במקום שעבד, ואם היתה עיר של נכרים - סוקלין אותו על פתח בית דין.

יה כל חיבי מיתות שבתורה אין מכמינין עליהם חוץ מן המסית כיצד עושין לו? כונסין לו שני תלמידי חכמים לבית הפנימי, והוא יושב בבית החיצון, ומדליקין לו את הנר, כדי שיהיו רואין אותו ושומעים את קולו, וכן עשו לאיש אחד בלוד, נמנו עליו שני תלמידי חכמים, והביאוהו לבית דין, וסקלוהו, פותחין את דינו ביום וגומרין אף בלילה. פותחין וגומרין בו ביום, בין לזכות בין לחובה, מטין על פי עד אחד, בין לזכות בין לחובה, הכל מלמדין זכות וחובה. המלמד זכות - יכול לחזר וללמד חובה. הפורס, ומי שלא ראה לו בנים - יושבין בדינו. ורבי יהודה מוסיף את האכזרי.

מסכת סנהדרין פרק אחד עשר

יא, א ושאר חיבי מיתות בית דין, אין ממיתין אותם אלא על פי עדים והתראה, עד

שיודיעוהו שחיב מיתה בבית דין. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: עד שיודיעוהו באיזה מיתה הוא מת, בין שהתרו בו כל עדי, ובין שהתרו בו מקצת עדי - חיב. ורבי יוסי פוטר, עד שהתרו בו כל עדי, שנאמר (דברים יט, טו): "על פי שני עדים או שלשה עדים" - עד שיהיו פי שני עדים מתרין בו כאחד. מודים חכמים לרבי יוסי שאם התרה בו הראשון והלך לו, השני והלך לו - שהוא פטור. מתרין בו ושותקים, מתרין בו ומרפין בראשו, אף על פי שאמר "יודע אני" - פטור, עד שיאמר: "יודע אני ועל מנת כך אני עושה". כיצד? ראוהו שמחלל את השבת, ואמרים לו: הוי יודע שהשבת "מחלליה מות יומת", אף על פי שאמר "יודע אני" - פטור, עד שיאמר "יודע אני ועל מנת כך אני עושה". כיצד? שהורג את הנפש, ואומר: "הוי יודע שהוא בן ברית", ונאמר (בראשית ט, ו): "שפך דם האדם באדם דמו ישפך" וגו', אף על פי שאמר: "יודע אני" - פטור, עד שיאמר: "יודע אני ועל מנת כן אני עושה". רבי יוסי אומר: הוא שיתודה בעצמו - פטור, שנאמר (דברים יט, טז): "לענות בו סרה" - שיחזרו בו אחרים ולא שיתודה הוא בעצמו.

יא, ב רבי שמעון בן יהודה אומר משם רבי שמעון: המדיח - הרי זה בחנק. אומר רבי עקיבה: שלש מאות הלכות היה רבי אלעזר שונה במכשפה, ולא למדתי ממנו אלא שני דברים. שנים מלקטין קשואין, אחד לוקט - פטור. ואחד לוקט - חיב. העושה מעשה - חיב. האוחז את העינים - פטור. בן סורר ומורה לא היה ולא עתיד להיות. למה נכתב? אלא לומר דרש וקבל שכר. רבי שמעון בן אלעזר אומר: בדין הוא, הבת ולא הבן, אלא גזרת המלך היה. בן סורר ומורה, אפלו העלה על שלחנו כשלמה בשעתו - אין נעשה בן סורר ומורה, עד שיתן לתוף פיו כשעור, או עד שיאכל בחברה, שהוא כיוצא בו.

יא, ג בן סורר ומורה, מתרין בו בפני שלשה, שנאמר (דברים כא): "ותפשו בו" וגו' ואמרו אל זקני עירו" - מצוה בזקני עירו. "בגנו זה" - זה האיש לקה בפניכם. דבר אחר: "בגנו זה" - פרט לשברח וכא משהגדיל. "בגנו זה" - פרט לשמת אחד מן הדינין. דבר אחר: "בגנו זה" - מלמד שאחד מן הראשונים מצטרף עם האחרונים, לחיבו מיתה. בן סורר ומורה זקן ממרא על פי בית דין, והמסית והמדית, ונביא השקר, ועדים זוממין - אין ממיתין אותן מיד, אלא מעלין אותן לבית דין הגדול שבירושלים, ומשמרין אותן עד הרגל, וממיתים אותן ברגל, שנאמר (דברים יז, יג): "וכל העם ישמעו ויראו" וגו'; דברי רבי עקיבה. אמר לו רבי יהודה: וכי נאמר: "וכל העם יראו ויראו", והלא לא נאמר אלא "וכל העם ישמעו ויראו", למה מענין דינו של זה? אלא ממיתין אותו מיד, וכותבין ושוולחין לכל המקומות: איש פלוני בן פלוני, נגמר דינו בבית דינו של פלוני, ופלוני ופלוני עדין, וכך וכך עשה, וכך וכך עשו לו.

יא, ד רבי שמעון בן יהודה אומר משם רבי שמעון: הנוי, והכח, והעשר והחכמה, והשיכה, והתפארת, ובנים לצדיקים - נאים להם ונאה לעולם, שנאמר (משלי טז, לא): "עטרת תפארת שיכה" וגו'. ואומר (שם יז, ו): "עטרת זקנים בני בנים" וגו'. ואומר (משלי כ, כט): "תפארת בחורים כחם והדר זקנים שיכה". ואומר (ישעיהו כד, כג): "ונגד זקניו כבוד". רבי שמעון בן מנסיא אומר: אלו שבע מדות שמנו חכמים בצדיקים - בלן נתקמו ברבי ובבניו.

יא, ה הבא במחירת, אם בא להרוג - מצילין אותו בנפשו. לטול ממון - אין מצילין אותו בנפשו. ספק בא להרוג וספק בא לטול ממון - אין מצילין, שנאמר (שמות כב, ב): "אם זרחה השמש עליו דמים לו". וכי עליו בלבד חמה זורחת? והלא על כל העולם בלוי היא זורחת? אלא מה זריחת השמש שהוא שלום לעולם, אף זה, כל זמן שאתה יודע

שיש שלום הימנו, בין ביום בין בלילה - אין מצילין אותו בנפשו, וכל זמן שאין אתה יודע שאין שלום הימנו, בין ביום ובין בלילה - מצילין אותו בנפשו. יותר על כן אמר רבי אליעזר בן יעקב: היו שם כדי זין וכדי שמן, ושברן בשעה שהוא חתר - חיב. הרודף אחר חברו - מצילין אותו בנפשו. כיצד מצילין אותו בנפשו? קוטע אחד מאבריו, אם אין יכול לעמד בו - מקדים והורגו. הרודף אחר הזכור, בין בבית ובין בשדה - מצילין אותו בנפשו. אחר נערה המאורסה, בין בבית ובין בשדה - מצילין אותה בנפשו. אחד נערה מאורסה, ואחד כל עריות שבתורה - מצילין אותן בנפשו. אבל אם היתה אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט - אין מצילין אותה בנפשו, ושנעבד בה עברה - אין מצילין אותה בנפשו, ואם יש להן מושיעין - אין מצילין אותן בנפשו. רבי יהודה אומר: אם אמה: 'הניחו לו' - מצילין אותה בנפשו. ומפני מה מצילין אותן בנפשו? שאם היו מוחזין בידם - באים על עסקי נפשותם. רבי אליעזר בר צדוק אומר: העובד עבודה זרה - מצילין אותו בנפשו.

<p>5</p> <p>ראשון Sunday</p>	<p>נד 24</p>	<p>נץ החמה _____ 4:44 סו"ז קר"ש - גר"א _____ 8:52 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:15 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 8:07 נ"ך: שופטים ז-ח תוספתא: סנהדרין ה</p>	<p>עלות השחר _____ 4:44 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:52 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:15 שקיעה _____ 8:07 בבלי: זבחים קיד ירושלמי: ברכות ב</p>
<p>6</p> <p>שני Monday</p>	<p>נה 25</p>	<p>נץ החמה _____ 5:57 סו"ז קר"ש - גר"א _____ 9:29 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:40 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 9:18 נ"ך: שופטים ט-י תוספתא: סנהדרין ו</p>	<p>עלות השחר _____ 4:45 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:53 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:16 שקיעה _____ 8:05 בבלי: זבחים קטו ירושלמי: ברכות ג</p>
<p>7</p> <p>שלישי Tuesday</p>	<p>נו 26</p>	<p>נץ החמה _____ 5:58 סו"ז קר"ש - גר"א _____ 9:29 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:40 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 9:17 נ"ך: שופטים יא-יב תוספתא: סנהדרין ז</p>	<p>עלות השחר _____ 4:46 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:53 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:16 שקיעה _____ 8:04 בבלי: זבחים קטז ירושלמי: ברכות ד</p>
<p>8</p> <p>רביעי Wednesday</p>	<p>נז 27</p>	<p>נץ החמה _____ 5:59 סו"ז קר"ש - גר"א _____ 9:30 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:40 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 9:15 נ"ך: שופטים יג-יד תוספתא: סנהדרין ח</p>	<p>עלות השחר _____ 4:47 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:54 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:16 שקיעה _____ 8:03 בבלי: זבחים קיז ירושלמי: ברכות ה</p>
<p>9</p> <p>חמישי Thursday</p>	<p>נח 28</p>	<p>נץ החמה _____ 6:00 סו"ז קר"ש - גר"א _____ 9:30 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:40 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 9:14 נ"ך: שופטים טו-טז תוספתא: סנהדרין ט</p>	<p>יום כפור קטן</p> <p>עלות השחר _____ 4:48 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:54 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:16 שקיעה _____ 8:02 בבלי: זבחים קיח ירושלמי: ברכות ו</p>
<p>10</p> <p>ששי Friday</p> <p>Candle Lighting 7:43 הדלקת הנרות</p>	<p>נט 29</p>	<p>נץ החמה _____ 6:01 סו"ז קר"ש - גר"א _____ 9:31 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:40 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 9:13 נ"ך: שופטים יז-יח תוספתא: סנהדרין י</p>	<p>עלות השחר _____ 4:49 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:55 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:16 שקיעה _____ 8:00 בבלי: זבחים קיט ירושלמי: ברכות ז</p>
<p>11</p> <p>שב"ק Shabbos</p> <p>Shabbos Ends 9:12 זמן מוצש"ק</p>	<p>ל 30</p>	<p>Rosh Chodesh Elul</p> <p>נץ החמה _____ 6:02 סו"ז קר"ש - גר"א _____ 9:31 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:41 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 9:12 נ"ך: שופטים יט-כ תוספתא: סנהדרין יא</p>	<p>ראה, א' דראש חודש אולול, פרק ה</p> <p>עלות השחר _____ 4:50 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:55 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:17 שקיעה _____ 7:59 בבלי: זבחים קכ ירושלמי: ברכות ח</p>

ווער עס ווייסט פון ארץ ישראל, ער האט שוין געשפירט דעם אמת'ן טעם פון ארץ ישראל, ער קען דערקענען אזיך איינעם אויב יענער איז געווען ביי אן אמת'ן צדיק אויף ראש השנה אדער נישט. (ספר המדות אות צדיק חלק ב' סימן כ"א)